

نۇر مۇھەممەت ئېركى

بۇلبۇل ۋە باھار

تەشقىرى ئۇيغۇر مەشرىقى

2

نۇر مەھەممەت ئېركى

بۇلبۇل ۋە باھار

(شېئىرلار توپلىمى)

قەشقەر ئۇيغۇر نەشرىياتى

مەسئۇل مۇھەررىرى: ئابدۇمىنىت ھاجى

بۇلۇل ۋە باھار

قەشقەر ئۇيغۇر نەشرىياتى نەشر قىلدى

شىنجاڭ شىنخۇا كىتاپخانىسى تارقىتىدۇ

شىنجاڭ شىنخۇا 2 - باسما زاۋۇدىدا بېسىلدى

ئولچىمى: 1092 × 787 م.م. 1/32، باسما تاۋاق: 503 75

1982 - يىل 7 - ئاي 1 - نەشرى

1983 - يىل 5 - ئاي 1 - بېسىلدى

كىتاپ نومۇرى: 10264.20

سانى: 5.000—1

پاھاسى: 0.28 يۈەن

نەشرىياتتىن

نۇرمەھمەت ئېركى مول ئىجتىمائى بىلىمگە ئىگە پىشقەدەم شائىرلىرىمىزنىڭ بىرى.

ئۇ 1927 - يىلى قەشقەر شەھرىدە بىر زىيالى ئائىلىسىدە دۇنياغا كەلگەن. ئۇنىڭ ئەدەبىي ئىجادىيەت پائالىيىتى 1944 - يىلى «قەشقەر گېزىتى» نىڭ باسما زاۋۇدىدا نابۇرچىك بولۇپ ئىشلەپ يۈرگەن چاغلىرىدا باشلىنىپ، تۇنجى قېتىم «ۋە- تەن شەنىگە» دىگەن شېئىرى بىلەن مەتبۇئات سەھنىسىدە كورۇنۇپ كەن. 1946 - يىلدىن باشلاپ «ئېركى» تەخەللۇسى بىلەن ئوز ئىجادىيىتىنى داۋاملاشتۇرغان. ئۇ، شۇ يىللاردا «قاينام ئوركىشى غەزىلىگە مۇخەممەس»، «يۈزسىز يىللارغا»، «قۇلاق»، «يا- شام ئۈچۈن كورەش»، «ئاڭ» قاتارلىق شېئىرلىرى ئارقىلىق خەلقنى گومىنداڭ ئەكسىيەتچىلىرىگە قارشى كۈرەشكە ئۇندىگەن. شائىر ئازاتلىقتىن كېيىن يۈكسەك جەڭگىۋار ئىدىيە، يۇقۇرى بەدىلىككە ئىگە كوپىلىگەن شېئىرلارنى يېزىپ، پارتىيە- نى، خەلقنى، ۋەتەننى، سوتسىيالىستىك مېھنەتنى قىزغىنلىق بىلەن مەدھىيلەيدۇ. قەھرىمانلىق، مەرتلىك، ئوزئارا ھەمكارلىق قاتارلىق ئالى جاناپ خىسلەتلەرنى كۈيىلەيدۇ.

شائىر قەشقەردە ئەينى ۋاقىتتا نەزەر باغ ئوتتۇرا مەكتەپ ئۈندە ئوقۇغان بولسىمۇ، بىلىمىنى كوپىرەك جەمىيەت

ۋە كىتاپتىن ئالغانلار جۇملىسىگە كىرىدۇ. ئۇ، ئوزلۇ-
گىدىن تىرىشىپ ئەرەپ، پارس تىللىرىنى ئۆگىنىپ،
پارس شائىرى ئومەر ھەييىمنىڭ رۇبائىلىرى بىلەن «تىببى
يۇسۇپى» دىگەن كىتاپنى پارس تىلىدىن ئۇيغۇر تىلىغا
مۇۋەپپەقىيەتلىك ھالدا تەرجىمە قىلغان.

شائىر ئۇزۇن يىل "سول" لۇشەننىڭ زىيانكەشلىكىگە ئۇچرىد
غىنىغا. ھازىر بولسا، ياشنىپ قالغانلىقىغا قارىماي، يېزىقچىلىق
بىلەن شۇغۇللىنىپ كەلمەكتە.

بۇ توپلامغا شائىرنىڭ ئازاتلىقتىن بۇرۇن ۋە كېيىن يازغان
بىر قىسىم شېئىرلىرى كىرگۈزۈلدى.

1

مۇندەر نىجە

- 1 ..... بالىلار توغرىسىدا
- 3 ..... قاينام ئوركىشى غەزىلىگە مۇخەممەس
- 5 ..... يېقىن دوستۇمغا
- 6 ..... ۋاخ — ئېقىن سۇ
- 7 ..... ئاڭ
- 9 ..... ياشاش ئۈچۈن كۈرەش
- 11 ..... ئالتۇن چاغ
- 13 ..... ئىككى يۈزلۈككە
- 14 ..... دۇنيادا نىمە شىرىن
- 16 ..... يۈزسىز يىللارغا
- 20 ..... بالامغا ۋەسىيەت I
- 21 ..... تونۇ
- 22 ..... بىر يارغا مۇھەببەت ئىپادىسى
- 23 ..... زىيائى غەزىلىگە مۇخەممەس
- 27 ..... ئۇمىتكە ئىقتىدا
- 29 ..... سەن ئۈچۈن
- 31 ..... سويىمەن سېنى
- 33 ..... يۈرەك سىرى
- 35 ..... چاشقان پۇل يەپتۇ
- 38 ..... توي قىلساق
- 40 ..... فىل ئوركەشلىدى

- 43 ..... جان ۋە تەن
- 45 ..... تەسرات
- 49 ..... ۋە تىنىنى سوي كەتمىنىڭ بىلدىن
- 50 ..... بالامغا ۋە سىيەت II
- 54 ..... شائىر بىلدىن بۇلبۇلنىڭ ئۇچرىشىشى
- 57 ..... ئەلۋىدا كىتاب
- 59 ..... مۇھەببەت، مەن ۋە ئەل
- 61 ..... شىرىن سۆھبەت
- 62 ..... داغدا مەن
- 65 ..... كوڭلۈم سەندىدۇر
- 67 ..... گىپ ۋە دۇشمەن
- 68 ..... يېتىپ كەلدىم
- 70 ..... ۋە تەنگە سوزۇم
- 74 ..... ئىلىم
- 75 ..... گۈل بېقىڭغا شەيدامەن
- 77 ..... خەير - خوش 30 يىللىق بۇرادەر
- 80 ..... بولسۇن يېزام زامانىۋى
- 84 ..... ئىلىم دەركار
- 88 ..... قەشقەرم
- 93 ..... ئىرىلىك ئۇچۇن ئايرىم ئىشلەش
- 95 ..... بىر قىسىم "توي" توغرىسىدا
- 100 ..... ئۇزۇن سەپەرنىڭ يۈنۈلۈشى
- 103 ..... ئۇزۇن سەپەر كارۋانىلىرى
- 107 ..... قەشقەر شەھىرىگە قاراپ

- 110 ..... خەلق ياشىسۇن.
- 112 ..... بۇغداي ھەققىدە.
- 113 ..... بۇلبۇل.
- 115 ..... كونا دوستنى تېپىش.
- 117 ..... مىللەتلەر يەنە ئىتتىپاق بولسا.
- 119 ..... قەشقەرنى ماختايسىمىز يەنە.
- 121 ..... پەن دەيمەن يەنە.
- 123 ..... كەڭ سىياسەت.
- 125 ..... بۇگۈنكى بازار.
- 127 ..... شائىرنى بىر دوراي يەنە.
- 128 ..... "قاپىيە" رادىيىگە ئەزەل.
- 129 ..... تېرىلغۇ ۋاقتى.
- 130 ..... بىزنىڭ دۇيچاڭ.
- 131 ..... دولان.
- 133 ..... قېرىغىم كەلمەيدۇ.
- 135 ..... شاھ مۇھ.
- 136 ..... كادىرغا مۇراجەت.
- 141 ..... ياشلىق ۋە شېرىيەت.
- 143 ..... يار ۋە دوست توغرىسىدا.
- 146 ..... ئىتتىپاق ئەلاسى ئۇ.
- 149 ..... ئىنسان كىم؟
- 151 ..... ئەگەر قىز بىز دىگەن قىز بولسا.
- 153 ..... ھەسەتخور توغرىسىدا.
- 157 ..... روبائىلار.
- 163 ..... ئەي قەلەم!

بالمىلار توغرىسىدا

ئادەم — بىر پىلەك، سويىمچاقلىرى بالمىلار،
ۋە يا بىر كوچەت، نوتا چاقلىرى بالمىلار،
ھايات ياكى گۈل، غۇنچە چاقلىرى بالمىلار،
دىل خوشلۇغى، نازى، كوز قاراقلرى بالمىلار،
كىشىنىڭ گۈزەل غۇنچە، گۈلچاقلىرى بالمىلار،
مەرۋايىت، ياقۇت، ئۇنچە — مۇنچاقلىرى بالمىلار،

قانۇن شۇنداق ھەر شەيىنى گۇرۇق ساقلايدۇ،
گۈز ئىزنىنى ئوچۇرمەسكە ھامان ئويلايدۇ،
تېخى گۈزى پىشماستىنلا گۇرۇقلايدۇ،
گۈل تۈزسىمۇ، يەنە غۇنچىسى گۈللەيدۇ،
كىشىنىڭ گۈزەل غۇنچە، گۈلچاقلىرى بالمىلار،
مەرۋايىت، ياقۇت، ئۇنچە — مۇنچاقلىرى بالمىلار،

بالىنىڭ بىر يېشى — راست پاقلان قوزىچاق،
تىم — تىم ماڭىدۇ بۇ چاغدا، ئۇ شوخ بوتۇلاق...
ئالتە ياشچىدا سەكرەيدۇ بولۇپ تايچاق،
شۇ يوسۇن ئوسىدۇ پۇررىدا بالىچاق...

كەشنىڭ گۈزەل غۇنچە، گۈلچاقلىرى بالىلار،
مەرۋايىت، ياقۇت، گۈنچە - مۇنچاقلىرى بالىلار.

ئاسراڭ شۇڭا، كوز نۇرىدەك نارىسىدە،
بىزلەرگە بۇ ھەم بىر خىل كاتتا ۋەزىپە...
باغلاپ ئېرىكمۇ كىچىك دوستلارغا ئىقدە،
يازدى بېغىشلاپ بۇ شېئىر - لەتىپە.

كەشنىڭ گۈزەل غۇنچە، گۈلچاقلىرى بالىلار،
مەرۋايىت، ياقۇت، گۈنچە - مۇنچاقلىرى بالىلار.

1944 - يىلى ئاپرېل، قەشقەر

قايىنام ئوركىشى غەزىلىگە ەۋخەمەس

تاياندىم ئوزۇمگە، دورىمىساممۇ دىدەكلەرنى،
چالىمىدىن ماسلاپ ئەرك دەۋرى مۇقامغا غىجەكلەرنى،
كورۇپ ئوتتۇمغۇ قانچە ئەجىپ كاتتا كورەكلەرنى،
تىگىرىقمايمەن دوستلار، تىلەيمەن ئالى تىلەكلەرنى،
چۈشۈرمەيمەن كۈردىشكە دەپ تۇرگەن بۇ بىلەكلەرنى!

چېلىشمەن كامالغا يېتىشكە، قالماسقا چالا...
تەبىئى ساپ بۇ روھنى ھىچكىم قىلالمايدۇ ئالا...
قىلمىساڭلىمۇ ئاۋارە بولۇپ دوستلار سالا،
خىيالىم خۇددى تەلپۈنۈپ تۇرغان بىر سەبى بالا،
ئېمىش ئۈچۈن قەدىردان ئاندىكى قوش ئەجەكلەرنى.

يۈيمەن قۇدرىتىمچە ئاقارتىپ چەل يۇققان ئاياغنى،
گۈلزار ئەيلەشكە ئۈمىت بار تاكى يانار تاغنى...
دىل نەزىرىن يىراققا تىكىپ چاغلايمەن كېلەر چاغنى،
مەرت باغۋەن غازاڭ قىلمايدۇ ۋاقتىسىز باغنى،
تەربىيىسىز سۇلدۇرۇپ گۈل - چىچەكلەرنى.

قاراپ كۈلىمەن ئوتتۇشتىكى تانسۇق داستانلارغا،
خىيال سۈرىمەن تېخى ئالدىمدىكى دەۋرانلارغا...
زەۋقىم كېلىپ قارىشىمدا ئويناپ تۇرغان جانانلارغا،

لەزىزە تىلىك خىيال ئارىسىدا بەھىپ ئاسمانلارغا،
تەپەككۈر كوزى بىلەن كورسەن روشەن بۇرچەكلەرنى.

تىلەك مەقلىبى بار كوگۈل نىشىقىمۇ ئويلانماس؟
خىيالەت سىردىن بىخەۋەر ئاگاھ دىل ئاتانماس!
قالپ بولمىسا مەتلۇپ ئوز ئېتىۋارغا قانماس،
جانان ناز ئۇيقۇدا يېتىپ نىچۈك تولقانماس؟
ئاشىقى كۈتۈپ تۇرسا ئېچىپ يورۇق رۇجەكلەرنى.

پوتا ئىچرە سېلىپ بىلگەن كەبى مىس بىلەن زەرنى،
مەشۇغى سىنار ئاتەش ئىچىدە چىن ئاشق ئەرنى،
كورمىسەممەن سېغىنىپ ھەر دەم ئول جانان دىلەرنى،
نىشىقا يازماي تىلەك ئارنلاش مۇگۈلۈك لىرىكىلارنى؟
سويگۇ ئىشىقى ئورتەپ كويدۇرسە يۈرەكلەرنى.

تېتىپ ئوتكەچمۇ "ئىشىق ئويۇنى" نى ئىخ!... زىل ئىكەن دىدىم،
كاشكى تىلەك تېز يار بولسىمۇ قاينىماسىدىم؟
تەككەن ماڭا ياق، بۇ بىر ئولۇش جەڭ مىساقىتىن قەدىم،
ئەزەلدىنلا خىيالچان، مۇگۈلۈك بىر يىگىت ئىدىم،
تىكىشقاچقا مومام ئاغزىدىن ساماۋى چۈچەكلەرنى.

قانائەت تاپماس ھىس، تىلەك بارەسىدەگە پۇرسام،
نىچۈك تاپسۇن مۇرات چوغىنى يۈرەك ئىچىدە يوشۇرسام!
نۇرمەھەممەت دەر: تىلىسىم - سىر تۇمۇردا يۈگۈرسام،
سويگۇ دېڭىزى چوڭقۇرلۇغىغا مەن "قاينام" تۇرسام...
ئۇسسزلىغىم قانداق قانسۇن ئىچىپ كىچىك كولىچەكلەرنى!

1945 - يىلى ماي، قەشقەر.

يېقىن دوستۇمغا

چىرايىڭ مەيلى دوستۇم، بەلكى سەن ھىندۇ، ئەرەپ بولما،
پەقەت ئاق بولسا قەلبىڭ، ئوكسىمە - روھى ئىجەپ بولما...

دىلى خوپ بولمىغاننىڭ ھەر نىچۇك خوپ رەڭگىگە لەنەت،
قۇرۇق سۈرەتكىلا مەجنۇن بولۇپ ئەقلىڭنى يەپ بولما.

كۈتەرەمسەلەر ئېلىڭ باشدا، يوقتۇر سەندە بىر ساپ دىل،
"سېپىت سەن، خوجىسەن، ھەرگىزمۇ مەغرۇرى نەسەپ بولما".

سېنىڭدە ھەم ئىلىڭ ئورپىچە، تاز - ماز دەپ لەقەب بولسۇن،
جاھاندا ئەڭ قەبىھ سوز شۇكى - ساتقىن دەپ لەقەب بولما.

ۋەتەن، مىللەتكە كورسەت ئەۋۋەلىن - ئاخىر سەمىيەت،
تەلە ئىنسانغا ئاسايىشى، ھەرگىز شۇم تەلەپ بولما.

يىگىتلىك بەلگىسىدۇر كارغا كەلمەكلىك ئېغىر پەيتتە...
بىراق ئادەتتە ئوز سايدىڭگە باقما: دەرغەزەپ بولما.

قاچان شائىر ئىكەنسىن، سوزلىگىن شائىر سۇپەت ئېركى،
قۇرۇق سوز سوزلىمە، ئەخمەقلىشىپ بىمەنى گەپ بولما.

1945 - يىلى ئىيۇل، قەشقەر

ۋاخ — ئېقىن سۇ

ۋاخ — ئېقىن سۇ، باشقىغا ئوخشاتمىغىل،
ئۇ كېتەر ھېچ ئارتقا باقماستىن سىجىل...

سەن قاراپ تۇرغان بىلەن ھەم ئى ھايات!
كارى يوق مەيلى قىردىل، مەيلى تىردىل...

بىر مەنۇتىڭ بىرلە قىل مىڭ يىلغا ئىش،
شۇندا قالماسلار پەقەت ئارماندا دىل.

1946 - يىلى يانۋار، قەشقەر.

ئاڭ

ئەزىز باش تەختىگە "ئاڭ" دۇر پادىشا،
ساقلا نفاي تەن مۈلكى ئۇ بىلەن ئامان.
يەتكۈزەر ئاڭمۇ ھەم كۈلپەتلەرنى گاھ،
بۇ بىلەن ئاتانماس بىراق ئۇ، يامان.

پاراخوت، سامالىيوت... قايسىنى دەمە،
پالانىنىڭ ئىشمەس، ئاڭ نىڭكى ئىشى.
ئىنسان ئۇ ئاڭ بىلەن قىممەت بىر نەمە،
ئاڭسىز ۋە كۈرەشسىز كېسەكتۇر كىشى.

ئاجايىپ ئاڭ ئۇچۇن پەلەكلەر بېخىل،
دەرت - ئەلەم قىلىشتا غارايىپ سېخى...
ئاڭ بىلەن تاڭ تامان سەن ئوقتەك ئېتىل!
ئەلەملەر بېشىڭدىن بىتمىدى تېخى...

بىلىمەن ئەي جاھان ئاغزىڭغا چىقار،
دەھشەتتە. كۈلپەتتە پەقەتلا ئاڭلىق.
بىلىمەن ئاڭ سېنىڭ ياقاڭدىن سىقار،
پاڭ بىلەن زاڭ ئىرۇر سېنىڭدە داڭلىق.

ئاڭ كېرەك، ئاڭ بىلەن ھەل بولۇر تىلەك،
ئاڭ بىلەن ھەسەل يە، يا زەھەر ئاشا!
ئاڭ ئىكەن دۇنيادا ياشاشقا تىرەك،
ئاڭ بىلەن ئولۇپ كەت، ئاڭ بىلەن ياشا!

1946 - يىلى فېۋرال، قەشقەر.

بۇ كىتابنىڭ ئىسمى ۋە ئۇنىڭ ئىچىدىكى مەزمۇنلەر ئۇيغۇر تىلىدا يازىلىنغان. ئۇ ئۇيغۇر تىلىدا يازىلىنغان بىر قانچە ماقالىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. بۇ ماقالىلار ئۇيغۇر تىلىدا يازىلىنغان بىر قانچە ماقالىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. بۇ ماقالىلار ئۇيغۇر تىلىدا يازىلىنغان بىر قانچە ماقالىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ.

1946 - يىلى فېۋرال، قەشقەر.
بۇ كىتابنىڭ ئىسمى ۋە ئۇنىڭ ئىچىدىكى مەزمۇنلەر ئۇيغۇر تىلىدا يازىلىنغان. ئۇ ئۇيغۇر تىلىدا يازىلىنغان بىر قانچە ماقالىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. بۇ ماقالىلار ئۇيغۇر تىلىدا يازىلىنغان بىر قانچە ماقالىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ.

بۇ كىتابنىڭ ئىسمى ۋە ئۇنىڭ ئىچىدىكى مەزمۇنلەر ئۇيغۇر تىلىدا يازىلىنغان. ئۇ ئۇيغۇر تىلىدا يازىلىنغان بىر قانچە ماقالىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ. بۇ ماقالىلار ئۇيغۇر تىلىدا يازىلىنغان بىر قانچە ماقالىنى ئۆز ئىچىگە ئالىدۇ.

ياشاش ئۈچۈن كۈرەش

قۇللۇق چولىدە ياتما سولۇپ، گۈللەش ئۈچۈن كۈرەش!
سەن توغرا بىر ياشاش يولىنى ئۇشلاش ئۈچۈن كۈرەش!
دۇنيادا كىم ياشاپتۇ گۈزەل، ئوخشاش ئۈچۈن كۈرەش!
ئومرۇڭ بويى دەقىمە كۈلۈپ ياشاش ئۈچۈن كۈرەش!

سەن ئەسلى ياخشى بۇلبۇل ئىدىڭ، ئەمما قەپەزدىسەن،
سەكرەپ يۈرۈپ نىجاتلىق ئۈچۈن باتۇر ھەۋەستىسەن،
ئاغزىڭ بوغۇق تۇرۇپمۇ بۇ كۈن مەردانە سەستە ① سەن،
ئورغىن ئوزەڭ، قەپەزنى بۇزۇپ تاشلاش ئۈچۈن كۈرەش!

باق، توردىكى بېلىققا نىچچۈك، ھالى نىجات ئەمەس؟
كوردى غازاتتا بىزنى جاھان: غالىپكى، مات ئەمەس؛
تەڭسىز ھاياتنى بىلىمە ھايات، ئۇ، چىن ھايات ئەمەس...
بىر كەڭ - كۈشادە ياشاش زامان باشلاش ئۈچۈن كۈرەش!

كەڭ باشقىغا جاھان ئەجىبا! بىزلەرگە تار ئىكەن،
يىپ بەرگىنى ئەزىز ئەجىبا! نان تاپسا خار ئىكەن...
شۇنداق ساراڭ قىلىقنى بۇزۇش كۈڭلۈڭدە بار ئىكەن.
شۇ جەڭگىۋار تىلەككە بېلىڭ باغلاش ئۈچۈن كۈرەش!

كوردۇڭ جاھاندا قايسى نىمە قىلمايدىكەن چېلىش!؟
 قالدى دىمەك چېلىش كۈچىدىن، گويۇ ئولۇپ قېلىش...
 لازم ئىكەن سېنىڭغا يورۇق، زۇلمەت بىلەن ئېلىش!
 ئۇ، تاڭ قىزى سويۇملۇگۇڭ قارا قاش ئۇچۇن كۈرەش!

چەكەمەي جاپا، ئەلەمنى، گۈزەل قامەتنى كوزلىمە،
 پاق - پاق ئېغىز بىلەن نىجات سائەتنى كوزلىمە،
 ...چاپ! چاپكى تاڭ سېرى، بوشاش، ئاپەتنى كوزلىمە،
 ئېركى ھايات يولىدا پىدا بىر ياش ئۇچۇن كۈرەش!

1946 - يىل مارت، قەشقەر.

ئالتۇن چاغ

تىگەر يۈرەككە قىزلار كوكسىدەك،
باھارنىڭ ئەنە يۇمشاق سالىقىنى
ئاستا - ئاستىلاپ ئىسسىتماقتا يەر،
چاخچاق قىلغاندەك قۇياش يالقىنى.

گۈلدەك ياسىنار ئەتە ياز يىگىت.
كېيىپ بەستىگە لباس، كوك - پېشىل،
قاقاقلاپ كۈلەر چېچەك چوكانلار،
پەداز قىلىشىپ چېھرىگە قىزىل.

يارنىڭ بېلىدەك نازۇك تولغىنىپ،
جىلۋىلەر قىلار كوكتات - سەبىزىلەر.
تەننى جۇغغىدا بىر جىزىلدەتىپ،
دىللارغا بىرەر ئەجەپ نەشئەلەر...

ھاۋا بەك سۈزۈك، كوڭۇللەر ئوچۇق...
مەنزىرە شۇنداق چىرايلىق - گۈزەل.
بىكار ئولتۇرۇش مانا ئەمدى يوق،
باشلاندى ھەممە جايلاردا ئەمەل...

مارت شاماللىرى سىلىق يورغۇلاپ،
يۈزنى قىچىغلاپ، سىپاپ ئوتىدۇ.

“كەلدۇق” دىگەندەك سۇلار شاقىراپ
ئالەم ئەھلىدىن ئەمگەك كۈتىدۇ...

ئالايلى قېنى قولغا چوڭ كەتمەن!
بىزنىڭ موللامەت يېزا يىگىتى...
قىلايلى تورلۇق بىلەكلەر مېھنەت!
بىزەلسۇن ئېتىز - يېزىمىز بېتى...

يەر كوكسىنى تىل، چاققان ھەيدە قوش!
تۇپراقنى تومۇر، بىر گەزگىچە قاز...
ئەجەپ خۇش ياقار قۇلاققا ئوش - ئوش...
غەنىمەت ساڭا ئىشلە ئەتىياز.

ئالتۇن چاغدا سەن، ئىشلە تەر ئېقىت!
قىزارسۇن گۈللەپ، ئاناردەك يۈزۈڭ...
يانسۇن پاقىراپ ئەي دىخان يىگىت،
ساپ ھاۋا بىلەن يۇلتۇزدەك كوزۇڭ.

1946 - يىلى مارت، قەشقەر.

ئىككى يۈزلۈككە

مىسقال تۇتۇپ، جىڭلاپ ماۋا
سەن بولما ئىككى يۈز
بىرنى دەسەڭ زاكون مۇشۇ:
بىرىدىن كوڭۈلنى ئۈز.

1946 - يىلى ئاپرېل، قەشقەر.

دۇنيادا نەمە شىرىن؟

جاندىنىمۇ ئەدىپلەرگە بىر ياخشى ئەسەر شىرىن،
دەخانىغا تالاي پۇلدىن، بىر ئازغىنا يەر شىرىن،
بايلارغا غەرىپتىن ھەم، ئالەم ئارا زەر شىرىن،
ئېيتار سورىسام بىرسى: قەن بىرلە شېكەر شىرىن.

ھىچ تاتلىق ئەمەس مەنچە، دۇنيادىكى تاتلىقلار،
مىۋە گىدە ئۇزۇم، ئەنجۈر... گوشلەردە قاناتلىقلار...
ھالبۇكى تۈگەپ باشتىن، خارلىق ۋە گۇياتلىقلار،
ئەل تۇرمۇشى تۇرمۇشتەك بولماسكى ئەگەر شىرىن.

كوڭلۇڭگە تامام سوزلەر "ئىشقى" سوزى كەبى ياقماس.
ئىشقى ھەقىقى ئىشقى، بىگانىگە كوز باقماس؛
بىرنەرسىگە يوق ئىشقىڭ، دۇنيادا ئىشقىڭ ئاقماس...
ئەل سويگۇسىدىن بىر ئوت باغرىمدا كويەر شىرىن.

شىرىن ساڭا ئەي خەلقىم! كىمكى سەن ئۇچۇن ئويىسە،
ئەبلەي "چۈچۈلە" تاشلاپ ئەتمە، سەن ئۇچۇن كويىسە...
سوي بەلكى يۈرەكتىن سەن، كىم قەلبى بىلەن سويىسە،
ھىچ سويىمە لىۋىڭ چىشلەپ، سويگەندە قەمەر شىرىن.

يۈرمە يەنە شىرىن دەپ، ھەرگىز كۆزى خۇمارنى،
يار تۇت ساڭا ئەڭ شىرىن مۇرلۇك كەبى دىلدارنى،
ئېركىڭنى تىلەپ خەلقىم پۈتتۈم مۇشۇ ئەشئارنى،
بۇ يولدا ئىچەي كەلسە، ھەتتاكى زەھەر شىرىن.

1946 - يىلى ئاپرېل، قەشقەر.

يۈزسىز يىللارغا

شائىرلىق سەن بەرگەن "دەسمى" دۇر ماڭا،
بۇ بىلەن قازانمىش پايدام بەلكى چىق...
يىغلايسەن، ئېيتىمسام شېرلار ساڭا،
مانا بۇ رىسقىڭنى ئال، ژىنىڭغا تىق!

ھەي يىللار، ھەي يىللار! مىكرىڭ بەك تولا،
ئەسلىسىم ئىكرىفاي يۈرەك تارىسى...
ھىجايما، ئالدىمدا يۈزلىرىڭ "پولۇ"
ئىچكەنسەن خېلىلا قېلىن دورىسى.

كۈتدەتتىم ئۆمىتىلەر، چىقتىڭ سەن قەللاپ!
سزىدىم مەن ھەممىگە شەكىلك بىر سىزىق.
ئۆمىدىم ئۆزۈڭلەن سەندىن ھەي كاززاپ!
يادىمدا قىلمىشىڭ تارىخى تىزىق:

يادىمدا قانلىق كۈن، يادىمدا تېخى...
يادىمدا قاپقارا زەي زىندانلىرىڭ!
يادىمدا شىڭ شىسەي، ئۈچىڭنى كەبى،
ئادەمخور قان ئىچەر "پەھلىۋان" لىرىڭ!

يادىمدا قاپلاردا بوغۇققان جانلار،
يادىمدا ياغ چېچىپ ئورتىگە نىلىرىنىڭ!
يادىمدا قان پۇراپ تۇرغان زامانلار...
يادىمدا ئىشىپتون ئەھرىمەنلىرىنىڭ!

يادىمدا شائىرىم "ئوركىشى" يىگىت،
يادىمدا توغراغان تەنلەر جادۇدا...
يادىمدا يىگىنىڭ ئولۇكلەرنى ئىت!
يادىمدا ئاققان خۇن ئۇشۇبۇ ۋادىدا...

ئالدىراپ توغرىغا "ئوغرى" قويما ئات،
ھەي يىللار باسقۇنچى، ئوزۇڭلا ئوغرى...
كەسپىڭدۇر ئوغرىلىق، ئالەمدىن ئۇيات!
پەقەتلام تىلدىكى سوزۇڭلا توغرى.

قېنى ئۇ، يۇرتۇمنىڭ كۈمۈش، ئالتۇنى؟
كىملىرىگە سۇڭگۈتلاپ يىدۇدىڭ پارا؟
قېنى ئۇ، "قۇمۇل"نىڭ زەپەر يالقۇنى؟
بەختىمنى ئۈزەڭدەك ئەيلىدىڭ قارا...

قېنى ئۇ، كۆپ يىللىق گۈزەل چاغلىرىم؟
نەقىلدىڭ سەتەمكار؟ قالدۇم زىللەتتە...
قارىسام خاراپزا ئىسىت باغلىرىم...
ساقلىدىڭ شۇ چاققا تۇتقۇن ئىللەتتە...

نېمە ئۇ، ئەيلىگەن ئاتايىڭ نېمە؟
چېتىپسەن پۇتۇڭغا، زادى ھەي قىرال(؟)

يۇقتۇردۇڭ بەلكى سەن قوۋرۇق چېپەرمە،
ئەيلىدىڭ گۈلزارىم تىكەنلى جاڭگال.

دىسلەر ئەسىرىگە يىگىرمە جاھان،
قىلمساڭ بىزلەرگە سەن ئونىنچى ئەسىر...
قانداقۇ قىلارمىز ئىككى ناتاۋان(؟)
بولمىسا شۇ چاققا تۈزۈك چالما قەسىر...

ئادالەت ئالدىدا ئاسى سەن بۇدەم،
شەرىپىم - شانمغا بولدۇڭسەن زامىن!
ياشناماي يا مېنى، يا گۈزۈڭنى ھەم،
چاپلاشتىڭ "بەركە تاپ"، ئىلاھانامىن!

كاشكى چۈشمىسەم ئانامدىن تىرىك!
ساڭا ئەي رودىپاي! يولۇقماستىم...
چىرمىغان شۇم پۈتۈڭ بولغاچقا يىرىك...
دۇنياغا كەلمەكلىك - جىنايەت دىدىم.

ھەي يىللار ئارقاڭدىن باسقان ھەر قەدەم —
ئويلىسام "لەھەت" كە بولغىنىم راۋان...
سولشىپ كۈنمۇ - كۈن، ھەسرەت ۋاي ئەلەم!
گۈشۈبۈ گۈل يۈزلىرىم بولماقتا خازان...

X X X

بەس يېتەر مۇڭلۇرۇم... سەن بىلەن كېتەر...
كەلگۈسى ياش يىللار ساڭا ئوخشىماس!

تىلەكتىن... تاڭ يورۇپ بىر كۈن... نۇر يېتەر،
قۇردۇق بىز ئازاتلىق ھاياتقا ئاساس...

كۈتىمەن ئەي "يېڭى" سېنى دىلەمدىن،
ئۈمىدىم غۇنچىسىن كۈلدۈرگىن قام - قام...
مەدەتتىڭگە گوھەرلەر چاچاي تىلەمدىن،
"ئېركىڭ" دىن قەدەم تۇت، تەشنادۇرمەن ئاھا!

1947 - يىل يانۋار، قەشقەر.

I بالامغا ۋە سىيەت

بىر ھۈنەر ئۈگەن بالام! ئالەمدە خار بولماي دىسەڭ،
دوست ۋە دۇشمەن ئالدىدا ئاش - نانغا زار بولماي دىسەڭ.

تۇرمۇشۇڭنى ئوز قولۇڭنىڭ كۈچىدىن قامداۋچى بول!
خۇمسازغا باش ئۇرۇپ بى ئېتىۋار بولماي دىسەڭ.

سەن ئەگەر قىلساڭ ھۈنەر، ھەر بىر ئىشىڭدىن گۈل ئۈنەر،
بى ھۈنەر بول ھەر قاچاندا بەختىيار بولماي دىسەڭ.

ياش چېغىڭ - قايماق چېغىڭ، ئۈگەت قولۇڭنى كەسپىگە،
قېرىسام، ھەر كىم قولغا ئىنتىزار بولماي دىسەڭ.

بىر ھۈنەرلىك سەن ئۈزەڭ، سويگەي پۈتۈڭنى بۇل كېلىپ،
پەلكى مۇمكىن، پۇلغا ئاشق بى قارار بولماي دىسەڭ.

يازغا، قشقا، بارغا، يوققا... بەس كېلەلمەس بى ھۈنەر،
بول ھۈنەرۋەن، بىر بوراندا تار - مار بولماي دىسەڭ.

جەمىيەتنىڭ رۇنىقىغە ھەسسە قوش، بىر "ئىش" بىلەن،
ئېركى سەن دائىم قۇرۇقلا گەپ ساتار بولماي دىسەڭ.

1947 - يىلى، 4 - ئاي

تونۇ

شەكلىدىن ياخشى - يامان دەپ بەلكى ھايۋاننى تونۇ،
ئىچكى دۇنياسى بىلەن ئادەمنى، شەيتاننى تونۇ.

تونۇماق تەس، ئەلخۇسۇس ئادەم ئەجەپ بىر تىلىسمات...
قايتا - قايتا ئىمتىھان قىل، تاكى ئىنساننى تونۇ.

دەۋرى بىرلە دەۋرى قىلماقتىن ئوڭاي ئىش بەلكى يوق...
جەڭ كۈنى مەيداندا تەھىق پەھلىۋان جاننى تونۇ.

بىر كېلەر قەدرىگە يەت، ئەلۋەتتە ياشلىق دەۋرىنىڭ!
دەۋرى سۇر دەۋرىڭدە سەن، كەلگەندە دەۋراننى تونۇ.

1947 - يىلى ئاپرېل، قەشقەر.

بىر يارغا مۇھەببەت ئىپادىسى

تا بولۇپ كەلمەكتە ئومرۇم يازۇ - قىشلەرگە پىدا،
بىر گۈزەل مەجرىدە جان قىيىناپ بېرىشلەرگە پىدا.

بىر توپالماي ھوررىيەتتەك يارىنىڭ ھوسنىگە ۋاي...
بولدى باغرىم دائىما زەرداپلىنىشلەرگە پىدا.

ئاڭلىدىم بىتنى دىگەننى دەۋرى ئىستېدات ھامان،
ئەكسى ئېتەر بىزدە زۇلۇمدىن دەرت چېكىشلەرگە پىدا.

كەل قېنى ئەي ماھىرو ئەي خەلقچىللىق قايداسەن؟
كوز - قاراقلار تەلمۈرۈپ، بولدى سىزىشلەرگە پىدا.

خويمۇ بىر دىلبەر ئىدىڭ، غايەك چوڭقۇر، ئەمما سېنى،
پارازىتلار قىلدى بىزدە، پۇل تېپىشلەرگە پىدا.

ئىشىنەرمەن، بىر كۈنى جامالىڭدىن نىقاپ،
ئەيلىسەڭ ئۈزنى قۇياشتەك نۇر چېچىشلەرگە پىدا.

1948 يىلى فېۋرال، قەشقەر.

زىيائى غەزىلىگە مۇخەممەس

ئەلنىڭ قەدرىنى بىلمىگەن ئادەم، تىرىك يۇرسىمۇ، گويا ئۇ،
ئولۇك،
نەپسىدىن باشقا ئىشنى بىلمەسلىك — ھايۋانات ئۈچۈن مەخسۇس
بىر سۈلۈك ①.

ئىنسانلىق پەرقى ئوزگە مەخلۇقتىن — ئىنسان كوڭلىدە بولماق
كوپچىلىك،
يۇرت ۋە ئەل ئۈچۈن تارتقان ئەلەمنى، شاھلىق تەختىگە
قىياس ئەتكۈلۈك،
خەلق يولىدىكى بىر مىنۇت قايغۇ — مەڭ يىللىق راھەت ئۈچۈن
يەتكۈلۈك.

ئاكتىپ سەن ئوزۇك: "ۋەتەن سويسمەن، پۈتۈن يۈرەكتىن
ئولچەپ كوردۇڭمۇ، شۇنداق سويگۈدىن ئەلگە باغلىدىڭ قانچە
سويگىنىڭ بۇرچى — سويگەن نەرسىگە نىمە كېرەككەن، تەقدىم
جاھان شۇ جاھان كەلگەنلەر كېتەر، گەپ بىر ياخشى ئىز
قويۇپ كېتىشتە،

① سۈلۈك — يول، مەزھەپ.

ياخشى ئىز نىمە؟ ئەل ئۇچۇن خىزمەت، ئەمەس ياخشى ئىز —
مال بىلەن مۈلۈك.

× ×
بۇغداي ۋە گۈرۈچ بەردى چىقىرىپ، ئىنسان بولۇشتا بۇ تۈپ
راق ساڭا.
تەنگە جان قانداق، شۇنداق ساڭا ئەل، ۋە تەن ھاياتى ھاياتىق
شۇڭا.

يۇرت ۋە ئەل بەردى بىلىم ۋە ئەقىل، تىرىكچىلىك، بەخت
سەن بىلەن ماڭا
ئەلنىڭ ھاياتى ئەگەر تىلەركەن — جاننى ساتلىنىپ بەرگۈلۈك
ماڭا.
تىرىشپ قاتتىق چەكسە ھەم مېھنەت، تارىخ چەرخىنى ئالغا
سۈرگۈلۈك.

× ×
پەلەك كاجلىقى، يۈزسىز لۈگىدىن... بىر بوراندىلا كەتمىگەن
سولۇپ،
بىخەستە بولما دۈشمەندىن ھەرگىز، غورۇرۇڭ ئۇچۇن يولسىز
يول قويۇپ...

ھەر بىر پۇتلاشتىن ئورلەپ مىڭ ھەسسە، شىجائەت بىلەن
غەيرەتكە تولۇپ،
زامان ئەگەرچە نامەرت زاماندۇر، دەۋران سۈرگەن سەن مەرت
يىگىت بولۇپ،
ھايات — كۈرەشتىن ئىبارەت ئىرۇر، توسقۇننى كۈرەش بىلەن
يەڭگۈلۈك.

× ×
ئەگەر چىقىسىمۇ ھايۋان ئاسمانغا، تەسلىم بولمايدۇ ئادەم
ھايۋانغا.

قوينى تاشلىماس، بەلكىم ئېلىنما... خىرىس قىلىسىمۇ بورى
چوپانغا.

تايىنىپ ياشار تۈلكە خوش - خوشقا، ھەقىقىي ئادەم ئالى
ۋىجدانغا...

غايىلىك شەخسىگە دۈشمەن كۆپ بولۇر، ئۇنداق دۈشمەننى كۆمگىن
توزاڭغا.

شەخسى دۈشمەنلىك يىگىتلىك ئەمەس، يۈرت، ئەل دۈشمىنى
دۈشمەن بىلگۈلۈك.

×

×

ھايات يولىدا تۈز يول يوق ئىكەن، تۈز يول ئېچىشقا بىلەك
تۇرگىن سەن.

قەھرىمانلىقنىڭ شۇندا بىلىنۇر، تېپىلغاق يولدا ئېتىك سۈرگىن
سەن.

ئەل، ۋەتەن ئۈچۈن بەخت بېغىنى، قۇرۇش ئىستەككە دادىل
يۈرگىن سەن.

ئوتۇق ئالماققا چىداملىق شەرتتۇر، قىيىنچىلىققا چىداپ كۆرگىن
سەن.

تاماكەر بولۇپ تىرىك تۇرغۇنچە، قانائەت قىلىپ ئاچتىن
ئولگۈلۈك.

×

×

"قانائەت" دىسە لايدەك ئىزىلىپ، تىرىك تۇرۇپلا يولمىغىن
مامات.

دۇنيا ئويغاندى! ئۇخلاپ خارلىقتا، ئەل ۋە يۈرت ئۈچۈن
كەلتۈرمە ئۇيات.

"قانائەت" دىسە، باشقا كەلگەنگە رازى بولساڭ سەن، ئىزلىمەي
نىجات.

بۇمۇ ھەم يەنە يېڭىلىنىش ئۈچۈن، ئىشلەپ لوقمە يەپ، يۈرگۈزۈش

سەيى، غەيرەتكە تايىنىپ تۇرۇپ، مۇرات غۇنچىسىنىن ۋاقىتىدىن ئۆزگۈرۈش

ناھەققە چىداپ، ئىچكىگە تىنىپ، تىترەپلا ياشاش — يول ئۈچۈن تۈزۈك

جاننى راست دىمەي، راستىنى جا دىمەي ھەرنە كۆرگۈلۈك كەلسە كۆرگۈلۈك

قانداق قان تىكىپ، جانغا جان تىكىپ "بېرىكى" زۇلمەتنى قەتئىي بوسكۈلۈك

تۈلكىلىك قىلىپ ھايات سۈرگۈنچە، شىرانە سولات بىلەن ئوسكۈلۈك

ئەلنىڭ بەختىنى كۆزلەپ تى "زىيا" يىغلىسا يىغلاپ، كۈلسە كۈلگۈلۈك

1948 - يىلى ئاۋغۇست، قەشقەر.

ئۈمىتكە ئىقتىدا

(1949 - يىلىغا ئوتۇش مۇناسىۋىتى بىلەن)

دەۋران ئوتتۇرىدا ... ئوتۇشقا ۋاقىت مۇپتىلا تۇرار،
كەلدى نىمە جاھانغا دىمە: دائىما تۇرار ...
ئەي خەستەدىل! ئەگەرچە بۈگۈن باغرىڭ يارا تۇرار،
قالماس يارا ۋە نى يارىلار بىۋاپا تۇرار!؟

دەۋران ئوتتۇرىدا ... بۇدۇركى: كۈنىڭ يېڭىلانمىغى،
ياق، راستى شۇكى، ياش نىمىنىڭ قېرىلانمىغى...
"ئەتە" - دىمەك، كىشىگە ھايات نېرىلانمىغى،
ئاخشام ئىدىم بالا بۈگۈن بىر جۈپ بالا تۇرار.

دەۋران ئوتتۇرىدا ... ئوتۇش دىمەك، ھەركىمگە باشقىچە،
ئۇ يېڭى، يېڭىلانغۇچىغا، ھەر قانچە ياشقىچە ...
بىزگە يېڭى بۈگۈن كۆرۈڭ، بىر كۈندىن ئاشقىچە،
كەتتۇق قېرىپ، كۆڭۈلدە ئۇلۇغ مۇددىئا تۇرار.

دەۋران ئوتتۇرىدا ... ئوتتۇپ بارىمەن دىلدا داغ تولا،
دەردىمنى ئېيتسام ئاڭلىماس، ئەمما قۇلاق تولا؛
باغرىمنى ئەزدى قالاڭلىق ئەجەپمۇ چاغ تولا ...
كۆڭلۈم بۇ ئوز يۇرتۇمدا مۇساپىر، گادا تۇرار.

دەۋران ئوتەر ... ئوتەرمۇ شۇخسل، ئەي كۈزۈم
ۋەتەن؟

كۈن "ئەتە" نى كۈتۈپ ۋە بولۇپ ئارزۇغا بەنت؟
بولدۇق ئاۋام غېمىدە قان يۇتماققا زوقمەن،
ئەيلەپ بۇنى قاچاندا پەسەنت دىلراپا تۇرار؟

دەۋران ئوتەر ... ئۈمىت بۇيۇكىكى خاراپىلىق كېتەر،
خەلقى زادىدۇر ئۇلۇغ، ئۇلۇققا ئۇلۇغلىق يېتەر ...
بولغاندا ھەس ئۇلۇغ بولۇشقا، بۇ — خارلىق يېتەر ...
تاڭ قالما، "ئوزگىرىش" ئىشى — دەرتكە داۋا تۇرار.

دەۋران ئوتەر ... ئۇنىڭغا مېنىڭ كالامم مانا:
"ئوتەم قۇرۇق بۇ بارە ... مېنىڭ سالامم مانا!
ئوتەك يانار يۈرەككە مېنىڭ ئارامم مانا:
تۇرماقچىمەن بۇ ئەلدە، ۋە ياكى جاپا تۇرار ...

دەۋران ئوتەر ... ئۇنىڭغا دىدىم كوپ ئۈمىت سوزى،
قات - قات ئەلەملىرىڭمۇ قىلالماس ئۈمىتىسىز ئوزى،
ئەل ئېركى ئۈزرە "ئېركى" نىڭ بەك تەلمۈرۈپ كوزى،
ئەيلەپ كۈرەش، ئۈمىتكە قىلىپ ئىقتىدا تۇرار.

1948 - يىل دېكابىر، قەشقەر.

سەن ئۇچۇن

(مۇۋەششەھ)

ئال تەسەددۇق بەلكى مىڭ جان، ئى گۈزەل يار سەن ئۇچۇن،
مەن ئۇچۇن ھەرگىز ئەمەستۇر، مەندىكى بار سەن ئۇچۇن.

زادى ئىشقىڭ لەشكىرىگە چۈشتى بۇ جانىم ئەسر...
ئولجا قىلساڭ بار يوقۇمنى بولمىغاي ئار سەن ئۇچۇن.

ئالمىدىم دەردىڭنى تىلغا، چۈنكى مىننەت خۇمىسلىق...
مەن ئەمەسمەن زادى مىننەتلىك ۋاپادار سەن ئۇچۇن.

دەرتلىرىڭ دەرياسىدا ئوسكەن بېلىقدۇر مەن ئوزەم،
دەرتتىن ئايرىلسام بولۇر كارىممۇ دىشۋار سەن ئۇچۇن.

لەۋلىرىڭ يادىدا چەككەن رەنجۇ - كۈلىپەت شەۋكىتىم...
ھەم شەرەپ بىلىسەم ئېزەي باغرىمنى گۈلنار سەن ئۇچۇن.

ئىككى ئولمەيدۇ كىشى، شۇڭلاشقا چوڭ ئولمەك كېرەك.
مەن ئولەي بىر ئاشقانە، بەكمۇ داڭدار سەن ئۇچۇن.

قىيىنلىقتىن ئاغرىغىم يوق سەن تاماشا ئەيلىگەچ،
ئاغرىنارمەن رەنجى تارتسام، كۈلسە ئەغيار سەن ئۇچۇن.

1949 - يىلى يانۋار، قەشقەر.

بۇ كىتابنىڭ مەسئۇلى: ئابدۇكادىر سەن
بۇ كىتابنىڭ مەسئۇلى: ئابدۇكادىر سەن
بۇ كىتابنىڭ مەسئۇلى: ئابدۇكادىر سەن
بۇ كىتابنىڭ مەسئۇلى: ئابدۇكادىر سەن
بۇ كىتابنىڭ مەسئۇلى: ئابدۇكادىر سەن
بۇ كىتابنىڭ مەسئۇلى: ئابدۇكادىر سەن
بۇ كىتابنىڭ مەسئۇلى: ئابدۇكادىر سەن
بۇ كىتابنىڭ مەسئۇلى: ئابدۇكادىر سەن
بۇ كىتابنىڭ مەسئۇلى: ئابدۇكادىر سەن
بۇ كىتابنىڭ مەسئۇلى: ئابدۇكادىر سەن

بۇ كىتابنىڭ مەسئۇلى: ئابدۇكادىر سەن
بۇ كىتابنىڭ مەسئۇلى: ئابدۇكادىر سەن
بۇ كىتابنىڭ مەسئۇلى: ئابدۇكادىر سەن
بۇ كىتابنىڭ مەسئۇلى: ئابدۇكادىر سەن
بۇ كىتابنىڭ مەسئۇلى: ئابدۇكادىر سەن
بۇ كىتابنىڭ مەسئۇلى: ئابدۇكادىر سەن
بۇ كىتابنىڭ مەسئۇلى: ئابدۇكادىر سەن
بۇ كىتابنىڭ مەسئۇلى: ئابدۇكادىر سەن
بۇ كىتابنىڭ مەسئۇلى: ئابدۇكادىر سەن
بۇ كىتابنىڭ مەسئۇلى: ئابدۇكادىر سەن

سويىمەن سېنى

سويىمەن سېنى گۈلدەك ۋەتەنم،
ئىسىل باغلىرىم، ئىككىز تاغلىرىم...
شۇنداق يادىمدا: قوغۇن باققاندا —
"ۋا - ۋا" توۋلىغان كىچىك چاغلىرىم.

سەھەرلىرى پەيز، ئاخشىمى شامال،
جانۇ - جان يېزام — بۇغداي، تېرىقىم...
سويىمەن سېنى تاتلىق مۇگدۇشىپ،
يار بىلەن تۇرغان سىرداش ئېرىقىم.

ئايدىڭدا ئوما، ئاپتاپتا خامان،
لاي - لاي ناخشىسى مەشۇغۇم مېنىڭ؛
كېچە سۇ تۇتۇش، پاقا مەشرىپى،
پادىچى نېيى، مەھبۇبۇم مېنىڭ،

سويىمەن سېنى، ئەمگەك ئوغلى مەن؟
سويىمەن سېنى، دىخاننىڭ قىزى؛
ئىسسىق - سوغاققا، قاتتىق - قۇرۇققا،
پۇت - قولۇمدا بار پىشقاننىڭ ئىزى.

يەڭنى شىمايلاپ، پاچاقنى تۇرگەن،
 كەتمەن دولدا ... شۇنداق بىر يىگىت؛
 ئەقلى بار قىزنىڭ سويەر يارى شۇ،
 ھىچقاچان ئەمەس، ئۇ بوشاڭ ھىمىت ...

1950 - يىلى ئىيۇل، قەشقەر.

بۇ كىتابنىڭ مەزمۇنى ئىنتايىن قىزىق بولۇپ،
 ئۇنىڭ ئارقىلىق بىزنىڭ ئۆزلىرىمىزنىڭ
 تارىخىمىزنى بىلىشكە بولىدۇ. بۇ كىتابنى
 ئۆزلىرىڭىزنىڭ كىتابخانىسىڭىزغا قوشۇڭلار.

بۇ كىتابنىڭ مەزمۇنى ئىنتايىن قىزىق بولۇپ،
 ئۇنىڭ ئارقىلىق بىزنىڭ ئۆزلىرىمىزنىڭ
 تارىخىمىزنى بىلىشكە بولىدۇ. بۇ كىتابنى
 ئۆزلىرىڭىزنىڭ كىتابخانىسىڭىزغا قوشۇڭلار.

بۇ كىتابنىڭ مەزمۇنى ئىنتايىن قىزىق بولۇپ،
 ئۇنىڭ ئارقىلىق بىزنىڭ ئۆزلىرىمىزنىڭ
 تارىخىمىزنى بىلىشكە بولىدۇ. بۇ كىتابنى
 ئۆزلىرىڭىزنىڭ كىتابخانىسىڭىزغا قوشۇڭلار.

بۇ كىتابنىڭ مەزمۇنى ئىنتايىن قىزىق بولۇپ،
 ئۇنىڭ ئارقىلىق بىزنىڭ ئۆزلىرىمىزنىڭ
 تارىخىمىزنى بىلىشكە بولىدۇ. بۇ كىتابنى
 ئۆزلىرىڭىزنىڭ كىتابخانىسىڭىزغا قوشۇڭلار.

يۈرەك سىرى

يۈرەك بىر پارچە گۈشتۈر ئەھمىيەتسىز سويگۈسىز بولسا،
يۈرەك دەپ ئېيتسا بولغاي — خۇددى ئايدەك ئۇيقۇسىز بولسا...

ياشاشمۇ؟ يەسە، ئىچسە، يىغىسىز، يا كۈلكىسىز بولسا،
يۈرەكمەس ئوز جېنىدىن باشقىغا قايغۇرغۇسىز بولسا.

يۈرەكنىڭ مېھرى، پەرمانى بىلەن سېنى ئاناڭ باقتى،
كوزىنى يۇمماي كېچە مۇزدەك بوشۇككە كۆكرىگىن ياقتى...
يىگىت بولساڭ بويۇڭغا زوقلىنىپ، كۆڭلى ئېرىپ ئاقتى،
بوۋەك بولساڭ شۇ تاپتا سويىسە ئۇ، ھىچ قايغۇسىز بولسا.

يۈرەكنى، مەرت يۈرەكنى كورمىگىل كەم، بەلكى نەيزەڭدىن!
"مۇتەللىپ" تىن سوراپ كورگىن: سويۇندۇڭ دەپ، نىسچۈك
جەڭدىن؟

يۈرەك بويسۇنمىدى دۇشمەنگە، توغراساڭمۇ مەيدەڭدىن...
جاۋاب: مۇنداق بولالماس بىر يۈرەگىم — سويگۈسىز بولسا.

يۈرەكنىڭ سويگۈسى — دەپ، ھەر پۇچەك ئىشلارغا ئېيتمايمەن،
پەقەت ئاغزى "مۇھەببەت"، يۈرىكى قىشلارغا ئېيتمايمەن.

ئېلىگە رەئىسى باغلانمىغان "مىش" لارغا ئېيتمايمەن،
مېنىڭچە سويگۇ بۇ: دەھشەت دەسە، تەپ تارتقۇسىز بولسا.

يۈرەكنىڭ سىرلىرى بىر تال تومۇرگە مۇنچە ئۇن بەردى،
يۈرەكنىڭ سىرلىرى ئاچچىق ۋە تاتلىق ماڭا كۇن بەردى...
پەقەت خەلق دەردىدە كويىگىن دىدى، دەرتنى پۈتۈن بەردى:
دىگىن ھەركىم بۇ سرغا، ئېركى ئىقرار قىلغۇسىز بولسا.

1953 - يىل ئۆكتەبىر، ئۈرۈمچى.

ئىلىمىم ئىستىلا، ئىستىلا ئىستىلا...
ئىستىلا ئىستىلا، ئىستىلا ئىستىلا...
ئىستىلا ئىستىلا، ئىستىلا ئىستىلا...
ئىستىلا ئىستىلا، ئىستىلا ئىستىلا...
ئىستىلا ئىستىلا، ئىستىلا ئىستىلا...
ئىستىلا ئىستىلا، ئىستىلا ئىستىلا...

ئىستىلا ئىستىلا، ئىستىلا ئىستىلا...
ئىستىلا ئىستىلا، ئىستىلا ئىستىلا...
ئىستىلا ئىستىلا، ئىستىلا ئىستىلا...
ئىستىلا ئىستىلا، ئىستىلا ئىستىلا...
ئىستىلا ئىستىلا، ئىستىلا ئىستىلا...
ئىستىلا ئىستىلا، ئىستىلا ئىستىلا...

چاشقان پۇل يەپتۇ!

(يۇمۇر)

ۋاقتى شام ئىدى، كەلدى ئويىگە،
خوتۇننىڭ بۇگۈن بالدۇرراق ئېرى.
ددى: بېرىڭلا ئۇكۈنكى پۇلنى!
چىقتى خەجلىشىنىڭ ئوبدان بىر يېرى.

بۇ سوزنى ئاڭلاپ، يۇگۈرۈپ خوتۇن،
كەپكە توكۈلگەن كۈپكە قارىدى.
قولنى سالدى، شۇ زامان "ۋايجان!" —
دىگەن ئاۋازى كەڭرى تاردى.

ۋاقىراش بىلەن تەڭلا قولدىن،
چۈشتى چىرىقى يەرنى سىرلىدى ...
بىلمەي نىمە ئىش؟ كوز ئالاق — جالاق،
ئويىدە يۇگۈرۈپ، ئەر پىتىرلىدى.

قېنى سىلە ھە، بولسىلا! ددى،
چاشقان، ۋاي چاشقان! لاخشىگر قېنى؟
قېنى نەدە ئۇ نىمانچە قورقۇش —
ددى ئېرىنىڭ قىزىدى قېنى.

“كارامەت!” دىدى، ئىشتىن بىخەۋەر،
ئودىكام ئويناپ كېتىپتۇ چىشقان،
نەمە بولغاندۇ پۇل دىگەن خىيال —
گۇپ قىلىپ چۈشتى يادىغا شۇ ئان.

كوزى ئېچىلدى، ئەمدى باشقىدىن،
سارغايىدى خوتۇن، چۈشتى لەرزىگە.
ئەرنىڭ سەپرايى ئۇچۇپلا كەتتى،
كۈپتە ئىدى پۇل، دىگەن ئەرزىگە.

ھەي ساراڭ دىدى، ئالدىراپ كۈپكە،
ئېرى مالتىلاپ، سالىدى لاخشىگىر.
قارىسا پەقەت ئون مىليون دوللار،
مۇنغا ئايلانغان، قايدى بېشى پىر ...

بىر تىيىنچە يوق، مۇنىڭ ئالدىدا،
مۇستامانتىپەز قىلغان قىزمىسى.
كۈپتىكى كىپەك بىلەن بىر تۇققان:
گويى ئاكىسى ياكى ئىنىسى ...

ئىست پۇل، دىدى، ئۇردى بېشىغا،
چوڭقۇر بىر تىندى، بېشىن قاشلىدى.
قانداق قارىسۇن ئەرنىڭ يۈزىگە،
خوتۇن خىجالەت كوزىن ياشلىدى ...

كىمۇ بىلمىسۇن بۇ ئويدە شۇ كۈن،
ئەر - خوتۇن ئارا بولغان تاپىنى.

مىڭ يۈەن دىگەن — بۇلارغا كېلەر،
تىكىپ سېتىلسا يۈزلەپ چاپىنى.

بۇ ئىشنى ئاڭلاپ بەزىلەر كۈلدى،
دىدى: "خوجاين" پۇلىنى ئەپلەپتۇ.
دىدى بەزىسى: ماشىنىچىلىقنىڭ،
قەنتىنى بۇگۈن چاشقانلار يەپتۇ.

بىراق بەزىلەر ئېچىنىپ دىدى:
يامان بولۇپتۇ كاسىپ بىر ئادەم.
كاشكى بانكىغا قويۇپ قويسىچۇ،
چاشقانغا ئۇنى ئەيلىگۈنچە يەم.

1954 - يىلى مارت، قەشقەر.

توي قىلساق

(يىگىت تىلىكى)

يۈزى ئانار، كوزى خۇمار، بويى گۈزەل،
ئىشتا ساڭا قىزلار ئەمەس، يىگىت يەتمەس.
زوقۇم كېلىپ خىزمىتىگە قاراپ قالسام،
ياراتقاندەك قاراشلىرىڭ دىلدىن كەتمەس.

ئازات زامان، ئازات قىزى كوز قارىغىم!
قاچانغىچە كويۇپ يۈرۈش، سىرلىق قاراش!
يوقالدىغۇ فېودالىق - توسقۇنچىلىق،
تېپىپ تاشلا، پاك تۇرمۇشقا بولسا پۈتلاش!

ئوتمۇشتە بىز، ئاتا - ئانىمىز تەڭ يىغلاشقان،
تەڭ كۈلەيلى، ئەمدى كۈلۈش پەيتى كەلدى!
تەڭ ئىشلىشىپ ئېلىپ ئەلنىڭ ئالقىشىنى،
كەڭ زاماننى قوللاپ سويۇش پەيتى كەلدى.

تەڭ يارىتىپ، تەڭ سويۇشۇپ، تەڭ كۈلۈشتۈق،
يارىتىشنىڭ شەرتى بولدى مېھنەت، ۋەجدان.
دىدىڭ: "يىگىت، سېنىڭ بىلەن بىللە ئوتتەي"
جىق ھەشقاللا، يارىڭ بولاي گۈزەل جانان.

ھىئەت نېرى ئەمەس گوزدىن خۇش سۇرتىڭ،
خۇشتارلىغىم ئاشۇرىدۇ باتۇر ۋەدە.
بىر جۇپ بولۇپ ئىشقا چىقىپ، ئىشتىن قايتساق،
زوقى كەلسە ئەلنىڭ — بۇنداق تۇرمۇش نەدە؟!

گۈلدەك يۈزگە، قەندەك مېھنەت بەك ياراشقان،
قارىتىسەن سەن ئۈزۈڭگە نۇرغۇن كوزنى.
ئوت يۈرىگىم ساڭا مەلۇم، سوز ھاجەتسىز،
ئورۇنلىساق سۇ بويىدا قىلغان سوزنى...

1954 - يىل ئىيۇن، قەشقەر.

نمل ئورگەشلىدى ...

”ئادەم — ئو، مەغرۇر، جاراڭلىغۇچى ئۇلۇغ نەرسە“
قوبۇل قىلمايدۇ پۈت — قولى كەشەن، ئاغزى — بۇرنى يۈگەن،
مۇمكىن ئەمەس ئۇستىدىن مەنىشكە ئورۇن بەرسە،
بۇ قانۇننى ”كەشەنچى“ ۋە ”يۈگەنچى“ لەر ئۇگەن.

بۇ كۇن نمل ئورگەشلىدى، غۇرۇزىدە كەلدى ئاچچىغى،
ئىنسان مەن، — دىدى، — يۈگەننى قوبۇل قىلالمايمەن.
گەر قۇترساڭ ئۇرۇشقا، ئۇرۇش ۋىجدان بۇيرۇغى،
ھەرگىزمۇ كىشى كوزىگە قاراپ ياشالمايمەن.

ياش مەن، تەسىرلەندۇردى بۇنداق ۋەتەنپەرۋەرلىك،
ياشا، ياشا، ياشا دەپ كەتتىم مىسىر ياشلىرى.
سېنى ياقلايدۇ ھەقىقەت، ئەجەپ كورسەتتىڭ ئەزەللىك،
قولغا قورال ئالغان مىسىر قەلەم قاشلىرى.

قىلىچ تۇتقان قىز، كورۇندۇڭ خىيالىم كوزىدە!
نىمە دېگەن گۈزەل تەسۋىر: ياۋغا ئەپتىڭدە غەزەپ،
قاراڭ! بۆمۈ يېڭى تارىخ، دۇنيا يۈزىدە،
ئوزىگە خوجايىن خەلقلەردىن بولماقتا ئەرەپ.

مانا مىسىر ئۆز - ئۆزىگە ئىشەندى قاتتىق.
"يىگىت خەلق" دەپ ياغدى پۈتۈن جاھاندىن ھورمەت.
قول قوشتۇرۇپ ياشىغاندىن ئەركىن ئولگان تاتلىق،
كىم تاپتى بېقىندى بولۇپ غەيرىگە. شەۋكەت!؟

ئەزىمەت نىل — قەھرىمان مىسىر سېنى تونۇتتى،
قۇللۇق ۋە بېقىندىلىققا قارشى تۈككەن مۇشتۇم!
شائىرلىق قەلبىم ساڭا ھورمەت جامىنى تۇتتى،
بېقىندىلىققا قارشىمەن، بەلكى يەتمەش پۇشتۇم.

جاھان بوزەكلىرىگە ئىشىك بولدى تەجرىبە،
سوۋېرىن ھوقۇق ئۇچۇن دادىل قەدەم تاشلاش.
مۇستەملىكىچى جاناپ، قىزىق بولدى مەسخىرە،
قايسى بىرنى توسايدۇ تۇش - تۇشتا غازات باشلاش.

"مۇستەملىكە"، "يېرىمى"، "بېقىندى"، "ماندات" نىمە؟
بىرسى كىشەن، بىرسى كويىزا، بىرسى يۈگەن، زەنجىر.
جاھان ئويغاندى، بۇ نەرسىلەرنى بىلمەيدۇ دىمە،
قۇللۇق، مۇستەملىكە ئىجاتچىسى چېرچىل تەخسىر!①

ئەپسۇس سىز ئۇچۇن سېسىپ قالدى مۇستەملىكە يول،
پەدەزلىسىڭىز قانچە ئۇنى، ھىچ كىشى باقماس...
مەجلىس، پوپۇزا، تەھدىت ۋە زورلۇق ئۇسۇل،
ئۆزىڭىز بوغۇلۇپ كاپىشىشتىن باشقىغا ئاقماس.

① چېرچىل — ئەينى ۋاقىتتىكى ئەنگلىيە ھۆكۈمىتىنىڭ باش

مىنىستىرى.

بۇگۈن "ۋەتەن" دەيدۇ مەسسىس، "مۇستەقىللىق" دەيدۇ،
ئۇ تالاشمايدۇ نىيۇ - يوركنى ئەيەندى داللىس! ①
ئىمە قىلسىز ئوت كوتىرىپ، ئوت سىزنىمۇ يەيدۇ
توسلىمدۇ توپان، توسالمايدۇ ئازاتلىق ھىس.

"مىنۇتى مۇقەددەس ئازاتلىقنىڭ" دىدى يوشكىن،
ئوركەشلە نىل، ئوركەشلە ھەقىقەت سەھنىسىدە.
ساڭا دۇنيا ھورلۇك سويگۈچى ئەل كۈڭلى يېقىن،
غالىپ كۈرنىشك مىللى ئازاتلىق مەنىسىدە.

كىمكى كۈرەشتى - قۇللۇق يۈگەننى ئاغزىدىن ئۇزدى،
ئەركىنلىك دۇنياسىدا بىر تىندى - ئىنسان بولدى.
كىمكى كۈرەشتى - ئىنسانلىق قەدرىگە جان كىرگۈزدى،
ھەر كۈزگە ھورمەتلىك ۋە ھەر تىلغا داستان بولدى.

1956 - يىلى سېنتەبىر، قەشقەر.

---

① داللىس - ئەينى ۋاقىتتىكى ئامېرىكا ھۆكۈمىتىنىڭ دولەت ئىشلىرى كاتىبى.

جان ۋە تەن

ھەممىدىن ماڭا ئېتىۋارلىق سەن،
تۇغۇلدۇم، ئۈستۈم تەربىيەگىدە مەن،
كوڭلۇمدە ئورۇن ئالدى مىڭ تۈمدىن —
ھورمىتىم ساڭا، جانۇ - جان ۋە تەن.

تۇنۇگۇن ئىدىم پىشمىغان چىگىت...
بۇگۇن قىلدىڭىسەن شائىرچاق يىگىت؛
ئېيتاي مەن يېزىپ يۈرەكتىن بىيىت،
رەھمىتىم ساڭا جانۇ - جان ۋە تەن.

ئانىنى رازى قىلغان بىر ئوغۇل —
سۈپەت يول تۇتۇپ، قىلاي سېنى گۈل...
ئارمىنىم: ئولسەم بولغاندا مەقبۇل —
خىزمىتىم ساڭا، جانۇ - جان ۋە تەن.

“ئانام” دەپ ئاتاي، بەردىڭىسەن ئېشىم،
“ئاتام” دەپ ئاتاي، سىلىدىڭ بېشىم...
ئوخشاشتالمايمەن ھېچبىر سىردىشىم،
ئۈلپىتىم ساڭا، جانۇ - جان ۋە تەن.

بۇيرۇغىن مېنى چېڭگىگە باراي،
كەنسە ساڭا ئوق. توساشقا ياراي؛
شۇ ئەجرىم بىلەن يۈزۈڭگە قاراي،
غەيرىتىم ساڭا جانۇ - جان ۋەتەن.

ئوزەم خوش بولۇپ، توكمەن تېرىم،
قانچە ئىشلىمەم ئوزەمنىڭ يېرىم...
ھارغىنىم قانداق، پۈتۈن ئىشلىرىم -
مېھنىتىم ساڭا جانۇ - جان ۋەتەن.

1957 - يىل فېۋرال، قەشقەر.

تەسرەت

(8 - مارت) خەلقارا ئاياللار بايرىمى مۇناسىۋىتى بىلەن يېزىلدى)

”بىر خۇرجۇننى بىر ئاي ئەمەس، بىر كۈنگىچە سەن دولاندىن چۈشۈرمەستىن كۈتىرىپ باق!
بىر ئاي ئەمەس، ئون ئايغىچە قوسغىدا —
سېنى ئېلىپ يۈرگەن زاتنى ئويلا، كىم ئۇ؟
ئادەم بولساڭ بۇڭا پىكىر يۈرۈتۈپ باق!“

— دىدىم ئۇ كۈن بىر خۇرجۇننى كۈتەرگەندە،
ئويگە كەلدىم خوتۇنۇم ئىدى ئېغىر ئاياق.
ئوي تازىلاپ تۇرۇپتۇ ئۇ، قوساقتا يۈك،
مانا ئەمگەك، مانا باتۇر، مانا ئىنسان...
گۈلگۈرمەپتۇ دەيدىكەنمەن، تاسلا، تاماق.

”بىر ئوينى تۇت، توتنى ئەمەس بىر بالىنى —
ئوزگە قوشۇپ، يىگىت قىلغىن، ياچوكا ئىچاق.
سەن ئويلايسەن بېشى پاخماق ئانجاننىڭ —
ئەترە بويلىق، سۈمبۈل چاشلىق قىز ۋاقتىنى...
سېنى شۇنداق تۈز قىلىشتا بولدى دوڭغاق.“

— دىدىم ئۇ كۈن، رەپقەمگە تىرەن قاراپ:
ھامىلدار ئۇ، رەڭگى سولغان ئاللىقانداق ...
بىر چاغ ئىدى، قىزىل ئالما ئىدى يۈزۈك ...
يۈزى ئەمەس ۋىجدانىڭنى سويدۇم دىلەپ!
بىر ھاياتنىڭ ھاياتىن دەپ بولساڭ شۇنداق.

ئانا ئۇلۇغ، ئۇلۇغۇغى شۇنچىلىكىكى:
“ۋەتەن” دىگەن سوزگە بولدى “ئانا” ئاتاق.
ئىككى ئون بىش ئوتتۇز، دەيدۇ ماتېماتىكا!
ۋەتەن دىسەڭ ئاناڭنىمۇ ئامراق بولغىن،
ئانا دىسەڭ، ۋەتەنكىمۇ بولغىن ئامراق!

گۇپا، ئەڭلىك، لاتا - يىتە، بۇدرە چاچقا ...
قىلامدىغان كوزنى ھەرگىز ئالاق - جالاق!
كورمەمدىغان گوھەر بىرگەن گوھەرىڭنى —
گوھەر سۈپەت، گوھەردىنمۇ بەلكى ئالى،
بولغاندىمۇ كۆزى چاپاق، پۇتى مايماق ...

بىر ئازغىنا قوساق ئاغرىپ تۇرسا ئەگەر،
تېتىمايدۇ ساڭا پەرى قىلسا چاخچاق ...
سەن تېتىسەن قوسقىدا ئات چاپساڭمۇ،
قىنىنساڭمۇ، ئاغرىنساڭمۇ ئانىجانغا ...
سويگۇ بارمۇ مۇندىن سۈزۈك ۋە كۈچلۈكرەك؟!

ئۇنتۇمدىغان سۇ ئىچكەندە كول قازغاننى!
بىلمەمدىغان موماي جاننى كوزگە قاراق!

ئالمامدىغان يۇدۇپ يۇرۇپ ئاندىن رەھمەت ...
دورامدىغان ئانىسىنى سىلكىگەننى!
قىلمامدىغان ئۇنىڭ سوزىن ئوزگە ياراق!

ئايال ئولۇغ، ئولۇغلىغى شۇنچىلىكى:
ئائىلىگە گۈزەللىك ئۇ، مەشئەل - چىراق.
يەككە ھايات - يىتىم ھايات، نەپىس ھايات،
ئومۇم ئوتەر دەيدىغانسەن "تاق" بولساممۇ ...
ئوتكەن بىلەن تۇزسىز بىراق، تۇزسىز بىراق!

بۇ دەۋرنى شۇ ئۇچۇنمۇ ياراتتىمەن:
گۈزۈلۈپ كەتتى، ئاياللارنى بوققان بوغاق ...
ئانىجاننىڭ قولىدا كىتاپ، ئاچام ئىشچى،
خوتۇنۇم دوختۇر، ئوكام ھەربى، يىگىگەم دىغان،
پىشونپىركا سىڭلىم بولسا شائىرەچاق ...

خوتۇن - قىزلار كەڭ دۇنياغا چىقتى ئويدىن:
ئەمدى ئۇلار كۈلۈڭىلا ئەمەس باغلاق.
سەلىمەم بار① شەرىپەم بار② ھوكۈمەت ئۇ

---

① سەلىمەم — ئەينى يىللاردىكى خوتەن ۋە ئاقسۇ ۋىلايەتلىرىنىڭ
ماناۋىن ۋالىسى، ھازىر قەشقەر مەمۇرىي مەھكىمىنىڭ مەسلىھەتچىسى سەلىمە
تالىپنى كورسىتىدۇ.

② شەرىپەم — ئەينى يىللاردىكى قەشقەر ئەھەرلىك خەلق ھوكۈ-
مىتىنىڭ ماناۋى باشلىقى مەرھۇمە شەرىپە خانىم

پاشايىم بار ① ئازادەم ② بار جامان ئارا —
 سەنئەتتىن ئاۋازنى قىلدى ياڭراق.

1957 - يىل مارت. قەشقەر.

[Faint handwritten text in Uyghur script, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

- ① پاشايىم — مەشھۇر سەنئەتچى پاشا ئىشان.
 ② ئازادەم — ئەينى يىللاردىكى ئۈرۈمچى سەنئەت ئۈمىگىنىڭ ئاتاقلىق سەنئەتچىسى.

ۋەتمىنىڭ سوي كەتمىنىڭ بىلەن

ۋەتمىنىڭ سوي كەتمىنىڭ بىلەن،
مېھنەتنىڭ بىلەن گۈللىگەي ئېلىك!
ئاۋاتتۇر دۇنيا كەتمىنىڭ بىلەن،
خىزمىتىڭ بىلەن ئۇزۇندۇر تىلىك ...

”ئاسگۈل“ دىن ھەم ئۇنى ياخشى كور،
ياخشى كەتمەن چاپ ”ۋەتمىنىڭ“ دىسەڭ.
ئېتىزلىكنى سەن مىڭ چېنىم دىگەن،
”ئايشەمگۈل“ نى سەن بىر چېنىم دىسەڭ.

ياشلىق كۈچنى كەتمەندە كورسەت!
مېھنەتنىڭ چېڭى — غايدەت كاتتا جەڭ ...
مېھنەت سويىمگەن ياسانچۇق يىگىت،
دىخان يىگىتكە بولالمايدۇ تەڭ.

ۋەتمىنىڭ سوي كەتمىنىڭ بىلەن،
مىڭ تاغار گەپتىن بىر تال ئىش ئۇلۇغ.
ھەر بىر تال بۇغداي دۇشمىنىڭگە ئوق،
ئەسكەر يېڭىلمەس قوساق بولسا توق ...

1957 - يىل سېنتەبىر، قەشقەر

بалаغا ۋە سىيەت II

جاھان يۈزسىزلىگىدىن، سەن ئېلىپ كۆڭلۈڭنى لام ئەتمە،
جاپاغا مەپلى تاقەت قىل، ئۈزەڭنى ئەسكى نام ئەتمە.

تىرىگلىك قەسىرىنى قۇرغىن، پەقەت مېھنەت ئاساسىغا،
خوشامەت مەقسىدى بىرلە ئەمەلدارغا سالام ئەتمە.

سوراپ بارماق ئەجەپ خورلۇق ... يىگىتكە خۇمسىدىن ھاجەت،
ئەگەر شۇ "كۈن" گە قالساڭ سەن، ھاياتلىقنى داۋام ئەتمە.

ددى: "باشلىق چاقىردى" دەپ ئىمشىكەن ئىسمى بىر خىل "يوپ"
ددىم كۆڭلۈمغا: "سەن بارما، ئاڭا خوش - خوش ئۇكام ئەتمە.

مەدەتنى يۈرىگىڭدىن سور، بەختىنى بىلىگىڭدىن سور ...
بولۇپ بىر خۇمسىغا ئۆلپەت، ۋاقتىنى بىي مۇقام ئەتمە ..."

بىراق دوستۇم دىدى شۇ ئان: "يىگىت كۆڭلۈڭگە بىز تەسلىم!
سىياسەت كارىدا ئەمما، ئۈزەڭ بىي ئىنتىزام ئەتمە.

چاقىرغان بولسا ئۇ، بەلكىم تۈپەيلى ئاممىۋى خىزمەت ...
بېرىپ قوي، ئېھتىرام ئەتكىن ۋە ياكى ئېھتىرام ئەتمە."

دېسەك باردىم، دېدى ئۇ "يوپ": گۇناسىز توۋبە قىلماقنى تېپىشىمە بىز بىلەن ئۇنداق، دېدى بەختىڭگە تام ئەتمە.

يېزىپسەن بىزگە قاتتىق خەت، ئوزى سىرلىق، سوزى قىرلىق... قىلچىنى سال غىلاپ ئىچرە، ئۇنى سەن بى نىيام ئەتمە ①

دېدىم: "خەتتە ئوزەڭ ئارتقان قۇرۇق توھمەتنى تەكشۈرگىن ساڭا مەن كەلمەدىم ئىش دەپ، ئوزەڭنى بارام ئەتمە.

دېدى بىزنى ياراتمايسەن، زىيالىلىق ھاۋايىڭ زور... كى بىزگە سەن ئېگىلمەستىن، بېشاك مۇنداق قىيام ئەتمە.

دېدىم: "خىزمەت بېرىش شەرتى، سېنىڭغا باش ئۇرۇش بولسا، كېچتەي، ئالەمگە بىر سۇلتان قىلىپ ئالى كىرام ئەتمە."

بىرەر ماختاپ، بىرەر ئالداپ، ئۇيان ماڭداپ، بۇيان چامداپ يەنە تەھدىت سېلىپ ئېيتتى: بىكار جاننى ھارام ئەتمە.

يۇۋاش بولغىن ئىتائەتكار، سىلىق بولغىن ساداقەتكار، دېدى تۇرمۇش كېرەك بولسا ئەگەر قاتتىق كالام ئەتمە.

دېدىم: "ئۇنداق بولالمايمەن، ئۇرۇق - پۇشتۇم ئەمەستۇر قۇل مىنىڭ ھەققىمدە سەن ھەرگىز قىياسنى مۇنچە خام ئەتمە.

① بى نىيام ئەتمە — غىلاپتىن تارتىپ يالاڭدىما.

يىگىتكە مەدىكار ئىشلەش شەرەپ، لېكىن خوشامەت ئەيسە...
دەدە كىلىكى ئانام ئەتمە، خوشامەتنى دادام ئەتمە.

بېشىم بەلكىم ئېگىلمەس ھىچ، بېشىڭ يەتكەندە ھەم ئەرشكە...
مېڭىپ شەخسى ئو چوڭ بىرلە، نوچۇكسەن ئىنتىقام ئەتمە.

ۋە لىكىن بىر زامان بولغاي بۇتۇن ئىشنىڭ ھىساۋاتى...
ئىشنىڭ ئاقىۋەت بۇ دەپ، بۇنىڭ بىرلە تامام ئەتمە.

ھاقارەت ئەيلىگەچ نامەرت، بېرىپ دەككە، خوشال ياندىم،
بۇ ھەقتە تەجرىبەم شۇلكى، بوشاڭلىقنى بالام، ئەتمە.

ئىلىپتەك توغرا ئادەم بول، كۈچۈڭدىن ئىزلە بەختىڭنى!
ھاياتىڭنى پەقەت شەخسى شاپاۋەتكە قارام ئەتمە.

ئەگەر تاش چاينا، ئاش يوقتۇر، ئوڭايراق ھەزمى بولغاي ئو،
بىراق، مىننەت بىلەن كەلسە ھەسەل ھەتتا تائام ئەتمە.

تاۋاچى بول، ياماقچى بول، كاۋاچى بول، راۋاچى بول
بىراۋغا سەن غۇلام بولما، بىراۋنى سەن غۇلام ئەتمە.

بولۇپ كەت ھارۋىكەش مەيلى... بولۇپ كەت مەدىكار ھەتتا
بىراۋنى "ۋاي خېنىم" ئەتمە، بىراۋنى "ۋاي غوجام" ئەتمە.

پەقىرلەرنىڭ يىتىملەرنىڭ پەقەت كەمتەر غۇلامى بول!
تەكەببۇر قىل تەكەببۇرغا، ئۇنى خەلققە نىزام ئەتمە.

دىگىن سەن ئەھلى مەنەسەپكە: "ئەمەل-گۈل ھوسنىدەك چەكلىك كورەڭلەپ ئىش ئورۇنلاردىن ئەمەلنى دامۇ - دام ئەتمە."

دىدى بۇلبۇل سەھەر گۈلگە: "ۋاپا قىل بارىدا ھوسنۇڭ... ۋاپاسىز بۇ جامالىڭغا قاراپ" "ناز" نى داۋام ئەتمە.

ئاۋامنىڭ مەن بىلەن سەندىن كورۇشكەن نەپىسى تايىملىق... ئىشەك يوق بىر گىرام چاغلىق، غورۇرنى مەك گىرام ئەتمە.

ئەگەر سەن خەلققە خىزمەتچى، بويۇننى خەلققە بەسرەك توت!
كەشى "ئەھۋال" ئوقۇپ كەلسە، ئۇنى تەھقىرئاۋام ئەتمە.

ئەگەر سەن تەخقە چىققاندا، چىقارساڭ خەلقنى يادىڭدىن...
"ئىشىم پىشتى" دىگىن شۇ چاغ، نوچۇك كۈچنى ھاسام ئەتمە.

توۋەن ئىشلەمچىلىكنىڭ نەشئەسىدىن دىلنى خۇرسەن نۇت،
ئەمەلدارلىق غېمىگە "ئېركى" سەن كوڭلۇڭنى جام ئەتمە.

1967 - يىلى، دېكابىر، قەشقەر.

شائىر بىلەن بۇلبۇلنىڭ ئۇچرىشى

يۈرەكتە خەلقنىڭ بىر ئىشقى يوق ئەھلى قەلەم بولماس،
قەلەمگە شۇ مۇھەببەتتىن گۈلۇغراق ئىشقى ھەم بولماس.

ماجازى بىر مۇھەببەت ① دەپ، قەدىرلىك كۈنلىرىڭ بۇزما،
ئەگەر بىلسەڭ ئېلىڭدىن ساڭا زىباراق سەنەم بولماس.

يېزىشتى لەيلى - مەجنۇن ئىشقىنى ئالەمدە كۆپ شائىر،
ھېنىڭ ئىشقىم يولىدا ئۇ كىچىگرەك بىر قەدەم بولماس.

يازاي "شائىر - ۋەتەن" ناملىق، بۈيۈك داستان مۇھەببەتتىن،
مۇھەببەت ئۇ، ۋەتەننىڭ سويگۇسىدەك موھتەرەم بولماس.

سەھەر گۈللۈكتە بىر بۇلبۇل يولۇقتى، سوزلىشىپ قالدۇق،
دىدى: بولبۇلغا گۈلنىڭ ۋەسىلىدەك ئەڭ ياخشى دەم بولماس.

دىدىم: بۇلبۇلغا گۈل قانداق، ۋەتەن - شائىر ئۈچۈن شۇنداق،
گۈنىڭدا ئەلگە ئاسايىش دىگەندىن باشقا غەم بولماس.

① ماجازى مۇھەببەت - ھەقىقى مۇھەببەتنىڭ ئەكىس بولۇپ، ھاۋايى-
ھەۋەس يولىدىكى زاھىرىغا بولغان مۇھەببەت.

دېدى گۈلنىڭ جامالىغا بولۇپمەن بىر ئومۇر مەپتۇن ...
تەكەننىڭ زەخمىدىن ھەرگىز كوزۇمدە زەررە نەم بولماس.

دېدىم: گۈلدىن چىرايلىقراق ۋە تەننىڭ ئىشقى باغرىمدا،
بويولدا كەتسە گەر باشم، كورۇڭ ھەرگىز ئەلەم بولماس.

مۇھەببەت ۋاستە ھەر چاغ، ۋاپادارلىق ئاگا مەزەۋن ...
قۇرۇق قاش — كوز باھاسى نەزىرىمدە بىر دەۋەم بولماس.

دېدى بۇلبۇل: گۈزەللىك ئۇ — ئاجايىپ دىلرەبىر كۈچ،
گۈزەللىك سويىمىسە ئىنسان — پەقەت رۇناق، ھەشەم بولماس.

دېدىم: قەلبى گۈزەلنى سوي، مۇھەببەت ئولچىمى شۇدۇر،
دىلى بەزەن گۈزەلنىڭ شەكلىدەك باغى ئىرەم بولماس.

يىلاننىڭ نەقىشلىك سىرتى، ئىچىگە لىق زەھەر تولغان،
كىشى بۇ سىرنى بىلىگەندە، پەقەت دۇشمەنگە يەم بولماس.

مۇھەببەت ئۇ — قىزىقماقتۇر، قىزىقماق قانچە، مىڭ تۈرلۈك،
قىزىقساڭ توغرا بىر ئىشقا، مۇھەببەت مۇتەھەم بولماس.

مۇھەببەت بەك ئەزىز نەرسە، ئۇنى سەرپ قىل ئەزىز ئەلگە،
مۇشۇنداق بىر مۇھەببەتسىز پەقەت ئىنسان ئادەم بولماس.

ئەزىز خەلقىڭنى خار تۇتما، ياۋۇز دۇشمەننى يارتۇتما،
ئېلىڭنى خار قىلىپ يىگەن بولۇ، مانتاڭدا تەم بولماس.

يىگىتنىڭ گەردىنى يىگەي قىلىچ دۇشمەنگە بوي ئەگەي،
بېشى ئاسمانغا يەتكەن خۇمسىدا — بۇ باپتا پەم بولماس.

گۇمىنى كاتتا تۇتقىنىسەن، ۋەتەننىڭ كەلگۈسى پارلاق،
بىلىپ قوي ئېركى دۇنيادا پايانى يوق سەتەم بولماس.

1968 - يىل ئىيون، قەشقەر.

ئەلۋىدا كىتاب!

ئوتقا چۈشتۈگۈسەن بۈگۈن دوستۇم كىتابىم ئەلۋىدا،
قانچە يىللىق ئىلىمۇ - ھىكمەت مەنقۇلاتىم، ئەلۋىدا.

تامغا چاپلاپ يەرگە كۆمدۈم، قالىمدى ئەۋرەزمۇ ھەم،
قىيىنىدىم شۇنداق سېنى، ئالى جانابىم ئەلۋىدا.

پۇل يوشۇرماستىن يوشۇردۇم شۇ زاماندا ئىلىمنى،
شۇ زامانغا مۇشۇ ئىش بولغاي مېزانىم، ئەلۋىدا.

گۈردى ۋەھشى باش - كوزۇمگە، سەن كىتابىمنى ئېتىپ،
گۈشۈ ھالەتتە ساڭا قىلغان خىتابىم - ئەلۋىدا!

ياستۇغۇم قەغەز - قەلەمدۇر، نەغمە - دۇتارىم كىتاب...
باغ سېغىنىسام سەن ئىدىڭ بىر سەيرى باغىم ئەلۋىدا!

نى تولۇن ئايلارنى ھەتتا، ساڭا ئوخشاش سويىمىدىم،
ئەمدى مەن قانداق چىدايمەن، كوز قاراغىم ئەلۋىدا؟

قانمىغان ئەردىم ئىست، سەن بىرلە دوستۇم سىردىشىپ...
بى مەھەل گۈزدى پەلەك، دوستلۇق تاناۋىم ئەلۋىدا!

كويىدى قۇرئان، كويىدى ئىنجىل، كويىدى تەۋرات ھارۋىلاپ...
كويىدى نى - نى مەدنىيەت كاتتا كانىم ئەلۋىدا!

كويىدى گوھەر، كويىدى دىلبەر، كويىدى ئەشتار، كويىدى پەن
كويىدى خەلقىم، كويىدى مىللى ئەدبىياتىم ئەلۋىدا!

كويىدى ئالىم، كويىدى شائىر، كويىدى يۇسۇپ خاس ھاجىپ،
كويىدى مەھمۇت قەشقىرى، كويىدى فارابىم ئەلۋىدا!

كويىدى سەككەكى، نازارى، كويىدى شەۋقى، خىرقىتى،
كويىدى خىسلەت، كويىدى مەشرەپ، كويىدى نازىم ئەلۋىدا!

كويىدى كوپ ئىلمى تىبابەت، كويىدى كوپ تارىخلىرىم...
چەكتى ئازار ئىبنى سىنا قەدردانىم ئەلۋىدا!

موتتا ئاچچىقلار ناۋايى... بۇ چۈشۈممۇ، يا موكۇم؟
ئېيتىدۇ: ئالەمگە ياز، بۇ دىلتازاۋىم ئەلۋىدا.

كويىدى پەشتاقتىن ئىگىز، ھەرخىل كىتاپ ھېتىكا ئارا،
ئەزدى بۇ بىر پاجىئە، جان - مۇستىخانم ئەلۋىدا.

موتتى قەشقەر ئاسمىندا، نەچچە كۈن كويىگەن كىتاپ...
قالغاچتەك پىرقىراپ، كويىلەپ پىغانىم ئەلۋىدا.

ئەلۋىدا ئى يەرۋە ئاسمان، بول بۇ ئىشقا سەن گوۋا...
شۈبھىسىز تارىخ ئالار، بۇ بىر ھىساۋىم ئەلۋىدا!

1968 - يىلى ئىيۇن، قەشقەر.

مۇھەببەت، مەن ۋە ئەل

سۈرتىڭنى مۇنچە سىزغان قايسى بىر نەققاش ئىكەن؟
ئوزلىرىڭدىن كوزلىرىڭ كەپسىز ئىكەن بەك شاش ئىكەن.

بىر قاراپ گۈل، بىر قاراپ ئاي، بىر قاراپ كۈن
دەپ يۈزۈڭ،
بىر قارارغا كەلسىدەم، ئۇ، قايسىسىغا ئوخشاش ئىكەن؟

تاڭ دىسەم، سەندىن تارالغان نۇر ئىكەن ئالەم ئارا،
قىغ دىسەم، كوز ئۈستىدە تۇرغان قىلچىتەك قاش ئىكەن.

كېچە مەن ئۈزگەن دېڭىزنى قايسى دېڭىزكەن دىسەم،
سەن گۈزەلنى ياد ئېتىپ ئاققان كوزۇمدىن ياش ئىكەن...

قىسقا دەپ قىلغاي پەرەز ھەتتا جاھاننىڭ ئومىرىنى،
قايسى بىر بەختلىك كىشى دىلىبەر ساڭا يولداش ئىكەن.

مەن ساڭا ئاشق بولۇپمەن، شۇ ئۇچۇنكىم سۈرتىڭنى —
ئەسلى مەن سويىگەن نىكارغا خۇددى سۈرەتداش ئىكەن.

شۇ گۈزەلگە ئوخشىتىپ كەزدىم مۇھەببەت دەشتىنى...
نەقىلاي ياشلىق دىگەن — بەگۋاش ئىكەن، بەگۋاش ئىكەن.

ياخشى كورمه كلىك گۈزەلنى ياخشى ئىش، مەندىن ھوكۇم!
كىم گۈزەللىك سويىمىسە ئۇ ئالغا باسمىس باش ئىكەن.

يار گۈزەل، خەلقىم گۈزەل، مېھنەت گۈزەل، ھورلۇك گۈزەل،
شۇنى سويىگەچ بولدى مۇنداق... ئەسلى ئالەم تاش ئىكەن.

سويىگۇ دەپ ئېيتىش باھانە، چۈنكى ھەر شائىر ئۇچۇن—
سويىگۇ ئۇ كوگۇلدىكى مەزمۇنغا مەزمۇنداش ئىكەن.

ئەل ئۇچۇن بارلىق مۇھەببەت، خەلق ئۇچۇن بارلىق
كويۇش...

پەھىمى قىلساڭ ھەر سوزۇم شۇ سىرىبلەن سىرداش ئىكەن.

كىم دىسەڭ دۇنيادا بەختلىك؟ ئېركى ئېيتار: مەن ئۇچۇن—
ئوزى ئىشچان، خەلقى بەختلىك، يارى مەسلەكداش ئىكەن.

1968 - يىل سېنتەبىر، قەشقەر.

شەرىن سۆھبەت

مەن ساڭا كويدۇم دىسەم، مەن ھەم ساڭا ئامراق دىدى،
راستمۇ دەپ سورىسام ۋە لېكىن بىر قىزاردى "ياق" دىدى.

نە ئۈچۈن كۈلدۈڭ چىرايلىق، قايسى كۈن ئۇنداق؟ دىسەم،
بۇ — سېنى دەردىمگە تەكلىپ ئەيلىگەن بارغاق دىدى...

پۈتمە ھەربىر كۈلكىگە، بەلكىم سېنى ئالداپ قوياي...

نازىنىلار كۈلكىسى، سالغان ساڭا قارماق دىدى.

ئانچىكىم يالغان سوزۇڭگە، سەن ئېتىپ، ئەخمەق دىسەم،
رەسمىمىز ھەر بىر گۈزەلنىڭ، ئوت ئارا سالماق دىدى.

ئىشقى ئوتى بىر ئىمتىھان ئۇ، قەلبىنى بىلىمگەلىك ئۈچۈن:
تۈچمۇ سەن، ئالتۇنمۇسەن؟ چىڭ - جىڭمۇ، ياپاخچاق دىدى.

مەن دىدىم: بۇ ئوتقا سالىدىڭ، ئەمدى قىلىن بىر ئىلاج،
ئەدە نەم يەر بولسا بارغىن، يۈرىڭىڭنى ياق دىدى.

مەن دىدىم كويىگەن يۈرەككە، دورى - دەرمانىم ئۈزەڭ!
توغرا ئېيتامسەن بۇ سوزنى ياكى بىر چاخچاق؟ — دىدى.

مەن دىدىم: يالغانچىنىڭ بولسۇن يۈزى تۈندەك قارا،
ئەلخۇسۇس شانلىق مۇھەببەت يولىدا شۇنداق دىدى.

مەن دىدىم: پىكىرنىڭ، خىيالىڭ بىرلە قىينار ئېركى جان
مەن سېنى ئەسلەپ ھامان، تاڭ ئاتقىچە ئويىقاق دىدى.

1968 - يىلى ئۆكتەبىر، قەشقەر.

داغدا مەن

(بىر شائىرغا تەقلىت)

ۋەتىنىم مېنىڭ گۈزەل لالە باغ...
بوغۇلغان بۇ كۈن مەندە باش - ئاياغ،
يۈرۈڭم شۇڭا ۋولقانىلىق بىر تاغ...
يازسام داغدا مەن، يازمىساممۇ داغ.

ئېيتسام بېشىمدا، سانسىز ئاپىتىم،
ئاغرىپ ياشلىنار دىل جاراھىتىم...
دېمەي دېسەم يوق سەبرۇ - تاقىتىم،
يازسام داغدا مەن، يازمىساممۇ داغ.

تىلىمدىن كورە، كۈچلۈكرەك دىلىم،
ئېيتالمدى ھىچ دىلىمنى تىلىم...
رازى قىلمىسام يېزىپ مەن ئېلىم،
يازسام داغدا مەن، يازمىساممۇ داغ.

دوستۇم ھال سوراپ يازمىدىڭ، دىدى،
ئەلەمدۇلىللا، ئازمىدىڭ، دىدى!
دىدىم يازمىغىم لازىم ھەم ئىدى،
يازسام داغدا مەن، يازمىساممۇ داغ.

بۇ كۈن راست ئۈچۈن چوڭ توسالغۇ تام،
شېرىم كورمىدى ئوز ۋاقتىدا تام...
كوڭلۇم ئېچىنىپ شۇڭا سۆيەي - شام،
يازسام داغدا مەن، يازمىساممۇ داغ.

ھەر خىل ناھەقلىق دەھشەت تۇنىدىن،
دەۋزەختە قالغان دىخان كۈنىدىن...
ئاچۇ - زارلىقنىڭ نالە - كۈنىدىن،
يازسام داغدا مەن، يازمىساممۇ داغ.

تولغان كوچىغا خىلمۇ - خىل گادا...
ئان، ئىش، ئادالەت دىگەن بىر سادا،
قانچە كۈپلىسەم بولمۇغاي ئادا،
يازسام داغدا مەن، يازمىساممۇ داغ.

خەلقىم كۈلپەتتە، ئېچىشار يۈرەك!
قوزغاپ ئىدىئال، قىستايدۇ تىلەك...
ئىشلىشىم كېرەك، يېزىشىم كېرەك...
يازسام داغدا مەن، يازمىساممۇ داغ.

كۈرەش ئۈستىدە شېرىم سەپمۇ - سەپ،
يالماۋۇزلا، غا ئوت ئېچىپ غەزەپ!
ھامان دىگەندەك يازالمىدىم دەپ،
يازسام داغدا مەن، يازمىساممۇ داغ.

ئەتراپىم قىلتاق... بىر تۇزاقتا مەن،
گويا گوردىكى چوڭ سوراقتا مەن...

بولۇپ مەن شائىر شۇنداق چاغدا مەن،
يازسام داغدا مەن، يازمىساممۇ داغ.

ئاغزىم بوغاقلىق... ۋاقرالمىسام!
دەريادەك تېشىپ شاقىرالمىسام...
كومۇپ تۇرماقتا، ياقرالمىسام...
يازسام داغدا مەن، يازمىساممۇ داغ

يازسام يازغۇدەك ماغدۇردىممۇ بار،
پۈتۈم پاتمايدۇ، يولۇم شۇنچە تار..
بۇلبۇل سايرىماس، يوق ئىكەن باھار،
يازسام داغدا مەن، يازمىساممۇ داغ.

قىلىچ بېشىمدا ھەقنى ھەق دىدىم،
نېسى قويمىدىم، گەپنى نەق دىدىم،
ھەق سوزتىڭلاۋچى كېلەر ۋەخ دىدىم،
يازسام داغدا مەن، يازمىساممۇ داغ.

تاشنى ئويغىتىپ ئادەم قىلمىسام،
ياۋغا ئالەمنى مالەم قىلمىسام...
ئالەمنى ئوبدان ئالەم قىلمىسام،
يازسام داغدا مەن، يازمىساممۇ داغ.

كېيىمدىن تولا، ئىشىم بولسا دەپ،
ئىشىم بىلەن ياز قىشىم بولسا دەپ،
كېيىمنى ئاڭلار كىشىم بولسا دەپ...
يازسام داغدا مەن، يازمىساممۇ داغ.

كوڭاۋوم سەندىدۇر

(مۇقىمىگە تەقلىت)

ئايجامالىڭغا قاراپ، ئاسماندا ئاي شەرمەندىدۇر،
مەنىلىك باققان كوزۇڭگە، بۇ كەمشەڭ بەندىدۇر،
ناز قىلىپ ئوتسەڭمۇ باقمىي، لەۋلىرىڭدە خەندىدۇر،
مەن ئوزەم ھەرجايدا مەن، كوڭلۇم، خىيالىم سەندىدۇر،
ياخشى قىز دەردىڭدە ئولسەم، ئوت - ئوۋالىم سەندىدۇر.

سەن ئوزەڭ ھەرجايدا سەن، ئەمما سىياقىڭ مەن بىلەن،
قالدى سەن كەتكەن بىلەن، زور ئىشتىياقنىڭ مەن بىلەن،
كەم بىلەن ھازىر ۋىسالىڭ، ئوت پىراقىڭ مەن بىلەن،
مەن ئوزەم ھەرجايدا مەن، كوڭلۇم، خىيالىم سەندىدۇر،
ياخشى قىز دەردىڭدە ئولسەم، ئوت - ئوۋالىم سەندىدۇر.

سەن ئوزەڭ ئوبدان بىراق، ھېچ تونۇمايسەن ياخشىنى،
يار تۇتۇپسەن ئوز بويۇڭغا نامۇناسىپ ياخشىنى...
ساڭا ئېيتتىم ياخشى ئاڭلا، ساڭا خاس بۇ ناخشىنى،
مەن ئوزەم ھەرجايدا مەن، كوڭلۇم - خىيالىم سەندىدۇر،
ياخشى قىز دەردىڭدە ئولسەم، ئوت - ئوۋالىم سەندىدۇر.

ئوت ئىچىمدە... سوزلىمەي تۇرغان بىلەن سەزدىڭمۇ سەن؟
زەررە تەسىر بارمۇ سەندە، يا تامام بەزدىڭمۇ سەن؟

ساڭا كويىگەن بۇ يۈرەكنى، مۇنچىلا ئەزدىڭمۇ سەن؟
 مەن ئۈزەم ھەرجايدا مەن، كوڭلۈم - خىيالىم سەندىدۇر،
 ياخشى قىز دەردىڭدە ئولسەم، ئوت - ئۇۋالىم سەندىدۇر.

شۇنچە قىزلا رنىڭ ئىچىدە بىر ئۈزەڭ قالىدىڭ ياراپ،
 باقى دىسەم ئەيلەپ قوبۇل، ئالەمچە خوش قىلىدىڭ قاراپ،
 گەپ قىلالمايمەن بۈگۈن كۈندە شىلىرىم تۇرغاج ماراپ...
 مەن ئۈزەم ھەرجايدا مەن، كوڭلۈم - خىيالىم سەندىدۇر،
 ياخشى قىز دەردىڭدە ئولسەم، ئوت - ئۇۋالىم سەندىدۇر.

خۇمىسى ئازدۇردى سېنى، باغرىمغا ئوق كوردۇڭ راۋا،
 قانچە سەن قىلساڭ ئەلەملەر "ئىككى ئالەم" مەن رىزا،
 كوزىيىنىدىن ھەر بېقىشقا مىڭ جېنىم بولسۇن پىدا...
 مەن ئۈزەم ھەرجايدا مەن، كوڭلۈم - خىيالىم سەندىدۇر،
 ياخشى قىز دەردىڭدە ئولسەم، ئوت - ئۇۋالىم سەندىدۇر.

"يەتتە ئاشق" ① بەلكى بىلىمەس "ئېركى" بىر ئوت مەندە بار،
 مۇنچە سەن ھوسنىۈڭگە مەغرۇر... مۇنچە كىبىرنىڭ سەندە بار،
 مەنمۇ ئېيتىپاي ئەي مۇقىمى تاكى جانىم تەندە بار،
 مەن ئۈزەم ھەرجايدا مەن، كوڭلۈم - خىيالىم سەندىدۇر،
 ياخشى قىز دەردىڭدە ئولسەم، ئوت - ئۇۋالىم سەندىدۇر.

1974 - يىلى دېكابىر، قەشقەر.

① يەتتە ئاشق — ئەنئەنىۋى رىۋايەتلەردە ئېيتىلىشىچە گۈل ۋە بۇلبۇل، لەيلى - مەجنۇن، پەرھات - شىرىن، يۈسۈپ - زىلەيخا، ۋاقىق - ئوزرا، تاھىر - زوھرە، غېرىپ - سەنەم قاتارلىقلاردىن ئىبارەت.

گەپ ۋە دۇشمەن

چىرايلىق گەپ قىلىش ئاسان، ئۇنى ئىشلەش قىيىن يولداش،
ئەمەلسىز مىڭ تاغار گەپنىڭ باھاسى بىر تىيىن يولداش.

قۇرۇق كەلمەس رەقەپ ھەرگىز قېشىڭغا، گەپ بىلەن كەلگەي،
كېيىگە ئالدىنىپ بولما رەقەپلەردىن ئىمىن، يولداش.

ھەزەر قىل ئىككى تىللىق ئۇ، قەدىناس، كونا "يولداش" دىن
قېشىڭغا كەلسە ئۇ غوڭشىپ، قۇلاق ئاتلىق چىۋىن يولداش.

يامان ئادەمگە سىر بەرمەك — مېنى قىردەپ قىلىچ بەرمەك،
قېنى كىم قەلبىنى بىلگەي، كىشىنىڭ ئەپتىدىن يولداش!؟

ساڭا دەرھال تۇخۇم قۇيغاي، مۇشۇنداق بىر تۇخۇم تۇغ دەپ،
سوزى بولغاي رەقەپلەرنىڭ ئاجايىپ بىر مەيىن يولداش.

كىشى چاي تۇتسا پۇ دەپ ئىچ، قوبۇل قىل سوزنى تەنقىدى...
يولنىڭدا گۇچرىغاي بەلكىم چاتاق يولداشۇ، چىن يولداش.

ھىجايغان بىرلە يولوۋاسنى، پەقەت سەن كۈلدى دەپ بىلىمە،
ئېزىپسەن كۈلكىدىن، قىلما ئاداشنى تۈلكىدىن يولداش.

1977 - يىل، نۇيا بىر، قەشقەر.

يېتىپ كەلدىم

چاقىردى يېڭى دەۋرانىم، قېشىڭغا مەن يېتىپ كەلدىم،
قولۇم كوكسۇمدە جان خەلقىم، ئىشىڭغا مەن يېتىپ كەلدىم.

سەپەرگە، چوڭ سەپەرگە پارتىيەم بەردى ئۇلۇغ بۇيرۇق،
يۇرۇشكەن كاتتا كارۋانغا ئوزومنى مەن چېتىپ كەلدىم.

تۇزۇپ ھەم سازلىدىم سازنى، زامانلاشماق مۇقامغا،
ئىجتا مەيدانىغا شېرى ئېتىمنى سەكرىتىپ كەلدىم.

ئىلىم - پەن قىزلىرى تاتلىق كۈلۈپ چىللايدۇ ۋەسلىگە،
ئۇنىڭ شىرىن لىۋىدىن مەن كورۇڭ ئازراق تېتىپ كەلدىم.

كىرىشتىم ئەمدى خىزمەتكە، ئېلىمنىڭ خىزمىتى - پەخرىم،
كوڭۇل گۈلزارنى شۇ تۇيغۇ بىرلە ياشىتىپ كەلدىم.

"بەخت" دەپ بىر گۈزەل سوز بار، بەخت ھەركىمگە ھەرياڭزا،
بىراق مەن ئەلگە ئىشلەشنى بۇيۇك بەختىم ئېتىپ كەلدىم.

تەبەسسۇم قىلدى شۇ بەختىم يەنە بىر ئىستىبات ئەيلىپ،
ئوزەمنى شۇنچە بۇلبۇللار قاتارى سايىرىتىپ كەلدىم.

تەشەككۈر پارتىيەم دانا، كوڭۇلى ئەيلىدى خەندان،
كۈلۈپ "ئېركى" گېزىت دوستۇم قېشىڭغا مەن يېتىپ كەلدىم.

1979 - يىل ماي، قەشقەر.

ۋەتەنگە سوزۇم

(مۇخەممەس)

جەڭگە سال، ئەزدارغا سال، قايتسام ئولۇم، خىزمەت ئەمەس،
ئەڭ قىيىنغا ئەمرى قىل، بىر ئاز قىيىن مېھنەت ئەمەس،
سەن ئۇچۇن كورسەم چاپا، راھەت ماڭا، كۈلپەت ئەمەس،
چۈنكى ھىچنەرسە ماڭا، سەندەك يېقىن كۈلپەت ئەمەس،
شان ئەمەس، شەرەپ ئەمەس، قەلبىمگە كۈچ - قۇۋۋەت ئەمەس.

بارمۇ بىرنەرسە كىشىگە ۋەتىنىدەك مۇھتەرەم؟
باقسا ھارماي شۇنچە قىلسا، بەرسە نېمەت، بەرسە دەم،
بەرسە ئولسەڭ قوينىدىن ئۇ، ئۇچ مېتىرلاپ جايىنى ھەم،
ئىشلىمەك ۋەتەن يولىدا، بەلكى كورمەك دەرت - ئەلەم،
بىر ۋەتەن پەرزەنتىگە، بۇ، نە ئۇچۇن لەززەت ئەمەس!؟

تۇتتى دەۋران ئەقلۇ - ئىدرەك مەيلىرىدىن ماڭا جام،
ئىككى ئوت باغرىمغا تەگدى، بىر ۋاقت - بىر چاغدىلام،
بىرسى سەن ئەي مېھرىۋان تۇققان ئانام، باققان ئانام!
بىرسى بىر مەھبۇب ئوتى، پاكىزە سۈرەت، ياخشى نام،
چۈپلىشىپ كەلمەك ماڭا، ئامەت ئىدى، ئاپەت ئەمەس.

شۇ زاماندا سەن ئۈچۈن قويدۇم قەدەمنى تۇنجى رەت،
يېزىۋەتتىم، سويگۈمۈز سويگۈ دىدىم، مەھبۇبىمغا خات:
”ئۈشۈكۈن قىلدىم ۋەتەن ساقلاش ئۈچۈن جەڭگە نىيەت،
نىيەتمگە بول نىيەتداش، سويگۈمۈز بولسۇن ئىبەت،
توي ئۈچۈن شۇنداق مۇھىم خىزمەت تۇرۇپ پۇرسەت ئەمەس.“

موت بولامدۇ ئىشقا ئوتى، سېنىڭ ئوتۇڭنىڭ ئالدىدا؟
خۇددى ئۇ بىر جىن چىراقتۇر، سەن قۇياشنىڭ نۇرىدا،
بىر مۇھەببەتكى، مۇھەببەتنىڭ مۇھەببەت بايىدا،
بولغۇسى بارلىق مۇھەببەتلەر كېلىپ ئاڭا پىدا،
ئەكسىچە پۇتلاشمىغى مۇمكىن ئەمەس، روخسەت ئەمەس!

تۇپرىغىڭنى كوزگە سۈرتەي، تۇتىيادەك ئوز ۋەتەن،
سەنسىز ئادەم — كورغا ئوخشاش، سەن كورەرگە كوز ۋەتەن،
قەدرى بىرتۇپ يانتىغىڭ، مىڭ يىل يازارغا سوز ۋەتەن،
شايدىن، كىمخاپتىن ئارتۇق سەندە كەيسەم بوز ۋەتەن،
لاي سۇيۇڭ ئالدىدا كەۋسەر شەرىپتى شەرىپەت ئەمەس.

ئىززەتتىم شۇ، ئوسسە دۇنيادا ۋەتەننىڭ ئىززىتى،
سەن ئەگەر بولغاندا خار، زىممەتدە مەسئۇلىيىتى،
بۇنچىلىك ھىس يوق ئىكەن، ئارتۇق ماڭا ”ئادەم“ ئېتى،
كىم تاپارساتماق بىلەن ھورمەت، ۋەتەننىڭ ھورمىتى،
كاتتا خانىلىق تۇمار ئۇ، ھىچقاچان ھورمەت ئەمەس.

قانچە ئالىم، پەيلاسۇپ ئۇ، كەشپىياتچى بولسا ھەم،
قانچە باتۇر — قەھرىمان ئۇ، ئاپتوماتىچى بولسا ھەم،

قانچە شائىر، قانچە ماھىر، زور ئىجاتچى بولسا ھەم،
بولسا ئەمما باغرىدا ۋە تەن سويۇش — بىر نەرسە كەم،
خۇددى ھىسسىز بىر ماشىنا، خىسلىتى خىسلىت ئەمەس.

“ياتقا سۇلتان بولغىچە، يۇرتۇڭدا بول ئۇلتان” ئاخىر،
ئۇشۇ تەمسىلىنى دىدىم مەن، ئوز — ئوزەمگە قايتا بىر،
خۇددى بىر گۈلسەن ئەگەر، بولساڭمۇ “سەھرايى كەبىر”
مەن ئۇچۇن سەندىن جۇدالىق، بۇ قىيىن، بۇ بەك ئېغىر،
كۆتىرىش “پامىر” تېغىنى، بۇ ئېغىر ھەر كەت ئەمەس.

ئولسە ئولمەك، كۈلسە كۈلمەك — چىن قارارىم ئوز ۋە تەن،
ئېتىخارىم، ئېتىۋارىم، كۈچ — مادارىم ئوز ۋە تەن،
ئەڭ تەرەققى بىر جامالىك، كوزخۇمارىم ئوز ۋە تەن،
ھەر قېتىم شېئىرىمدا ئېيتقان، ئۇ “نىگارم” ئوز ۋە تەن،
مەن ئۇچۇن ھەر قانچە جەننەت، سەنچىلىك جەننەت ئەمەس.

“جان” دىگەننى مەن ئۇچۇن، تەن شىشىسىدە ساقلىماق،
شۇ ئۇچۇنكىم، ياۋ بىلەن بىر نەيزىۋازلىق ئوينىماق،
تەغ تۇتۇپ، ئات ئوينىتىپ دۇشمەننى قوغلاش ئىشتىياق،
قان تو كۇش، ئىنسان ئۇچۇن بىر نامۇناسىپ ئىش، بىراق،
دۇشمەننىڭ كوكسىنى يارماق بۇ گۈزەل، بۇ سەت ئەمەس.

گاڭدا تۇردۇم، مۇزدا ھېچ توڭلاتمىدى ئوتۇڭ مېنى،
“جىلۋە” ئەيلەپ كەلسە دۇشمەن — ساتمىدى ئوتۇڭ مېنى،
ئوققا كەردىم مەيدىنى، قورقۇتمىدى ئوتۇڭ مېنى،
تۇر دىدى، كۈرەش دىدى، گۇخلاتمىدى... ئوتۇڭ مېنى،
مەندە باركى ئاشۇ بىر ئوت، قانچە ئوت دەھشەت ئەمەس.

سېنى چوڭقۇر سويىمىگەن قانداق يۇرەك بولسۇن بىكار.
سېنى مەزمۇن قىلمىغان قانداق تىلەك بولسۇن بىكار.
ساڭا ئىش كورسەتمىگەن قانداق بىلەك بولسۇن بىكار.
ۋەتىنى يوق بىر كىشى قانداق كېرەك بولسۇن بىكار...
چىقسا ھەم ئاسمانغا ئۇ، شەۋكەت ئاڭا شەۋكەت ئەمەس.

ئىلىمۇ - پەنگە ۋەتىنىم يۇردۇڭ بۇگۈن، روھىم بەلەن!
ئارزۇيۇم شۇ ئىدى، بىر كۈلسە دەپ بىزنىڭدە پەن...
قىز ماڭا شۇ چاغدا قىز، تاتلىق ماڭا شۇ چاغدا تەن،
بىر كورۇپ ئولسەم تەرەققى گۈللىرىم يۇرتۇمدا مەن؛
ياق ئولۇپ، ئولمەس ئىدىم! بۇنداق ئولۇم ھەسرەت ئەمەس.

ئۈچ بۇگۈن شەھەر - يېزاڭدا ئىلىمۇ - پەن دۇنياسىغا،
خاتىمەڭ بەر "ئېركى" ئۇششاق ئائىلە غەۋغاسىغا،
ئايدا قول بەر، ماركىنى سويىگىن، كوي ئىلىم رەناسىغا،
مەينى قۇي "ھەييام" كەبى، تەتقىقا ئالتۇن كاسىغا،
يۈكسۈلۈش ھازىر تىلەك، باقىسى چوڭ مەقسەت ئەمەس!

1979 - يىلى ماي، قەشقەر.

ئىلىم

ئالەم گویا تەن، ئاڭا جان ئىلىم،
بولغاچ دەس تۇردى بۇ جاھان، ئىلىم.

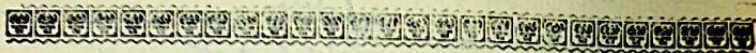
ئاسمانغا شوقا، ئوكيانغا كوۋرۇك،
تارىختا ماتور، ئاشۇ — نان ئىلىم.

پەخىرلەنمە ھېچ پۇل، جامال بىلەن،
گۈزەت، ئىپتىخار، شەرەپ — شان ئىلىم.

بىزدە پارتىيەم بەردى ئېتىۋار،
تاپتى قەدرىنى بۇ زامان ئىلىم.

ئالىمغا پۇرسەت، سەنئەتكە ھورلۇك...
كۈتەر مەكتە قەر ھەر تامان ئىلىم.

يېڭىلاندى دەۋر، چوڭ بىلىم كۈتەر...
بەخت ئۈچۈن كېرەك "ئېركى" جان ئىلىم.

گۈل بېغىڭغا شەيدا مەن

قەلەمدىشىم ئورگىلەي!
"ۋەتەن" دىگەن تىلىڭدىن.
سايىراي ساڭا جۈر بولۇپ،
ئومۇر بويى دىلىمدىن.

گۈل بېغىڭغا شەيدا مەن —
بۇلبۇل ئۈزۈم ۋەتەنگە.
بۇلبۇل بولۇش چوڭ پەخرىم،
ۋەتەن ئاتلىق چىمەنگە.

چىمەنمۇ بار، دۇنيادا،
بۇنداق ئىسىل چىمەن يوق.
ۋەتەنمۇ بار دۇنيادا،
بۇنداق ئىسىل ۋەتەن يوق.

باغ دىگەندە خازانسىز،
تاغ دىگەندە لالسىز.
ئاستى پۈتۈن كۈمۈش، زەر...
ئۈستى ئۇنىڭ ئالسىز.

بەختىم بىرى: تۇغۇلدۇم،
بۇنداق گۈزەل ۋە تەندە.
بەختىم بىرى: بىللە مەن،
يار بىلەن بۇ چىمەندە.

ئالتۇن كۆلكە، خۇش ئاۋاز،
قولتۇغۇمدا نىكارىم.
بۇ بەختنى كىم بەردى؟
مۇشۇ يېڭى باھارىم.

1979 - يىلى ئۆكتەبىر، قەشقەر.

خەير، خوش 30 يىللىق بۇرادەر

تاشلىۋەتتىم بولدى ئۈچ ئاي موخۇرەك.
قىلمىدى كوڭلىم ئۇنى ھەرگىز تىلەك.
بەردى ئومرۇم يېڭى ئون يىلدىن دېرەك.
مېنى لازىم بولدى چوڭ تەبرىكلىمەك.

كۈندە ئۈچ قاپ كاپىيەن يەتمەس ئىدى،
گۇ، ئېغىزدىن سۇبەسى — شام كەتمەس ئىدى،
قوزى يىسەممۇ ھىساپ ئەتمەس ئىدى،
دەيتتى كوڭلۈم ئارقىدىن بىرتالىنى چەك!

گۇنى چەكتىم ئاچچىقىم كەلگەندىمۇ،
يەنە چەكتىم تاتلىقىم كەلگەندىمۇ،
تېخى چەكتىم ئامرىقىم كەلگەندىمۇ...
بىلىمدىم گۇ قايسىغا دەرمان دىمەك؟

بىرنى چەكتىم گۇيقۇنى گۇخلاپ بولۇپ،
بىرسى كەتتى قوسىقىم توخلاپ بولۇپ...
تېخى ئوتتۇز ياش تۇرۇپ رەڭگىم سولۇپ،
ئوزىدى ئوز پەسلىسىز ياشلىق چىچەك.

ئۇنى تۇتتۇم قانچە ئون يىللاپ ئاداش...
تاپتى ئۇندىن زىققە مەيدەم ئاقنى باش،
ھەرقەدەمدە بىر يوتەل، ئون ھاسىراش...
تاپتى ئۇندىن نەچچە ئىللەتنى يۈرەك.

چەكىسەم بولدۇم ئۇرۇشقاق شۇ زامان،
ياخشى گەپمۇ تۇيۇلۇپ گويا يامان،
بىر قىزىل يۈزلۈك يىگىت ئەردىم عامان،
قىلدى رەڭگىمنى تاماكا زەڭگىدەك.

بالىلىرىم ئالدىدا چەكىتم تۇردى سەت...
چەكتى مەندىن ئۈگىنىپ ئوغلۇم سەمەت!
ئاقىمىدى ھىچ چەكمە دەپ قىلسام نەسەت،
مەن ئۈزەم چەككەچ سوزۇم بولدى پۈچەك.

موخۇرەك قالسا تۈگەپ، كالىپۇك شوراپ...
بىر چېكىم دەپ ئۈزگىدىن يۇردۇم شوراپ،
يەنە سورىدىم چەككىنى قەغەز ئوراپ،
بۇ قىلىق قىلدى مېنى دىۋاندىك.

بىر رەقىپىنى ئەڭ يېقىن دوست چاغلىدىم،
يۇرىگىمنى ئىس - تۇتۇندە داغلىدىم،
تاشلىماققا "جادۇ" نى بەل باغلىدىم،
مەن دىنىم ئاخىردا دوستۇم جان كېرەك.

دەۋر ئەمرى موخۇرەكنى تاشلىماق،
ساق بەدەندە يېڭى خىزمەت باشلىماق،

”ئىش“ دەسە نومۇس بۇ كۈن باش قاشلىماق...
بۇ ۋەتەن زامانىۋى بولسۇن دەسەك.

سەن بىلەن ئۈلپەتتىكى ئوتتۇز يىلىم،
تاپتى بارى — ئىككى غاڭزا بىر چىلىم،
ھەم خورازدەك قىچقىرىشنى بۇ — گىلىم،
ھەر قىچىرسام بىر ئېسىلدىم ئوپكىدەك.

بولدى كەتكىن، بىۋاپا، زالىم نىگار!
تۇتمىغايمەن سېنى ھەرگىز ئەمدى يار،
”ئېرىكى“ لەپ، ئېزىپ — تېزىپ كەلسەڭ خۇمار!
سەن خۇمارنى مەن قىلاي چالما — گىزەك!

1979 - يىلى دېكابىر، قەشقەر.

بولسۇن يېزام زامانۇى

(مۇرەببە)

ئىشلەيلى بىز دوستۇم كېلىڭ. بولسۇن يېزام زامانۇى،
ئىشلەپ بېيىش سازىن چىلىڭ. بولسۇن يېزام زامانۇى،
پەن ۋە ھۇنەر ئىشقا سېلىڭ. بولسۇن يېزام زامانۇى،
كۆپ ئىشلىگەن كۆپرەك ئېلىڭ. بولسۇن يېزام زامانۇى.

ھەر خىل ماشىنا ياپرسۇن، راسلايلى بىز چوڭ - چوڭ ئېتىز،
چاپسۇن پولات تۇلپار مىنىپ باتۇر يىگىت، مەردانە قىز،
قىلسۇن ماشىنا بىز بىلەن، گۇ - بىرگە ئىش، قوللايلى بىز...
قاشلار كېسىپ گوھەر تېرىڭ، بولسۇن يېزام زامانۇى!

ئۇشاق ئېتىز، ئوي - دوڭ، چۇقۇر... ھىچ تۇرمىسۇن
مايماق ئېرىق،
كوللەر ياساڭ ساسلارنى سىز، شات ئوينىسۇن گۇدەك،
بېلىق...

ئوسسۇن ئىگىز بۇغداي، قوناق بولسۇن خىجىل
پەتەك تېرىق،

كۆپ دان ئۇچۇن غەيرەت قىلىڭ، بولسۇن يېزام
زامانۇى!

قاپتىن قۇتۇلسۇن دۇمبىلەر، ماشىنلار قىغ ئىپكىلىپ،
چىقسۇن سىيالكا ئۈستىگە دىخان قولنى سەپكىلىپ،
تىمكىسۇن ماشىنا لاي كىچىپ، شال - مايسىلار ئۇ، تەپكىلىپ،
كۆپلەپ ماشىنا ئىشلىتىشكە، بولسۇن يېزام زامانىۋى!

بىتون بىلەن زاكۇ ياساڭ، سىمونت بىلەن ئۈستىڭ -
ئېرىق،
ئويناپ - كۈلۈپ ئاقسۇن كۈمۈش، شوخ قىز كەبى
ۋىلىق - ۋىلىق،
سۇدۇر زىرائەتنىڭ جېنى، سۇدىن كۈلەر دىخانچىلىق...
سۇغا چۇقۇر ئىخلاس قىلىڭ، بولسۇن يېزام زامانىۋى!

يولداش، بېقىڭ قوي ھەم كالا، گوش غولدىسۇن
قايماقلىرىم،
سەكرەپ قوزا، موزەپ موزاي، ئوينىماقلىسۇن
تايچاقلىرىم،
ھەر بىرسى بىر قىغ زاۋۇدى... شۇنداق مېنىڭ
ئامراقلىرىم،
قىغقا ئاساس - چارۋا مېھلىڭ، بولسۇن يېزام
زامانىۋى!

كەلدى ۋاقىت! دىخان بۇگۈن، چوڭ سەكرىسۇن،
چوڭ تاقلىسۇن!
ئەمگەك بىلەن بولسۇن غەنى، ھەممە بۇنى بەك
ياقلىسۇن...
ھەم رادىيو، ھەم تىلئۇزور، ئويدە گىلەم ئوت چاقىنسۇن...

تەبرىك ئېستەر بارلىق ئېلىڭ، بولسۇن يېزام
زامانىۋى!

دىخانلىرىم، دادۇيلىرىم ئەمگەك بىلەن چىقسۇن
بېسىپ،

ھور قىزلىرى يوپكا شىرسى، دىخان دۇراپ پەلتۇ
كىيىپ...

ئىشلەپ بېيىش ئەڭ ياخشى ئىش، زور ئىپتىخار...
ئەمەس ئېيىپ،

بۇ ھەقتە چىڭ باغلا بىلىڭ، بولسۇن يېزام
زامانىۋى!

مەكتەپ سېلىپ، يەملى قۇرۇپ... رەت - رەت
ئىمارەتلەر كۈلۈپ،

تۇرخۇنلىرى كوكتى سويۇپ... تۇرسۇن سانائەتلەر
كۈلۈپ،

دەشتە زاۋۇت، چولدە شەھەر... كوركەم قىياپەتلەر
كۈلۈپ...

شۇنداق ھاياتقا ئاتلىنىڭ، بولسۇن يېزام
زامانىۋى!

ئىشلەڭ بۇگۈن، ئىشلەشكە پەيت كەلدى، ئەجەپ
دەۋران ئىسىل،

بولغاي چوقۇم راست ئىشلىگەن ئىشچى ئېسىل،
دىخان ئىسىل...

ئۇيغۇننى ئاچ ئەي "ئېركى" سەن! شېرىڭدا قىل
جەۋلان ئىسىل،
قەسر ئېستەر سوزلەشلىرىڭ، بولسىمۇن يېزام
زامانىۋى!

1980 - يىل يانۋار، قەشقەر.

بىلىم دەركار

(قەسىدە)

بىلىم قەدرىنى بىلىمەككە، يەنە دوستۇم بىلىم دەركار.
ئوتۇن بازاردا يوقتۇر جاۋاھىرغا پەقەت بازار...

ئاجايىپ دۇررى - ياقۇتلار ناداننىڭ كوزىدە بىرتاش...
كۆرەر كوز بولمىسا سەتتۇر، نۇچۇك ساھىبچامال دىلدار.

بىلىم تەھقىق ئەزىز نەرسە، بىلىملىك ئالدىدا ھەرچاغ...
بىلەر زەر قەدرىنى زەرگەر، بىلەر گۈل قەدرىنى گۈلزار.

جاھاندا يار تولا ئەمما، ۋاپاسىزدۇر، چاپاسى كوپ...
نۇچۇك ئىزدە، تاپالماسىن بىلىم ئوخشاش ۋاپالىق يار.

كىشى ئوبداننى دوست تۇتسا، ئېتەر ئۇ، ئوزىدەك
ئوبدان...

بىلىم — ئىرىپاننى دوست تۇتساڭ، بىلىم دوستىنى
قىلماس خار.

بىلىمنى دوست تۇتۇپ ئەردىم، بېشىمنى سىلدى
ئاخىر...

بېشىمغا كۈن چۈشۈپ تەردى، بولەك دوست بولدى.
لەر بىزار.

جاھاندىن ئوتتى نى - نى پادىشالار، گۈنىتۈلۈپ
كەتتى.....
بىلىمگە ئېتىقات قىلغان "ئارستو" نامى ھازىر بار.

كىشى ئولگەي ئولۇم بىرلە، بىراق ئولمەس ئىلىم
بىرلە...
قىرىك دەپ "قەشقىرى مەھمۇت" بىلىمدىن
ھەممىمىز ئىقرار.

جامالغا بولمىغىن مەغرور، پۇلۇڭغا ئىددىئا قىلما،
ئېرىپ پۇتکەي ۋاقىت يەتسە، ئۇلار گويا مسالى قار.

"بىلىمنىڭ مۇخلىسى مەن" دەپ، دورۇستۇر ئىپتىخار
قىلساڭ،
تېرىقتەك بىر بىلىم ئالدىدا تاغدەك ئالتۇنۇڭ بىكار.

بىلىم ئىنسانغا بىر كوزدۇر، بىلىپ ماڭماق ئۈچۈن يولنى،
چۈشەر ئوتقا، كىرەر لايغا... كىشى كوز يوق ئىكەن تەكرار.

بولۇپ يۇردۇم زامانلار قىزغا خۇشتار... كەلدى
سەرسانلىق!
ئومۇر زىخلاشتى ئەمدى بولغىنىمدا ئىلىمىگە
خۇشتار.

ئومۇر زىخلاشتى دەپ ھەرگىز ئوقۇشنى قويمىغىن.
قاتلاپ.

ياشاغاندا بىلىمدەك يارىشار ھىچنەرسە يوق ئى يار.

كېچە بىر ئامغا باقسام، چىقتى قوڭغۇز يامشىپ
قىرىق بىر.

يىقىلدى قىرىق قېتىم، ئاخىرقى بىردە بەردى يول
دەۋار.

ئومۇردىن بار ئىكەن بىر لەھزە تاكىم، ئىلىمگە
سەرىپ ئەت،
بۇنىڭدىن يەتسە ئەلگە قىلچە پايداڭ شۇ غەنىمەت كار.

بىلىمنىڭ نەپىسىنى ئېيتسا، دىگەننىم: "بىلىمدەن!..."
بىر چاغ.

بىلىم يۈزىمىڭ مېھىتىر تۇرسا، ئۇنى بەك قىسقا
ئويلاپ تاو.

كوزۇمنى ئاچتى ئىرپان تاكى مەن بىلىمەسلىگىم
بىلىدىم...

شۇنى بىلىگەنگە ھەم قىلدىم بىلىمگە شاتلىنىم ئىزھار.

بىلىم بەرسە ئەگەردە بىر چۈمۈلە تونۇدۇم ئۇستاز،
بىلىمداننى ھەرەم يەڭلىغ تاۋاپ قىلماققا مەن تەييار.

بوشۇكتىن كورگە كىرگۈنچە ئوقۇشنى ئېيتتى
پەيغەمبەر...

جاھاندا بارچە ئىشقا ئىلمى داھى، ئىلمى بايراقدار.

گۇيالما بىلىمگەن نەرسەڭ سوراشتىن بولسەن ئالم...
نومۇسنى "ئېركى" سەن بىلسەڭ، بىلىمسىزلىكىنى
كورگىن ئار.

1980 - يىل فېۋرال، قەشقەر.

قەشقەرم

(مۇرەببە)

ۋالدەمسەن: مېنى تۇققان، مېنى باققان قەشقەرم!
قان بېرىپ، ئاق سۈت بېرىپ كوكسۇڭگە ياققان

قەشقەرم!
ئەڭ بۇرۇن كىندىك قېنىم باغرىڭغا ئاققان قەشقەرم!
سەن گۈلۈڭ سەن كەئىبىدىن، جان قەشقەرم، جان
قەشقەرم!

ئوخشاس ھېچ گۈل ئەگەردە سېنى بىر "گۈل" دەي
دەسەم،

قەدىمىڭ تېز دۇلدۇلۇمدىن، سېنى دۇلدۇل دەي
دەسەم،

ئاي دىدى ۋە كۈن دىدى... بۇ نامغا ماقۇل
دەي دەسەم،

بوش كېلور "ئانام" دىگەندىن باشقا ئۇنۋان قەشقەرم!

تۇپرىقىم سەن، ئوخشاس دۇنيادا ھېچ تۇپراق ساڭا،
زەر دىگەن، گوھەر دىگەن تەئىرىپ كېلور

كەمراق ساڭا،

ھەر قاچان ھەر بىر كىشى "قەشقەر" دىسە
ئامراق ساڭا،

ساڭا جەننەت تۇپرىقى بولماقتا ھەيران قەشقىرىم!

تۇپرىقىم سەن، دورا سەن: سۈرتسەم كوزۇمگە تۇتيا...
خاسىيەتلىك كىمىدادۇر سەندە ئۈسكەن ھەر گىيا؛
بۇ جەھەتتىن مەن ئەمەس قەشقەرغە دۇنيا مەھلىيا،
بېھتىياچىسىز ئاغرىسام، ھەتتاكى لۇقمان قەشقىرىم!

تۇپرىقىم سەن شۇنچە مۇنبەت: تېرىسام ئالتۇن ئۈنەر،
شۇنچىلىك ئوز يۇرت دىگەن، يانتاقلىرىڭ گۈل
كورۇنەر...
ئىشلىمەك ھەر ئىگىلىك گۈللەپ ئۈسەر ھەر خىل ھۈنەر،
تاغلىرىم كۆپ، سۇلىرىم مول... ياخشى ئىمكان،
قەشقىرىم!

تۇپرىقىم سەن ئىككى ئالتۇن: ئاستى - ئۈستى
ئاق - قارا،

قارا ئالتۇندۇر كومۇر، ئاق ئالتۇنۇم پاختام، قارا؛
نېفىتىم سەل چاغلىما، ھەتتاكى داڭلىق خەلققارا...
ئاستى شۇنداق مايدا دەريا، مايدا ئوكيان قەشقىرىم!

تۇپرىقىم سەن، شالۇ - بۇغداي قارىسام چەكسىز دېڭىز...
ھەرۋايتتە يالترىدا دىنلىرى ئاندىن سېمىز،
يايلىقىمدا قوزا سەكرەپ، ئاقتى ئەيرانۇ - قىمىز...
ھەر قايندا نازۇ - نىمەت كەڭ - پاراۋان قەشقىرىم!

تۇپرىغىم سەن، دېھقنىڭ ئويىدە پاخلان قايتىغان،
قويچى "ئەتكەن چاي" ئىچىپ ئاق ئويىدە مايلىر
چاينىغان،

تېپىشىپ بۇلبۇل بىلەن گۈل شات بويۇنلار قايرىغان،
كۈندۈزى ئىش، كەچتە قاينار نەغمە ھەريان
قەشقەرم!

تۇپرىغىم سەن، گاڭ - پولات... مىللەتلەرى چىن
ئىتتىپاق،
قول بېرىشكەن، ئەھدى تۈزگەن دىلدا قويماسقا ئىپاق.
ئىتتىپاقنى تونۇغان روناق تېپىشقا چوڭ ياراق...
باللىرىڭ بىز، دۇشمىنىڭگە كوكسى قالدان قەشقەرم!

تۇپرىغىم سەن، ئانا يۇرتۇم مەككە سەن، مەدىنە سەن،
سۇلىرى زەمزمە ۋەيا ئابى ھايات دىمىدە سەن...
نەنى ئاچسام زەر، جاۋاھىر، بىرلىيانت خەزىنە سەن،
مىسىرى ئالدىدا يۈسۈپ كوڭلۈمگە كەنئان قەشقەرم!

تۇپرىغىم سەن ھەقىقى چوڭ: بەردىڭكى سۇ، بەردىڭكى تۇز...
مۇشۇ ھەققىڭ ھورمىتى، ئىشلەي كويۇپ - پىشىپ تومۇز؛
كېزى كەلسە باش بېرىش يىگىت ئۇچۇن ۋە تەنگە ئۆز،
ئوز ئېتىڭ مەن، ئوز بالاڭمەن ساڭا قۇربان، قەشقەرم!

جانغا راھەت بىر شۇمۇرسەم سەندىكى تاتلىق شامال...
جانغا راھەت مەنزىرەڭ نېرۋامنى شات ئەيلەر ئامال؛
سەن بولۇپسەن بۇ زاماندا باشقىچە ساھىبجامال،
ھەدىنىپەت بىرلە زىننەت بەردى دەۋران، قەشقەرم!

ئىككى چەتتە كۆكنى سويىگەن قەسىرى - ئاۋان
چوڭ بىنا،

ياش تېرەكلەر بۇ بىنانىڭ ئالدىدا ئوينىار يانا،
ئۇنىدا سايراپ بىر تۇمەن قۇش دەۋرىگە
ئېتىنار سانا...

بىرسى مەنىكم شۇ تۇمەن قۇشنىڭ غەزەلخان قەشقىرىم!

ھەر تەرەپتە موتوتسىكىل، ھەر تەرەپتە ئاپتوۋۇز،
ئولتۇرۇشقان ۋەاسپىتتە يارىشپ قىز، بەكمۇ ئۇز،
ئالدى ھەر خىل تېلېۋىزورلار ئىشچى، دىخان، موزەدۇز
يۇكسىلىشتە شۇ يوسۇن قىلىدىكى جەۋلان قەشقىرىم!

بىر تەرەپ زاۋۇت ئۇنىڭدا، دەل گۇدۇكلەر ھۆكۈمر،
بىر تەرەپ سەھرا قاراڭ، قىردا ماشىنا گۆكۈر،
بىر تەرەپ ئىدىرى ئېتىز، تۇپ - تۇز ئېرىقتىن سۇ كىرە،
بىر تەرەپ تاغ، بىر تەرەپ باغ لالە رەيھان قەشقىرىم!

سەندە مەھمۇت قەشقىرىدەك ئوتتى كوپ دانالىرىم،
شائىرە ئاماننىسادەك ئىلىملىك رەنالىرىم،
شۇ كىشىلەردە مۇجەسسەم ئىدىرىگىم - مەنئالىرىم،
سەن ئوزەك شائىرغا باي، ئالىمغا بىر كان قەشقىرىم!

مەدرىسەنىڭ كوپلۇگى — بەرگەيكى ئىرىپاندىن دېرەك،
خەلقىمىز ھەرچاغ بىلىمگە، كوپ تىرىشقاندىن دېرەك؛
ئال "قۇتاتقۇبلىك" دىگەن ئۇ، كاتتا داستاندىن دېرەك،
مەئىرىپەتتە بىزنى ئۇ، قىلدى نامايان، قەشقىرىم!

مەن ئۈچۈك سويىمەي سېنى، قوشاق قوشۇپ،
ئەشئار يېزىپ،

مەن ئۈچۈك تۇتماي پەزىلەت مەدنىتىڭدىن دۇر قېزىپ؟
مەدھىلەردىن ئاسمىسام بويىنۇڭغا مەرۋايىت تىزىپ،
گەر قازا قىلسام كېتەر كوڭلۇمدە ئەرمان قەشقىرىم!

مەن ئۈچۈك سويىمەي ۋەتەننى، تۇرسا ئۇ، ۋىجدان ئىشى،
يۇرت سويۇش، ۋەتەن سويۇش، ئەلنى سويۇش

ئىنسان ئىشى،
چوڭ كىتاپلاردا دىگەن: ۋەتەن سويۇش - ئىمان ئىشى،
بولمىغاي ۋەتەن سويۇشتىن كاتتا ۋىجدان، قەشقىرىم!

ھىدىلىسام بىر ئەترە - ئەنبەر، مۇشكى - زەئىبەر
قەشقىرىم،

سەن چەنۇپتا نۇرى يارقىن كاتتا ئەختەر قەشقىرىم!
بولسا دوستۇمغا سويۇملۇك ياخشى دىلىبەر

قەشقىرىم،
نۇرمۇھەممەت ئېركىگە جان قەشقىرىم، جان قەشقىرىم!

1980 - يىل فېۋرال، قەشقەر.

بىرلىك ئۈچۈن ئايرىم ئىشلەش

(يېزىلاردىكى ئىشلەپچىقىرىش مەسئۇلىيەت تۈزۈملىرىگە قارىتا ھىسسىيات)

قانداق قىلساق تونۇرلاردا نان ئوخشايدۇ،
قانداق قىلساق ئېتىزلاردا دان ئوخشايدۇ،
بېرىش كېرەك ئوخشاتقانغا چوڭ مۇكاپات،
شۇنداق قىلساق ئىشتا سۈپەت، سان ئوخشايدۇ.

قانداق ئىشقا سەن "كوللىكتىپ ئىشلەش" دەيسەن؟
ئازلا ئىشقا ئون ئادەمنى بەلگىلەيسەن...
بىر ئېتىزغا ئەللىك ئادەم كىرىۋالسا،
كىم ئىشلەيدۇ، كىم ئۇخلايدۇ بىلەلمەيسەن.

ئولپاڭ ئىشتا، ئەمگىكىنى ئالار ئوغرى،
مەشغۇلاتنى ئائىلىگە بەرگەن توغرى؛
بىرلىك ئۈچۈن ئايرىم ئىشلەپ، ئۈنۈم تىكلەپ،
ئىشتىن ئالغان دارامەتتىن كۈلگەن توغرى.

بىر كۈن ئىشلەپ، كىم پۈتتۈرسە ئون كۈنلۈك ئىش،
دەل توغرىدۇر ئون كۈنلۈك ئىش ئەجرىن بېرىش؛
ئىشتىن مەقسەت — كۈن ئۆتكۈزۈش ئەمەس بىزدە،
تۇرمۇش ئۈچۈن، ۋەتەن ئۈچۈن قىلماق چېلىش.

تەڭ تەقسىمات — كەپتەرگە دان چاچقان ئوخشاش،
ئىشچان ھەقتىن ھورۇن يەيدۇ چاشقان ئوخشاش...
ئىشچى بوشاپ، دىخان سوۋۇپ شۇ ئەھۋالدىن،
زاۋۇت، ئېنىز بولدى بىرچاغ نىمجان ئوخشاش.

تاش باسمايدۇ، قۇرۇق گەپنىڭ ئوتتى ۋاقتى،
زامانىمىز ئىش ئەھلىگە ياخشى باقتى؛
ئىش، ئەمەلدىن ئىزدەر بولدۇق ھەقىقەتنى،
بۇ گەپ، بۈگۈن ئىشچانلارغا بەكمۇ ياقتى.

ئەمگەك بىلەن بوسۇپ چىقىپ بولغاندا باي،
دىخان ئاكام سارجا كەيسە بەك ياراشقاي...
قاتتىق ئىشلەپ بېيىش دىگەن — توغرى ئىش ئۇ،
دۆلەت گۈللەپ، خەلقىم ئۈزلەپ زوناق تاپقاي.

1980 - يىلى مارت، قەشقەر.

Handwritten notes in Uyghur script, including the word 'دۆلەت' (Dölet) and other phrases.

بىر قىسىم «توي» توغرىسىدا

(ھەجۋى)

I

تويدىن بۇرۇن

چىقتى ھازىر «توي» قىزۇق:

تويدىن بۇرۇن بىرنەچچە توي،

تويغا تەييارلىق تويۇڭغا،

ئالتى خىل ئاش، يەتتى قوي،

قانچە شىملىق، قانچە تونلۇق،

قانچە ياغلىق، قانچە رەخت...

تويلىقىڭ ئۇ، قانچە دوللار؟

دەردى سەر ئۇ قانچە كوي؟

II

مەسلەھەت چىيى

مەسلەھەت چايفى چاقىرغاي،
 ئاز دەسە ئاتىشى كەشى؛
 قىزغا تويۇق ئېپ كېلەر تاس —
 كۆتۈرەلمەي يەتمەشى.
 شۇنچە ئادەمگە زىياپەت،
 مال قويۇش قىزىق ئىشى؛
 قىلمىغىن دەيسەن خۇدا،
 ئادەم ياراتساڭ مەنچ چىشى...

بۇ مەسلەھەت رىئالەتتە
 رىئالەتتە رىئالەت رىئالەت
 رىئالەت رىئالەت رىئالەت رىئالەت
 رىئالەت رىئالەت رىئالەت رىئالەت
 رىئالەت رىئالەت رىئالەت رىئالەت
 رىئالەت رىئالەت رىئالەت رىئالەت

II

توي ئەمەس، ئىمانە يەتمەش

تويلەشپتۇر بىرسى باشلىق،
 بىرسى بىر جاي كادىرى؛
 بولدى بۇ ئىش مال يىغىشقا،
 كاتتا پۇرسەتنىڭ بىرى.
 چۈشتى يەتمەش يەتتە ئەر - ئايال،
 باشقا مالنىڭ سانى يوق؛
 ياغدى سوغات، تويچى بولغاچ
 "ھەل قىلىش" نىڭ باتۇرى.

1980 - يىل

IV

داغاۋازلىق

توي يېنىشقا، توت ماشىنا —
ئۇ، شەھەر ئايلانمىسا؟
تويىمغا شۇنداق "سېلىق" نى،
بىر - بىرىگە سالمىسا.
"ماشىنا قانچە؟" دىگەن.
سورغا يېقى "پىكاپ بارمۇ؟" دەپ،
پۇل يەنە لازىم بولارنى.
نى ئىلاج ئويلانمىسا؟

دەۋر تەلۋى

ئىككى گۈلنى بىرگە قوشقىم،
 قىل چىرايلىق، ياخشى توي
 ياخشى توي بۇ: قىلما ئىسراپ...
 ئىسكى لاپ بازلىقنى قوي!
 بىللە ئوتسۇن، بىللە ئىشلىپ
 ئەڭ ئىناق تۇرمۇش قۇرۇپ...
 شۇنى ئويلا، ياخشى بىلسەڭ،
 بۇ — ھەقىقى ئابروي.

1980 - يىل مارت، قەشقەر.

ئۇزۇن سەپەرنىڭ يۈزۈلۈشى

ئۇسۇل بولدى چوڭ سەپەردە "تەڭشەش" بۇ كۈن،
تەڭشەش بىلەن تەكشى بولغاي گۈللەش بۇ كۈن،
ئۇ بولمىسا باشنى ياپساق، پۇت ئېچىلغاي،
تەڭشەش بىلەن كۆپ تۈگۈننى سەن يەش بۇ كۈن.

تاماق ئېتىپ تۇز قۇيمىسا، بولۇر تەمسىز...
تۇز قۇيدۇم دەپ تۈزلۈك قىلۇر ئاشنى پەمسىز.
ھەر بىر ئىشتا ھەر تەرەپنى تەڭشىگەن،
ئىشلەپ ئەرشكە چىققاندىمۇ خاتىرجەمسىز.

كېرەك بىلەن كېرەكسىزنى سەن ئايرىماي،
ئىشلەۋەرسەڭ زىيان - پايداڭ ھىچ بايقىماي...
"زاۋۇت قۇردۇم" - دەپلا كۈلۈش ئەخمەقلىق ئۇ،
ئىقتىسادى ھىساۋاتنى ھىساپلىماي.

تەكشۈرۈپ باق، "ئىقتىسات" قا تۇتقان ئاغنى،
ھەر ھالقىدا ئىسلام قىلغىن كارخاناغنى.
ئىقتىسادى سىياسەتنى چوڭقۇر ئۈگەن!
چاڭجاڭ قىلما كەسپ بىلمىسە چوڭ داداڭنى ...

ئىشلىگەن مال ماسلاشقاندا ئېھتىياجغا،
ئاندىن ماڭغاي ئىشەڭ گۈللەپ راست راۋاچقا.

خەلق تۇرمۇشى لايىق بولۇر بېشىڭدىكى —
"سوتسىيالىست بىر ئىل" دىگەن ئالتۇن تاجغا.

دىخانچىلىق مەدەت بەرسۇن سانائەتكە،
سانائەتنىڭ ئۇيغۇنلاشسۇن تىجارەتكە،
قايسى بىرسى كېيىن قالسا دەرھال يولە،
چارۋا باققىن، ئۇ يولەكچى زىرائەتكە...

قوشۇمچە ئىش گۈللەپ ئاچسۇن ھەررەڭ چىچەك
دىخان باقسۇن توخۇ — ئودەك، قوي ۋە ئىنەك...
گوش، تۇخۇملار كوپلۇگىدىن تاغ ياسالسۇن،
سۈت ۋە قايماق دەريا بولۇپ ئېقىش كېرەك.

قال، ئەنجۈردىن ھەر بىر ھويلا پاراڭ بولسۇن،
زوقى كېلىپ ئەلنىڭ بۇڭا، قاراڭ بولسۇن،
رازى بولۇپ خەلق بازاردىن بۇ يىلقىدەك —
ھەممە يەردە خوشال كۈلكە، پاراڭ بولسۇن.

تەڭشەشنى تۈت سىم ئۈستىدە مەسلى دارۋاز،
تەڭشەك بەردى دەۋرى ساڭا، بۇ كۈن بەك ساز...
مەقسەتنى بىل، ئۇسۇلنى ئۇق، كۈزلەنشان!
پەرھات كەبى تاغۇ — تاشنى پىلانلىق قاز ...

توت ئوغرىدەك "تەۋەككۈلچى" بولما ھەرگىز،
ھەر ئىش قىلساڭ پايدا — زىيان ھىساپلا تېز...
كەتمەن چېپىش — مەشق ئەمەس ئۇ، ھوسۇل ئۇچۇن...
گۇخلاش تۈزۈك، ئىش قىلغاندىن دارامەتسىز.

سەبەردە سەن ئاز گۇخلمغىن بولۇپ زىرەك.
يەپ گۇلتۇرما ھوجراگىدسەن پاگشاڭ گىزەك ...
سولدىن، گۇگدىن كەلگەن ھەر خىل قاراچىغا،
لاچىن گۇخشاش كوزۇك گۇتگۇر بولۇش كېرەك.

1980 - يىلى ئاپرىل، قەشقەر.

[Faint handwritten text in Uyghur script, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

ئۇزۇن سەپەر كارۋانلىرى

(سېكىل)

تارىخ دەرسى

يېڭى، ئۇلۇغ دەۋران بىلەن يۈز كورۇشتۇق،
كارۋان - كارۋان چوڭ مەنزىلگە قاراپ كۈچتۈق.
تۇر ئورنىڭدىن ئارتتا قالما چوڭ كارۋاندىن،
قۇرۇق گەپلەر قالدى ئەمدى ئىشقا چۈشۈق.

تارىخ نىمە؟ ئۇ بىر قۇرۇق چىسلا ئەمەس،
ھەر بىر ئىشنى يەكۈنلىگەن ئالىمدۇر، بەس!
قانداق مېڭىپ، كىم ئىگىزلىپ، كىم بەسەيدى؟
تارىخ دەرسى مانا موشۇ، كالام خۇللەس.

سەپەر سىنار

سەپەر سىنار، كىملىرى تېتىك، كىملىرى ئەزىمى،
كىم لىكىشىدۇ، چۈشۈپ قالار يولدا جەزمى،
سەپەرمۇشكۈل ... سەپەر دىسە قورققاق تىنرەر،
ۋە لېكىن ئۇ، كۈرەشچانغا گويىا بەزمى.

بۇ سەپەردە كىملىرى جەسۈر، گەپ شۇ يەردە،
يىگىتلىكىنىڭ ئالامىتى — توككەن تەردە.
ۋەتەن سويسەڭ، ۋەتەننىڭ روناقتا تاپقۇز،
كىم ئىشلەركەن، ياخشى قىزدە، ياخشى ئەردە.

ئەللىك تاغار قۇرۇق گەپتىن بىر ئىش ئۇلۇغ،
چېلىشچىغا ھەممە ئىشتىن چېلىش ئۇلۇغ،
”توتلىشىش،” نىڭ ئالى، گۈزەل قەسىرى ئۇچۇن،
قويىساڭ ئەگەر ئەقەللى سەن بىر خىش، ئۇلۇغ...

سەپەر - سەپەر ئەمەس ئۇ بىر باغ سەيلىسى،
غەيرەتسىزنىڭ شۇندا چىقار ۋەللىدىلىسى...
مەجنۇن كەبى مۇشەققەتتىن تۇرقمىغانغا،
تازىم قىلار بۇ سەپەرنىڭ ئۇل ”لەيلى”سى.

جىڭ سوتسىيالىزىم

تەشۋىش قىلما، سەت ئىش ئەمەس خەلقىم بېيىش!
ياغ چاينىسۇن ھەر كىم ئىشلەپ توغرا بىر ئىش...
ئامما بېيىش، ۋەتەن بېيىش — ئوخشاش بىر سۆز،
سوتسىيالىزىم — ياخشى ئىشلەپ، ياخشى يېيىش.

ئادىللىق شۇ: كوپ ئىشلىگەن چىشلىسۇن كوپ،
ئىشلەپ ئوبدان ئەل باي بولسۇن، دولەت ئوسۇپ...
مانا ۋاقىت، تەرنى توکۈپ قەنتىڭنى يە،
يىڭىت بولساڭ مەيدانغا چىق سەپنى بوسۇپ!

چېلىنماقتا ھەربىر سەپتە كۈرەش سازى،
كوكنى قۇچتى بۇلبۇللارنىڭ خۇش ئاۋازى...
قولى قاتتىق قىزلار چوقۇم ئوتۇپ چىقار،
ئاقماس ئەمدى مىشچان قىزنىڭ غىلجىڭ نازى.

ياشلار تۇرۇڭ! بۈگۈن ئىشلەپ ئوسۇش ۋاقتى،
سول ۋە ئوڭدىن كەلسە توسقۇن بوسۇش ۋاقتى؛
چاقىرىدۇ سىزنى جەڭگە ئەزىز ۋەتەن
چوڭ سەپەردە چوڭ سىنماقتىن ئوتۇش ۋاقتى...

مۇھەببەت مىزانى

ئالم بولساڭ، تېخنىك بولساڭ، مەيلى شائىر،
ئىشچى بولساڭ، دىخان بولساڭ، مەيلى كادىر،
ئىجات كورسەت، ھۈنەر كورسەت، خىزمەت كورسەت!
ۋەتەن ئۈچۈن توھپە تۇتۇش ۋاقتى ھازىر.

ۋەتەن ئۈچۈن مۇھەببەتنىڭ شۇ مىزانى،

مىللەت ئۈچۈن ساداقەتنىڭ شۇ مىزانى؛

زامانىۋىلىشىش ئۈچۈن توھپەڭ نىچۈك؟

ھانا، "ئېركى" جاسارەتنىڭ شۇ مىزانى...

1980 - يىلى ماي، قەشقەر.

قەشقەر شەھىرىگە قاراپ

(قەسدە)

زوقلىنارمەن قەشقەردىن، ئالتۇن دىيارىمغا قاراپ،
تاغلىرىمغا، باغلىرىمغا، ئالمىزارىمغا قاراپ

ھەر تەرەپ كۆل، كۆلىنى كوردۇم، مەن ئېچىلدىم كۆل سۈپەت،
كۆل ئارا ئۇچراشقىنىمدا كۆل نىگارىمغا قاراپ.

زوقلىنارمەن قەشقەردىن — ئاتام، ئانام ئۆتكەن شەھەر...
بىر زامان تۇرغان ئۇلار ئويىگە، بازارىمغا قاراپ.

مېھرى ئىسسىق بىر شەھەر كىم، كۆرسە كىم كۆڭلى چۈشەر،
ھەر كوچا، ھەر بىر ئورۇن، ھەر بىر دىۋارىمغا قاراپ...

كۆرسە لوندون، كۆرسە پارىژ بىر ئومۇر ئاشق بوۋۇر،
بىر قېتىم بۇ قەشقەردىمگە، كۆلۈۋىزارىمغا قاراپ.

يوللىرى تۇز، سۈلىرى شوخ، تال باراڭلىق ئويللىرى...
ماڭسىڭىز "ئاپپاق خوجام" ئاتلىق مازارىمغا قاراپ.

ئادەتتە باغ، ئادەتتە مېھرى، ئادەتتە شامال باغ... غىچىلا باغ،
"باغ" ئاتالغان چۆرىمىز، كۆپ مۇنزارىمغا قاراپ.

سىز كېلىڭ قەشقەرگە بىر ياز، يەپ كېتىڭ ئۆزۈم، ئۈرۈك...
مۇندىن شۇنداق كۈتەي، بار ئىقتىدارىمغا قاراپ.

سەن قەيەردىن دىسە كىم، ئەلۋەتتە "قەشقەردىن" دىدىم،
تولدۇرۇپ ئېيتتىم بۇ سوزنى، دوستۇ - يارىمغا قاراپ.

چىقتى پۇرسەت مەن ئۇچۇن، نى - نى شەھەردە تۇرغىنى...
قالدى قەشقەرنى ئەقلىم ئىختىيارىمغا قاراپ.

ئىزلىسەم ئالەمدە يوقتۇر، بىر ئورۇن "ھېيتكاھ" سۈپەت،
قالدى ھاڭ - تاڭ ئىنژېنىر... پەشتاق، مۇنارىمغا قاراپ.

كاشغەر - "كاشگەر" دىمەك، كاشگەر دىمەك ئۇ، نەقىش كەر
قويدى تارىخ "نەقىشگەر"، نەقىشۇ - نىگارىمغا قاراپ.

دەۋر - دەۋران بولدى تەسلىم، قويدى قەشقەر ئىسمىنى،
نەقىش - سەنئەتكار بوۋامغا، نامىمغا قاراپ.

قەشقەردىم بولمىش ئەزەلدىن مەدەنىيەت مەركىزى...
نامى بار ئالەم ئارا، بولغان نامىمغا قاراپ.

زوقلىنارمەن مەكتىۋىم كوپ شۇ بۈگۈن ھەم، چوڭ - كىچىك...
تاڭ سەھەر پوپىكا ئېسىپ ماڭغان تۇمارىمغا قاراپ.

شاڭىرە، شاڭىرلىرىم جىق، مۇخلىسىم ئاندىن تولا...
مەنىمۇ بۇ ئىشقا ھەۋەسكار، گەپ تىزارىمغا قاراپ.

كۈلدى ئەخلاق گۈللىرى، مەك بىر كۈزەللىك يۈز ئېچىپ،
مەنمۇ ئۈگەندىم كۈزەللىك، ئوز قاتارمغا قاراپ.

زوقلىنارمەن قەشقەرنىڭ قىزلىرىغا غۇنچىدەك...
مەڭزى باقسام ئوخشاچ ئالما — ئانارمغا قاراپ.

ئۈگەنەر ئىسكەتنى ھەم، ئەخلاقنى ھەم جەننەت قىزى،
شۇ بۈگۈن قەشقەر قىزى - چەشمى خۇمارمغا قاراپ.

زوقلىنارمەن قەشقەرم، ئوغۇللىرىڭ مەرداندىر...
پەھمى قىلغىن سەن بۇنى، نەق ئىشتا كارمغا قاراپ.

ياشنا قەشقەر، ياشنا قەشقەر تاڭدا كۈلگەن ئەتىرگۈل!
ئورلە قەشقەر، ئورلە قەشقەر ئىپتىخارمغا قاراپ.

چال دېسەم، دۇتار دىدى: قانداق مۇقامغا چالاي؟
چال، "گۈزەل قەشقەر" غە چال... ئىپتىتىم دۇتارمغا قاراپ

زوقلىنارمەن قەشقەرمگە، بىر ۋەتەنچى ھىس بىلەن،
"ئېركى" مەجنۇندەك كويەرمەن مۇشۇ يارمغا قاراپ

X X X

قولنى كوكسۈمگە قويۇپ، بەردەمكى ئۇيغۇرچە سالام،
قەشقەرمگە ھوسنى بەرگەن نەۋ باھارمغا قاراپ.

1980 - يىل ماي، قەشقەر.

خەلق ياشسۇن

(قەسدە)

ئەسسالام خەلقىم گۇچۇن، چەكسىز سالام! خەلق ياش-سۇن،
خەلققە مەنسۇپ ھەممە ئىززەت، ئېھتىرام... خەلق ياش-سۇن،
قاندېشىم، قېرىندىشىم، ئاتا - ئانا - ئاناڭ خەلق ياشسۇن.

مەن نىچۇك شائىر بولاي، ئۇگەتتى شائىرلىقنى خەلق،
بەردى تەلىم - توھپە قىل دەپ ئەلگە ماھىرلىقنى خەلق،
ئەڭ ئۇلۇغ گۇستاز ماڭا ئالى كىرام خەلق ياشسۇن

بۇ جاھان - مۇنداق جاھان بولماقتا، ئاھما توكتى تەر،
قۇمنى يۈتكەپ، تاغنى كەستى، چاپتى ئۈستەڭ، ئاچتى يەر...
جەمىيەتنىڭ رەۋنقى خەلققە قارام، خەلق ياشسۇن

خەلقىمىز بولغاچقا بولدى يىدىنغان بۇغداي، قوناق...
ئالما، ئەنجۈر پېشى شاپتۇل، گۈل ئېچىلدى خوشپۇراق،
بەردى خەلق ھەر رەڭ كىسىم، ھەر خىل تائام، خەلق ياشسۇن.

كەشىپياتلار، موجزاتلار بىرلە تولغان كائىنات،
نەقىشدار خەلق مېھنىتىدىن شۇقەدەر رەڭدار ھايات...
گۈل، چىمەن ئاققان ئېرىق تارام - تارام، خەلق ياشسۇن.

ئۈچتى مىڭ چارەك پولات، قانات قېقىپ... كىم ئىشلىدى؟
سوزلىشپ چۈشتۈق كېچە ئاي قىز بىلەن، كېلىسكى دىدى...
بۇنى ھېچكىم قىلمىدى، قىلدى ئاۋام، خەلق ياشىسۇن.

بەردى ھەتتا داھىدىن ماركسى بىلەن لېنىننى خەلق،
بەردى ھەممۇت قەشقىرى، ناۋايىنى، پۈشكىننى خەلق...
ھەممىنى بەرگەچكە خەلق، خۇللاس كالام خەلق ياشىسۇن.

يۇرت ئامان، دولت ئامان، ياشنار زامان خەلق ئىشلىسە...
ئىشلىگەنلەر ئۈستۈرۈلسە، ئىل ئاڭا رەھمەت دىسە؛
شۇ مېنىڭ كوڭلۈمدىكى مەقسەت - مۇرام خەلق ياشىسۇن.

مىسلى تەندۇر بارچە نەرسە، بۇ جاھاننىڭ خەلق كوزى،
ئەڭ ئۇلۇغدۇر، ئەڭ گۈزەلدۇر ھەممە سوزدىن "خەلق" سوزى؛
خەلق دىگەندە باشنى ئەگسۇن باشقا نام، خەلق ياشىسۇن.

سوتسىيالىستىك ۋەتەننىڭ تېنى خەلق، جېنى خەلق...
بۇ تۈزۈمدە، - دىدى ماركس، - كاتنا بولغاي تېنى خەلق،
تەڭ قۇلاق گۈللەپ ئوسەر شەھەر - يېزام، خەلق ياشىسۇن.

نەغمە چالغىن يىغلىماي، ئەۋلاتلىرىم ئولسەم ئەگەر،
غەم يىدىم، خەلق غەم يىسە، ئىچكەندە خەلق ئىچتىم شېكەر...
روھلىرىم خەلق ياشىسا تاپقاي ئارام، خەلق ياشىسۇن.

ياشسۇن خەلق بۇ جاھاندا بارچە زالىم يوقۇلۇپ،
ياشسۇن خەلق، مۇشۇ ناملىق ناخشا ئەركىن ئوقۇلۇپ...
"ئېركى" ئېيتىپ كوتىرەيلى قېنى جام، خەلق ياشىسۇن!

1980 - يىل ماي، قەشقەر.

بۇغداي ھەققىدە

ھاياتلىقىنىڭ ئاساسى،
شۇنچە ئۇلۇغ سەن بۇغداي!
تەنگە بولسا جان بۇغداي،
جانغا بولسا تەن بۇغداي.

تېتىپ كوردۇم ھەسەلنى،
سويۇپ كوردۇم گۈزەلنى،
يەنە سېنى سېغىندىم،
يېپ تۇرساممۇ قەن بۇغداي.

ئەزىز تۇپراق ئاناڭدۇر،
ئالتۇن مېھنەت ئاتاڭدۇر...
مەن سويگەچكە ئۇلارنى،
ساڭا ئامراق مەن بۇغداي.

بىر قال بۇغداي — گويا جان،
قەدرىنى بىل ھەي ئىنسان!

1980 - يىلى ئىيۇل، قەشقەر.

بۇلۇل

نەۋ باھار بولدى، ئېچىلدى بۇ ۋەتەن — بۇ گۈل يەنە،
سايىرماقتا گۈل ئۈچۈن شەيدا بولۇپ بۇلۇل يەنە...

قىلدى جىلۋە، بىزدى تاڭ نۇرلىرى باغ ھوسنىنى،
قايتىدىن كىردى ساداغا پەنجىگاھ مەرغۇل يەنە...

باغدا مەشرەپ، باغدا سەيلە، باغدا قىزلار شۇنچە ساز،
قاشلىرى مىسران قىلىچتەك، چاچلىرى سۈمبۈل يەنە...

ئەسرلەشمەك ئەھدى بىرلە ئىچتى جام ئوتقاش بولۇپ...
بەزمىدە گۇيغۇر، قازاق، خەنزۇ بىلەن موڭغۇل... يەنە.

بىر مەھەل قاغا قاقاقلاپ، بولدى بۇلۇل ئاغزى بەنت،
كىم ھەقىقەت دىسە قىلدى ئىت تالاپ غۇلغۇل يەنە...

تورگە چىققان ئەردى مايۇن، قىپ - قىزىل يۈزىن بوياپ،
كىم زۇلۇمغا ئۇستا بولسا، بولدى شۇ مەقبۇل يەنە.

كۈلدى ھۇقۇش باغدا يايىپ، چاينىدى ئاق نانچى ماي...
كۆرمىدى ئەمما بۇنى، قانۇنىيەت ماقۇل يەنە.

شەيئەلەرگە تاڭ يورۇپ، چۈشكەچ ھەقىقەت مەشئىلى،
ئىشكى چىقتى ئىشەك، دۇلدۇل بولۇپ دۇلدۇل يەنە.

بۇ جاھان شۇنداق جاھانكىم: ھوكۇمران قانۇنىيەت!
گۇ، ھامان ئىنسانىيەت تەقدىرىگە مەسئۇل يەنە.

قىلدى بۇلبۇل پىكرى غەلبە، گۈلگە چىن ئاشق ئىدى...
توغرىنى بوققان بوغاۋلار بولدوغۇ چۆل - چۆل يەنە!

كەل قەلەم سەن "ئېركى" بىرلە ئىشلىگىن ھەمكارلىشىپ!
ۋەتەننى قىل بۈگۈن زامانىۋى بىر گۈل يەنە.

1980 - يىل ئىيۇل، قەشقەر.

... كونا دوستنى تېپىش

كونا يار بىرلە تېپىشتىم، يېڭى يار ئەتتىم يەنە،
كونا ھىجران دەردىگە ئوزنى دۇچار ئەتتىم يەنە...

كونا سەپداش، كونا ئۆلپەت، كونا دوستۇم ئەي قەلەم!
دىلرەبا خۇش سۆھبەتتىكى، مەن خۇمار ئەتتىم يەنە...

مەنمۇ خۇد شەمىي ۋە تەننىك بىر كىچىك پەرۋانىسى...
ئادىتىمچە سويگۇنۇمگە جان نىسار ئەتتىم يەنە.

پارقىيەمنىڭ چوڭ ئادالەت نۇرىدىن تاپتىم ناۋا،
يالتىراپ نۇرانە يۇزنى ئىپتىخار ئەتتىم يەنە.

ئەللىم كىمدىن يېنىك؟ ئەمما ئىكەن قەلبىم يىگىت:
كۆلدى بىر يارى ھەقىقەت، دەل بىكار ئەتتىم يەنە...

ئىشلىمەك بولدۇم بۇ كۈن، ئىشلەشكە دەۋران ئەرزىگەي...
سەپكە ئىللىك ياش قەلەمنى مەن قاتار ئەتتىم يەنە.

قولغا ئالدىم شەمشىرىمنى، ۋە تىنىم تۈز ھەققى چۈن،
پەس ھەسەتخور دۇشمىنىمنى شەرمىسار ئەتتىم يەنە.

تۇرسا چىللاپ، قىلسا ئىما، پەن قىزى كەل دەپ كۈلۈپ...
گۈخلىغاي قانداق كوڭۇل؟! دەرھال بىدار ئەتتىم يەنە.

كەتتى جۈت، بىر تىندى "ئېركى"، بولدى ئەيىمى باھار...
بىر مەھەل سۇنغان كوڭۇلنى نەۋ باھار ئەتتىم يەنە.

1980 - يىل ئىيۇل، قەشقەر.

مىللەتلەر يەنە ئىتتىپاق بولسا

ئىستىگىم شۇ: ئىتتىپاق — ئوم بولسا مىللەتلەر يەنە،
قانچە چوڭ ئىلگىرلىگەيلەر بارچە خىزمەتلەر يەنە.

×

×

بولسا تەڭ ھەر ئىككى دىلدا ئىتتىپاقلىق ئارزۇسى،
مىۋە بىرگەي ئىتتىپاق — ئالى پەزىلەتلەر يەنە.

×

×

بىزدە مىللەتلەر پۈتۈشكەن، سوز بۇ ھەقتە كۆپ ئەمەس،
بولسا يۇماق، توغرا ئولچەپ داغو — ئىللەتلەر يەنە.

×

×

ئوز ئېلىمنى ياخشى كوردۇم، باشقىنى كورمەي يامان...
بارچە مىللەتلەرگە بار دىلدا مۇھەببەتلەر يەنە.

×

×

باققا كىرسەڭ مىۋە نۇرغۇن، ھەر بىرىدە ئوزگە تەم...
قايسى مىللەت بولسا بار ھەر بىرىدە قىممەتلەر يەنە.

X

X

ئوستى دۇنيا... بار ئۇنىڭدا ھەممە مىللەت توھپىسى...
ھەر بىرى ئىدراكىدىن بۇ ئىلمۇ - ھىكمەتلەر يەنە

X

X

بولسا ھىس ئىنسانى سەندە، بەز قولۇڭنى ئېركىگە،
دوست بولاي مېھرىم بىلەن، كەل بارچە مىللەتلەر يەنە.

1980 - يىل، ئىيۇل، قەشقەر

X

X

بۇ كىتابنىڭ مەنبەسى: ئۇيغۇر كىتاب تور بېتى
بۇ كىتابنىڭ مەنبەسى: ئۇيغۇر كىتاب تور بېتى

X

X

بۇ كىتابنىڭ مەنبەسى: ئۇيغۇر كىتاب تور بېتى
بۇ كىتابنىڭ مەنبەسى: ئۇيغۇر كىتاب تور بېتى

X

X

بۇ كىتابنىڭ مەنبەسى: ئۇيغۇر كىتاب تور بېتى
بۇ كىتابنىڭ مەنبەسى: ئۇيغۇر كىتاب تور بېتى

قەشقەرنى ماختايسىز يەنە

كەلسىڭىز قەشقەرسېرى، قەشقەرنى ماختايسىز يەنە،
كەچتە ئىچكەن ئولتۇرۇپ، كەۋسەرنى ماختايسىز يەنە...

“چاي” دىگەن ھەر جايدا بار، “كەۋسەر” ساماۋەرنىڭ چىيى،
ئۇندىكى تاتلىق - تومۇر گەپلەرنى ماختايسىز يەنە.

بەكمۇ سولەتلىك بۇ كۇن، قەشقەردىكى دوغ دۇكىنى...
چالسا ئۇن ئالفۇ غەزەل، “چوڭ پەر” نى ماختايسىز يەنە.

كرسىڭىز ھېيتكاغا سىز، بۇ - مېھرى ئىسسىق جاي ئارا،
ئوينغان، ئوسكەن گودەك ۋەخلەرنى ماختايسىز يەنە.

كەيسىڭىز گەرەك مۇجەز دوپپا بادام، دوپپا چىمەن،
بۇنى تىككەن قولى گۈل دىلبەرنى ماختايسىز يەنە...

بىسى بەيزە، سېپى دەندان، تولتىسى ئاپپاق كۇمۇش،
يېڭىسارنىڭ پىچىغى — شەمشەرنى ماختايسىز يەنە.

يوپكا، ياغلىق سەر خىلىنى ئەڭ بىلەر قەشقەر قىزى...
ھالقىدا قەشقەردىكى زەرگەرنى ماختايسىز يەنە.

قاغىلىقتىن ئالما يەمسىز، بەشكېرەمدىن يا — گۈزۈم؟
ئىككىسىدىن قايسىبىر — جەۋھەرنى ماختايسىز يەنە؟

قەن نىمە؟ كەمپىت نىمە؟ چىشۇي نىمە؟ شاپتۇلنى يەڭ،
بىزدە بىر شاھ مۇۋە بار — ئەنجۈرنى ماختايسىز يەنە.

باغچىدا ياڭ — ياڭزا گۈل، گۈللەر ئارا ياڭ — ياڭزا قىز...
گۈل ئەمەس، ئۇ يوپىكىلىق گۈللەرنى ماختايسىز يەنە.

شىڭجىسى ياش بالىرى ئاق ئالما — دىچۈلەڭ كىيىپ...
ئىش كۈنىدە مايۇ — لاي قوللىرنى ماختايسىز يەنە...

پەخىر ئېتىپ بۇ — يۇرتنى، قويدى ئاتنى مەھمۇت "قەشقەرى"
"ئېركى" ئەسلەپ شۇ ۋەتەنپەرۋەرنى ماختايسىز يەنە.

1980 - يىلى ئۆكتەبىر، قەشقەر.

پەن دەيمەن يەنە

كەم جاھاننى قىلدى بۇنداق...؟ دىسە، "پەن" دەيمەن يەنە،
ھەممىدىن كەم پەنگە ئامراق؟ دىسە، "مەن" دەيمەن يەنە.

قايسىەر دولەت قالاق... تەكشۈر ئۇنى، ئۇ پەنگە سۇس،
قايسى ئۇل پەنگە قىزىق. بولدى چىمەن دەيمەن يەنە.

دەل تەرەققىيات كۆكىگە قىلدى شاھ ئادەمنى پەن.
ئەگدى باشنى ھەر دېڭىز، ھەر تاغ دىگەن، دەيمەن يەنە.

سالىدى پەن "ئەلنەغمە" لىككە، سەم، تومۇرنى شۇ بۈگۈن،
ئەتە چىققاي چوڭ كارامەت... كۆرىسەن دەيمەن يەنە.

سەن باراۋامتىڭ بېيجىڭغا، ئالتى سائەت يول بېسىپ؟
قىل تەپەككۈر... پەن كۈچى قانداق ئىكەن؟ — دەيمەن يەنە.

ياشلىغىڭدا ياش كۈچۈڭنى پەنگە تەقدىم قىل يىگىت!
پەننى سويگەنلەر جاھاندا، يەيدۇ قەن دەيمەن يەنە.

بولما شەيدا قاشۇ - كوزگە، قىل نىكار پەن يارىنى...
باشقا يارلار ئەگشەر، بولساڭ ئىسەن دەيمەن يەنە.

ئوسسە دۇنيا، بىلمىسەڭ پەن، ئارتتا قالساڭ، ئويلىغىن!
يار تۈگۈل، بىر "خەس" سېنى قىلماس پىسەن دەيمەن يەنە.

بۇ زامان قىلدى ئىدا: دەس تۇر. دىدى ئەھلى ۋەتەن،
ئەسىرىمىزچە ئورلىگىن دەپ پەن بىلەن... دەيمەن يەنە.

تۇتتى ئەغيار، پەن بىلىشكەچ، باشقا يۇلتۇزدىن ئورۇن...
ئاچمەن دەپ كان، نېقت... سالىدى سۈرەن دەيمەن يەنە.

"ئېركى" خۇشتار پەن قىزى، ماڭسام يولىدا بىر كۈلەر،
گۈل بولار ئاخىر چىرايلىق بۇ ۋەتەن دەيمەن يەنە.

1980 - يىل ئۆكتەبىر، قەشقەر.

كەڭ سىياسەت

پارتىيەم نۇرىڭنى توك ئەدلۇ - ئادالەتتىن يەنە!
ياخشى بولدى! خەلققە بەرگىن كەڭ سىياسەتتىن يەنە!

تار سىياسەت، جا سىياسەت زەھرىدىن بولدۇق خاراپ،
سەن خالاس قىل كوڭلىمىزنى شۇ جاراهەتتىن يەنە!

كەڭ سىياسەتلەر تۈپەيلى، خوتقا چۈشتى بارچە ئىش...
بىز كۈلەيلى يېڭى - يېڭى چوڭ كارامەتتىن يەنە.

پاتىمدى ئامارغا دەپ، بۇغداي بۇ يىل كەلدى خەۋەر...
كەلدى ھەم شۇنداق خەۋەر زاۋۇت، سانائەتتىن يەنە.

ئىقتىسادىي كەڭچىلىك تاپقاچقا دىخان شۇ بۇگۈن...
زەر - جاۋاھىر سۆزدى ئۇ تۈرلۈك زىرائەتتىن يەنە.

ياخشى ئىشلەپ، ياخشى چىشلەپ باي بولۇپ دىخان ياشا!
دەۋرىمىز تۈزدى شوئار شۇنداق ئىبارەتتىن يەنە.

زولمىدىن ۋەيرانە ھەر ئەل ئەۋلىدىن ئابات ھامان،
ئەدلى گۇ بەرگەي نىجات ھەر خىل پالاكەتتىن يەنە.

كەڭ قوساق بول، ئامما بولغاي ساڭا ھامى ھەر قاچان!
شۇندا دولت دەس تۇرار بەختۇ - سائادەتتىن يەنە.

ئەدلى پەرۋەرلىكنى "ئېركى" ماختىغاي خەلق نامىدىن،
ئەدلى قىل، رەھمەتنى ئالفن كەڭ جامائەتتىن يەنە.

1980 - يىل ئۆكتەبىر، قەشقەر.

بۇگۈنكى بازار

بۇ بازار بولغان قاچاندا بۇنچىلىك ئاۋات يەنە؟
بولدى خەلق بۇنداق قاچان مەمۇرچىلىقتىن شات يەنە؟

قەن. ناۋاتنىڭ كوپلۇگىدىن يوق ئۇنىڭغا ئىلتىپات.
كوش ۋە ياغ شۇنداق سېمىز... تەكلىپ ئېتەر ھەبەت يەنە!

كومىكىنى تاس قالدى قەشقەر شەھىرىنى بۇ يىل ئۇرۇك...
"موغا ئىللىك" دەپ گۈنى باققال ئېتەر پەريات يەنە.

ئالما، نەشپۈت تۇردى ھازىر كەلگىلى ۋاگون - ۋاگون...
بىرسى كاللامدەك بولۇپ شاپتۇل دىگەن بىر زات يەنە.

ھەر قەدەمدە ئاشپۇزۇل، يۈز تۈرلى نىمەت ساز تېخى،
"بەررى" دەپ توۋلاپ تۇرار قاسىم كاۋاپ پات - پات يەنە.

گەنە كوپىنەك، گەنە نىلۇن، گەنە توپلى، گەنە رەخت...
سان - ساناقسىز يايما دۇكان، قىزىغان ئال - سات يەنە.

شايى، گەتلەس يولدا ياتقان چاقنىتىپ كوز رەگمۇ - رەك،
زىلچىلەر تۇرغان قاراپ، ھەر ياڭزا سىم كارۋات يەنە.

ئەنە سارجا، ئەنە شىپون، ئەنە "شاڭگاڭ بازىرى"
مال تېپىلغاي، قىلسا قوي شېرىن بىلەن پەرھات يەنە.

قانچە مىڭلاپ ئاممە بولدى كەسپدار، ئىشلىق بۇ دەم،
پۇت - قولىنى چۈشىگەن زەنجىر بولۇپ بەربات يەنە.

مىۋە، كوكتات ساتتى دىخان، ئالدى كىرىسەن، ئالدى قەن...
يېڭىدىن ئەنجۈر، گۈزۈملۈك قىلدى باغ ئىجات يەنە.

قىسچىلىقتىن توقچۇلۇققا ماڭدى ئەلنىڭ تۇرمۇشى...
ئى بازار بۇندىنمۇ گۈللەپ "ئېركى" نى سايرات يەنە.

1980 - يىل ئۆكتەبىر، قەشقەر.

شائىرنى بىر دوراي

مەن كېيىن شائىر ئەمەس، شائىرنى بىر دوراي يەنە،
چولتسىنى دورىجاي، ماھىرنى بىر دوراي يەنە.

پۇرسۇن دۇنيا سوزۇمدىن، ئەل سويۇشنىڭ ئەترىسىن،
پاۋغا باش ئەگمەستە ئۇ "پامىر" نى بىر دوراي يەنە.

"جا گۈلەندەم" مېنى سوي دەپ، ناز - كەرەشمە قىلسا مەم،
"جىڭ گۈلەندەم" نى تاپاي، "ئامىر" نى بىر دوراي يەنە.

يار تۇتاي زوھرام ئەمەس، گۈلدەك ۋەتەن زوھراسېنى،
جان بېرەي بۇ سويگىدە "تاھىر" نى بىر دوراي يەنە.

ھەر تامان ئېغىپ يۇرۇش ئىنسان ئارا شائىرغا سەت...
پەھلىۋانم، يۇرتدىشىم "سادىر" نى بىر دوراي يەنە.

بەختلىككەن چىقسا دوراپ، بىرلا شېئىر شېئىردەك...
ماغزى بار ئاز بولسىمۇ گازىرنى بىر دوراي يەنە.

"ئېركى" ئالەمدىن كېتەي، گاڭگۈڭ سۈپەت بىر گەپ قىلسە،
ساقلىغان شائىر يۈزىن شائىرنى بىر دوراي يەنە.

1980 - يىلى نۇپايسىر، قەشقەر.

„قاپىيە“ رادىيىگە غەزەل

كەلتۈرۈپ يازدى غەزەل يولداش ئادالەت قاپىيە،
شېرىنىڭ مەزمۇنىغا قىلدى ئىتائەت قاپىيە.

شۇ بۇگۈن "ئىشلەش" دىگەنگە كەلدى "چىشلەش" بەك ئەجەپ،
قىل "جاسارەت" كە كېلەر دەرھال "ھالاۋەت" قاپىيە.

"تەر" دىگەنگە "زەر" نى قىلسام قاپىيە بىرمۇنچە ۋاخ —
سوزدە كەلگەن، ئىشنا كەلمەي شۇ ئىبارەت قاپىيە.

"تەر" توكۇپتىم دىدى دىخان "يەر" ماڭا بەردى ھوسۇل،
چىن "رىيازەت" كە بۇ كۈن كەلدى "دارامەت" قاپىيە.

قاپىيە دۇنيا ئىشىنىڭ ھەممىسىدە بەك مۇھىم...
دىمىگىن ئەشئاردىلام شائىرغا ئادەت قاپىيە.

مەن تىلەيمەن تەڭرىدىن ھەر كىمگە چىڭلىق — قاپىيە،
"تىل" غا "دىل" كەلسە مۇۋاپىق، بۇ ئالامەت قاپىيە.

"قاپىيە" دەپ ئېيتسا "ئېركى" كورمىگىن ھەرگىز كىچىك،
كەلسە دەل شېرىنىڭكە بەرگەي چىن پاساھەت قاپىيە.

1981 - يىل فېۋرال قەشقەر

تېرىلغۇ ۋاقتى

(بىر دىخان تىلىدىن)

گېرەك پوتلا بولغاندا،
يەرنى تۈزلە، دوشنى ئال!
مۇزىمە تۇغدى دىگەندە،
كېۋەزلەرگە ئۇرۇق سال!

قوڭغۇز گۇچتى دىگەندە،
ياخشى قوناق تېرىسا؛
ئۇرۇغ سېلىش توختايدۇ،
چىگدە سېسىق پۇرىسا.

1981 - يىلى ئاپرېل، مەكىت.

بىزنىڭ دۇيچاڭ

بارمۇ دىخان بۇرادەر،
بۇنداق دۇيچاڭ ئاراڭدا؟
ئەزالىرى تىللىماس.
ئارقىدىكى پاراڭدا.
قوغۇن يىمىس. پۇل بەرمەي...
شورپا سالماس باراڭدا.
ئىشقا چىقسا قىز - جۇۋان،

گوزى بولماس ماراڭدا...

گوزى راسا كەتمەنچى،
ئەلنىڭ غەپىمىن يەيدىغان،
ئىككى ناندىن يۇمشاقنى،
ئەزايىسۇن دەيدىغان...

پەرۋىش قىلسا بىلگەندە —
ئېتىزلاردا زىرائەت؛
ئىشلىگەننى كۆپ ئۇچۇن،
پاخىشى بىلەر جامائەت.

دولان

(قەسىدە)

ھۇ بۇگۈن كەلدىم بولۇپ مېھمانلىرىڭدىن مەن دولان،
ياق خاتا، مېھمان ئەمەس، تۇققانلىرىڭدىن مەن دولان.
ئون يېشىدا شېر تۈزگەن، ئىككى ئون ياشتا مۇقام،
ئورگىلەي ئاماننىسپەدەك خانلىرىڭدىن مەن دولان.
سوز ئاچاي سوز چىقسا سازدىن داىلىتىپ ئالەم ئارا،
نەغمىلەرنىڭ شاھى - قالدۇن جانلىرىڭدىن مەن دولان.
مەن ئېلىپ كەلدىم ساڭا سوغات ئۇچۇن بىر چوڭ ئۇمىت،
مەرىپەتچىل قەشقىرى يارانلىرىڭدىن مەن دولان.
ئەمدى رۇخسارنىڭنى كورسەت ئەي دولانى ئەدەبىيات،
شاتلىنماي ھىلاپ كورۇپ رەيھانلىرىڭدىن مەن دولان.
ئايلىنىپ كەزدىم خوشال تەكلىماكانىم دەشتىنى،
چولدا ئىچتىم سۇ سوراپ چوكانلىرىڭدىن مەن دولان!
تۇپرىقىم بولغاچ ئۇزۇمنىڭ گۈل كورۇندى دەشتلىرىم،
پەخىرلەندىم تا - كىيىك، توشقانلىرىڭدىن مەن دولان.
ۋەتىنىم، ئەي ۋەتىنىم! سەن شۇنچە كەڭرى، شۇنچە باي،
سوز ئاچاي قايىر ساناقسىز شانلىرىڭدىن مەن دولان.
كەلتۈرۈپتۇر جان بېشىغا ئىككى مىڭ چىڭ ئاش - ئوزۇق،
كورستەي بۇنداق مۇلۇق دىخانلىرىڭدىن مەن دولان.

قان قېرىنداشلىق كوزۇمنى ئۈزۈپمەن ئوتتەك قىزىل،
ئەرچىلاپ كەتمەن چاپار چوكانلىرىڭدىن مەن دولان.

قىلدى ئىززەت ئويگە باشلاپ، مۇخبىرىم كېلىك دېدى،
رازى بولدۇم ئاقكوڭۇل ئىنسانلىرىڭدىن مەن دولان.

گەپكە سالىدى، قىلدى سوھبەت، بىز ئېچىلدۇق گۈل سۈپەت،
مانتا يىدىم مەي ئىچىپ قاسقانلىرىڭدىن مەن دولان.

ئەينىساخان دەملىدى چاينى ئېسىل بازار كۈنى،
بەك سۆيۈندۈم تومىلاق شىرمانلىرىڭدىن مەن دولان.

نەگە بارسام ئىگىلىپ قىلدى سالام مەجنۇن تېلىك،
ياشنىدى كوڭلۈم تېرەك بوستانلىرىڭدىن مەن دولان.

تېرىككەدەك ئوس دولانمى، كۆپ تىلەكداشمەن ساڭا،
چۈنكى بىر باغرىڭ ئۈزۈم ئۇسقانلىرىڭدىن مەن دولان.

1981 - يىلى ئاپرېل، مەكتەپ.

قەورەتتىم كەلەيدۇ...

(لېرىكا)

قاراڭلا، كوڭلۈمدە مەن گودەك، مەن ياش،

ياشلىغىم ھەمىشە مەن بىلەن ئاداش...

ھاياتتا ياشلىغىم ياشدى بىللە،

ئولسەممۇ ياشلىغىم گوردا ھەم گورداش.

تارتىمدىم كوز ئەينەك، تۇتىمدىم ھاسا...

ياشاغان چاققا تەن بەرمىدىم يولداش!

ئەينەككە باقمىدىم، "ياش مەن" دەۋەدىم...

ئالدىدىم ئوزەمنى شۇندا، قەلبىداش.

ۋە لېكىن تۇنۇگۇن قاراپ ئەينەككە،

كەلدى - دە، "بۇ مەنمۇ؟" دېگەن بىر ئويلاش.

تۇراتتى ياڭغىم ئۈستىدە سىزىق...

ئال چۈشكەن بۇغدايدەك بىر ئالاڭغۇ باش.

قېنى ئۇ - قورغاننىڭ كوچىسىدەك چاغ،

قېم - قىزىل رۇخسارم، تېغىدەك قارا قاش؟

كورستەر سەت دىدىم ئەينەك سەت بولغاچ،

باشلاندى ئەينەكتىن ئاغرىنىش، تىللاش...

چۈنكى مەن كوڭلۈمدە ياش تېخى كىچىك...

مەندە بار ئوزەمنى سەككىز ياش چاغلان.

تۇرۇپتۇ كوڭلۈمدە تۇنۇگۇنكىدەك،

يۈگۈرۈپ چىقىنى ئات ئېتىپ ئويناش.

ئام ياشلىق!... ياخشى سەن، گۈزەلسەن ئەجەپ،
بىر ئەيۈنۈڭ — ۋاپاسىز، ئەمەسسەن ياۋاش...
تۇرمايسەن تاي كەبى، بەرمەيسەن تۇتۇق...
توشقاندىك قاچسەن... مەندىدۇر قوغلاش.
قەدىرلىك مېھماندەك تۇتقانسىڭىز چىڭ...
كېتىشكە جابدۇيسەن، ئوزۇرەڭ ئالدىراش.
مەن دەيمەن — مىڭ يىللىق ياشاش دىمەكتۇر —
ياشلىقتا ياشىغان بىر مەنۇت ياشاش.
بىر نەرسە بولغايمۇ ياشلىق كەبى ساز؟
گوياكى باھاردەك ياشنىڭ كوڭلى ياش.
نادامەت قىلمىغان ھېچبىر ئىشقا مەن،
توكتۇممەن بەۋدە ئۆتكەن ياشقا ياش...
ياش مەن دەپ ئويلايتتىم، يازدىم كېچە شېئىر.
دىگەندەك چىقىمىغاچ كەلدى بۇ قاراش.
ياشلىغىم لايىقكەن بىلىمدىم سېنى،
نەمە دەپ سۆيەتلىش، نەمە دەپ ئاتاش؟
باھارم، ئىنكارم، دىلدازىم... دىدىم،
كەم كەلدى بويۇڭغا شۇ ئىپادىلەش.
قۇياشقا شەيئىنى ئوخشاشالمايمەن،
ئوخشاشسام ياشلىقنى ئېيتاتتىم قۇياش.
بىر كۈچۈم بولغاندا تەڭرىدەك ئەگەر...
قىلاتتىم ھەممىنى مەن يىگىرمە ياش.

1981 - يىلى ماي، مەكتەپ.

شاھ مەۋە

مۇبلەر سۇلتانى ئەنجۈرگە قاراڭ:
بىلىملىك، كىبىرسىز ئادەمگە مىسال.
ئىچىدە لىق ھەسەل تامچىپ تۇرىدۇ،
ئىمكانلىق چوڭ - كىچىك قانداق پايدا ئال.

ئالتۇنمۇ ئەنجۈردىن رەڭ ئالغان، بىراق —
ھوسۇندە ئەنجۈرگە ئوخشىيالمايدۇ.
شەرقنىڭ بۇ نىسمى كەلسە بەزمىگە،
ھىچ نىمەت گۇستىدە ئولتۇرالمايدۇ.

ب. د. ت نىمەتتىن ئاچسا كورگەزمە،
مەن ئۇيغۇر ئەنجۈرنى ئېلىپ بارىمەن.
مۇشۇ بىر موجىزات كەۋسەر تەمىدە،
ھەرقانداق ئادەمنىڭ تىلىن يارىمەن.

ھورمەتلىي، ئىززەتلىي، قەدىرلەي سېنى،
سويۇملۇك ئەي ئاتۇش — ئەنجۈر ۋەتىنى!
پىشقاندا مەي ئېقىپ ۋىل - ۋىل ئۇنچىدەك،
بىر قېتىم يادلاپ قوي پېقىر ئېركىنى!...

1981 - يىلى ئاۋغۇست، قەشقەر.

كادىشا مۇراجىئەت

(مۇرەببە)

بۇرادەر ئىسىمىمىز "كادىر"، ئوزۇڭنى "خان" قىياس قىلما،
كاۋامنى خۇددى يەر گويا، ئوزۇڭ ئاسمان قىياس قىلما،
پىلاتون ① بول جاھاندا، خەلقىنى ھىچ نادان قىياس قىلما،
ئەگەر شۇنداق قىياس قىلساڭ، ئوزۇڭ ئىنسان قىياس
قىلما.

بۇگۈن خەلق كادىرى بىز، ھىچ ئەمەس بەگ،
يۈز بېشى، دوغا،
بىرەر ئىش ئىشلىسە ئالغاي تاپان ھەقىقىي ئوچۇن
سوۋغا،
چىرىك ئامبال ئەمەستۈرمىز، ئاۋامنىڭ جانىغا ئوۋغا...
ئوزۇڭنى سەن ئولاردەك بى ھاياشەيتان قىياس قىلما.

ۋەتەن — جۇمھۇرىيەت، خەلقىم خوجايىن ھاكىمىيەتكە،
"ئەمەل"، "مەنەسەپ" دىيىلمەس بىزدە قانداق كاتتا
خىزمەتكە...

① پىلاتون (ئەپلاتون) — ئىراندىن ئاۋالقى IV ئەسىردە ئوتتۇرا
كەن يۇنان پەيلاسوفلىرىدىن بىرى بولۇپ، ئۇ ئەينى زاماندىكى دۇنيا-
نىڭ دانىشمەنلىرىدىن ئىدى.

بولۇپ كادىر ئۇرۇنما كىرىندارلىق ئىسكى ئىللەتكە،
جامائەت پۇلىدا سەرىشتى سەن ئوبدان قىياس
قىلما.

يۈگەنسز ئات ئەمەس كادىر، ئۇنى باشقۇرغۇچى ئالما،
خاتامۇ، توغرىمۇ سەن بايقىماي مەيلىنچە يول سالما.
ئورۇنسز تۇتسا كىم ئالما — باھاسىن سورىماي
ئالما،
ئوزۇڭنى نەپسىنىڭ ئاۋارىسى ئىشان قىياس قىلما.

ئوزۇڭ كادىر، ئەمەل قىل ھەممىدىن بالدۇر سىياسەتكە،
پىرىنسىپ، ئىنتىزامنى ساتمىغىن يىگەن زىياپەتكە،
ئورۇنساڭ ئائىلە، تۇققان، تونۇش... بولسا شاپائەتكە،
بۇنىڭدىن بىر خەتەر كەلمەيدۇ دەپ، بىر ئان
قىياس قىلما.

ھوقۇقنى ئىشلىتىپ، رۇخسەت ئېلىپ — ئالماي "راۋاق"
سالساڭ،

قىلىپ توي ھەم ئولۇمدە توغىيە — سوغات دەپ
پارا ئالساڭ،

ئويۇڭدە ئايدا ئۈچ نان يەپ، بولەك كۈن چايغا
سەن بارساڭ...

چىرىتسە كىمدە كىم شۇنداق سېنى، پالۋان قىياس قىلما.

مۇلايىم سوزلىگىن خەلققە، "ھوقۇق" نى ئاڭا دوق قىلما،
ھوقۇقنى ساڭا خەلق بەرسە، ئۇنى سەن خەلققە ئوق قىلما.

قوپاللىق بىرلە كەڭ كادىردىكى ئابروينى يوق قىلما،
زامان ئونداق قىلىققا بەرمىگەي ئىمكان، قىياس قىلما،

ئەگەر سەن بولمىساڭ ئىللىق، نەپەر قىڭ كونا بوتۇڭدىن،
قىلالمايسەن ئوتۇغلۇق ئىش، قاچار ئەلۋەتتە خەلق توڭدىن...
ئېلىپتەك توغرا ماڭ يولدا، ھەزەرقىل "سول" بىلەن "ئوڭ"دىن،
ئەمەس خىزمەت، ئورۇن مىراس، بۇنى يالغان قىياس قىلما.

ساڭا ئەل ھاجىتى چۈشسە، ئىلاج باركى راۋا قىلغىن،
پىرىنسىپلىق داۋا بىرلە، "جاراھەت" گە داۋا قىلغىن،
يىگىت سەن، كوپ قىلىپ خىزمەت، شەرەپنى كەم تاما قىلغىن،
گۇنى شەخسى نىيەتكە كەلدى دەپ دەۋران قىياس قىلما.

ئوزۇڭ پىكاپقا چىققاندا كېرىلمە كادىرىم، سەن بەك،
ئىشەك مىنگەننى ئەسلەپ قوي، قويۇپ مەغرۇرلۇققا چەك،
سوزۇڭگە ئەل چاۋاك چالسا، ئۇچۇپ كەتمە بولۇپ لەڭلەك،
ئوزۇڭنى ھىچ قۇسۇرسىز — ھەممىدە تولغان قىياس قىلما.

خەلقنىڭ كادىرى بولساڭ، خاتاغا بەرسە تەنقىت كىم ...
دىمەي ھالىم يوغان سەندىن، دىگىن چىن دىلدا ئۇستازىم،
بىلىپ قوي سەن بىلەن مەندىن، پۈتۈن ئىشلاردا خەلق ئالىم...
قۇسۇرىڭ ياپقىلى ئورنۇڭنى بىر قالغان قىياس قىلما.

ئىگىز چىقماق، توۋەن چۈشمەك بولۇر ... خىزمەت گىشى شوتقا،
چىقىش، چۈشمەكتە مەردانە تۇرۇشقا باغلىغىن پوتقا،

خاتالىق يوق، ئوتۇغلۇق يوق پەقەت ئىش ئىنلىمەس بۇتتا،
خاتا قىلساڭ تۈزەت، ھىچكىمنى بى نۇقسان قىياس قىلما.

تۈزۈك كادىر تۇرار ئولچەپ ئۆزىنى تاكى مزاندا،
بولۇشقاى بەزىسى ئەل كوزىدە ئاكتىپ ۋە جەۋلاندا،
ھەسەلدىن قىلنى ئايرىيدۇ، ھوپپونى يەيدۇ پىنھاندا...
ساداقەتسىز كىشىنى ھىچقاچان مەردان قىياس قىلما!

دەسم كادىر ئارا نۇرغۇن جاپالىق ئىشتا "بايراق" لار،
كورۇڭ تولماقتا دوستۇم كاتقا بوغداي، مالغا يايلاقلار،
ئازايغاچ كوڭلى مايماقلار، تۇراقسىز پۇتى نايناقلار...
پەقەت مىڭدىن بىرى جانسىز، پۇتۇن نىمجان قىياس قىلما.

بېرىلمەس نەپسىگە، قەلبى ئىسىل - زىبانى سەن ئۆگەن،
ئۆزىگە چىڭ تەلەپ، خەلققە دىلى دەريانى سەن ئۆگەن،
پەقەت ھەر ئىشتا ئادىل، ھەركىتى لىللانى سەن ئۆگەن،
قاراپ ئاغزىدىكى "ھە - ھۇ" غا، سەن ئىشچان قىياس قىلما.

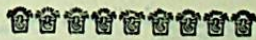
ھەزەر قىل تەخسىكەشلەردىن، سالار كوڭلۇڭگە كىرلىكىنى،
ھەزەر قىل يەنە غەممازدىن ② بۇزار ھەر جايدا بىرلىكىنى...
ھەزەر قىلغىن كورەلمەستىن، دىگىي ناباپ قەدىرلىكىنى،
يىلاننى تىل چىقارسا دوست بىلىپ، جانان قىياس قىلما.

① غەماز — گەپ توشۇغۇچى نادەم.

ئەگەر سەن ئىشلىسەڭ ئوبدان، بولۇر سەندىن ۋەتەن رازى،
باھالار خىزمىتىڭنى ھەر زامان تارىخ دىگەن قازى،
ئولەر جىسىمىڭ، ئىشنىڭ ئولمەس، قالار ئەلدە قىشۇ - يازى...
شۇ خىل ئارمانغا سەن يەتسەڭ، بولەك ئارمان قىياس قىلما.

تىيانشاندىن ئىگىز قەدرى خەلققە ياخشى كادىرنىڭ،
تىلى ياخشى، دىلى ياخشى، ئىشى ياخشى باھادىرنىڭ،
ئۇلارغا رەھمىتى كۆپ "ئېركى" نىڭ ھەم باشقا شائىرنىڭ،
مېنىڭ شەنسىم ئۇچۇن يازمايدۇ دەپ رومان، قىياس قىلما!

1981 - يىلى ئۆكتەبىر، قەشقەر.

ياشلىق ۋە شېرىيەت

(لېرىكا)

ياشلىقنىڭ مۇھەببەت بىلەن تەبىئى رىشتىسى بار،
بىر ياش بارمۇ دۇنيادا مۇھەببەت تۇيغۇسى يوق؟!
شۇنداقلا، ياشلىقتا شېرىيەت پەرىشتىسى بار...
مەن كۆرمۈدۈم ياشنى — شېرى يېزىش ھەۋەس — ھىسسى يوق.

ياشلىق دەۋر ئۆزى — ئادەمنىڭ لېرىكىسى شۇ...
تېخىمۇ توغرىسى: ياشلىق — ئومۇرنىڭ شېرىيىتى.
شېرىيەت ھەر نەرسىنىڭ گۈزىلى، سۆزىڭلا ئەمەس،
شېرى بىلەن تېخىمۇ گۈزەل ئىنسانلىق جەمىيىتى.

جەمىيەتنىڭ تېنىگە روھ ۋە رۇخسارىغا نۇر،
قەلبىگە قۇۋۋەت. ھوزۇر ئەدەبىيات سەلتەنتى.
ئوزۇڭنى ئوزۇڭگە، ئۇنى بۇنىڭغا، يەئنى —
ھاياتنى چۈشەندۈرىدۇ شائىر ھىسسىيىتى.

ئومۇرنىڭ ھەر مىنۇتى قەدىرلىك، ياشلىق بەكرەك...
ياخشى سوز ھەر بىرى ياخشى، بەك شېرىمە ئىرىپەتى.
ياشلىق — ئومۇر گەۋھىرى، شېرى بولسا تەپەككۈرنىڭ...
ئۇختۇرىدۇ ئۇ، سا ئا ھايات سويگۇ، نەپرىتى.

ئوينۇدۇم تۇمۇچۇق، كەپتەر ۋە گۇچۇردۇم لەگلەك...
ياشلىققا تېگىش ھەر كويغا بولدى كوڭلۇم رەنغىتى.
بولۇپمۇ يۇردۇم قارا كۆزلەر دەردىدە سەرسان...
قارتىتى مېنى ھەممىدىن بەك شېپەر سېپىرىتى.

ياشلىق! ھەي ياشلىق شېپەر دەرياسىغا يولۇقۇپ ئوت!
ياشلىقنىڭ شېپەر بىلەن بىر "سۇلۇق مەۋە" ئېتى.
مەۋە - بەر بىر مەۋە، بىراق سۇلۇقى ياخشى...
سۇيۇڭ بولمىسا يوق گۈزەل بولساڭمۇ قىممىتى.

1981 - يىلى دېكابىر، قەشقەر.

يار ۋە دوست توغرىسىدا

ئەي كوڭۇل ۋاپاسىزغا قىلما ئىستۇار، تاشلا!
 بىۋاپا ساڭا بەرگەي ئاقسۈت ئازار، تاشلا!
 تۈتمىغىن مۇلايىم دەپ، تىل چىقار سا مار، تاشلا!
 كورمىسەڭ سىناپ يارنى، دىمە زادى يار، تاشلا!
 كىيسەم ھەم ئەگەر ئالتۇن، چاچسا ھەم ئىپار، تاشلا!

X

سەن ئەگەر ئوزوڭ ئىنسان، يار ئۇچۇنمۇ ئىنسان تۇت!
 ياخشى يار نېسىپ بولسا، ھەر قەدەمگە مەڭ جان تۇت!
 دەرت تارتساڭمۇ بۇلبۇلدەك ئۆلپىتىڭنى رەيھان تۇت!
 پەسلەشتۈرمە كوڭلۇڭنى، سەن بۇ ئىشنا سۇلتان تۇت!
 ئۇخلىغان ساراڭ پارغا، بولماسسەن بىدار، تاشلا!

X

دوست ۋە يار ئۇچۇن تاللا، ئوز بويۇڭغا سەن ماسنى،
 تاپمىساڭ ئەگەر راستىنى، ئۇ، بىلمەيدۇ ئىخلاسىنى...
 مەنمۇ تاشلىۋەتتىمغۇ، تىلى ئىككى كاس - كاسنى،
 سەنمۇ تاشلا "خەنناس"نى، كوڭلۇڭدىكى ۋاسۋاسىنى...
 دوست دىمە ئەقدەڭگە كىمكى كوز يۇمار ... تاشلا!

ئادەمدىكى ھۇشيارلىق، چىرايدىنمۇ قىممەت ئۇ،
تۇيغۇسىز ئىكەن ئادەم، سىمدىكى سورەت ئۇ،
يار بولسا چىچەن بولسا، جان - تېنىڭگە قۇۋۋەت ئۇ،
كالۋىڭنى قۇرۇپ كەتسۇن، ھەر قەدەمدە كۈلپەت ئۇ،
دوست تۇتقاندا دانا تۇت، بولمىسا ھۇشيار، تاشلا!

X

بىرنى مەن دىسەم سۇلۇق، ئاندىن چىقتى كۆپ قۇۋلۇق...
دوستلۇقتىن زېرىكتۇردى، دوستۇمدىكى مەتۇلۇق؛
ياقىمدىن نىكارلارغا قانچە ماڭسا پالتۇلۇق،
مەيلى بولسا قەشقەرلىك، مەيلى بولسا ئاقسۇلۇق...
سالما سالمنى دوست دەپ گەدىنىڭگە دار، تاشلا!

X

دوستىنىڭ كۆپلۈكى ياخشى، خەلق ئىچىدە باردۇر گەپ:
مېلىك مېڭغا يەتكۈنچە، دوستۇڭ مېڭغا يەتسۇن دەپ.
دۇشمىنىڭگە زەربەڭ شۇ، ئامما بىرلە بولغىن ئىپ...
كەتمىگىن ئېرىپ ئەمما، كىم ھىجايىسا قول تەڭلەپ،
ئەيلە ئىمتىھان دوستىنى، بولسا قەلبى تار، تاشلا!

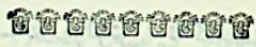
X

دوستى جىق بولۇر دەيدۇ، بەزى ئامما ئەخمەقنىڭ،
ئاللاپ تۇتمىغان دوستقا، شۇ، تەنبى سىدۇر خەقنىڭ؛

پەرقى بار جاۋاھىرنىڭ، "دوست" ئىچىدە ئىخلىتىش...
ياخشى دوست ئۆتەر ئالغا ياخشىلىقتا جەننەتنىڭ،
"ئېركى" ئېيتىمىدىم ھەرگىز ھەممىنى سۆۋار تاشلا.

1982 - يىلى يانۋار، قەشقەر.

ئىتىپاق — ئەلاسى ئۇ

ئىتىپاق بېغدا مۇنلەر پىشار،
ئىختىلاپ تېغىدىن ۋەمىش مەم قاچار.

ئابدقادر داموللا ئاتۇشى

بارچە ئەخلاقنىڭ ئىچىدە، ئىتىپاق ئەلاسى ئۇ،
ئىتىپاققا ھەممە مىللەت دوستلۇغى — رەئاسى ئۇ.

ئوزئارا بىرلىك بولۇش، تەڭلىك بولۇش، ھورمەت
بولۇش...

بۇ جاھاندا سويگىنىمنىڭ ھەممىدىن زىياسى ئۇ.

بۇ ۋەتەننى گۈل قىلىشقا كۈچ كېرەك، زامانىۋى...
بارچە مىللەت ئىتىپاقى — كۈچ، قۇۋۋەت دەرياسى ئۇ.

يەرگە قانداق چۈشسە ئال، بىر ئەلگە شۇنداق ئىختىلاپ
ئىتىپاقسىز ئوسمىگەي بىر شەخسى ھەم، ئەدناسى ئۇ.

قايتىدىن ئالەم ياراتماق بولمىغاي ھىچ كۈچ بىلەن،
بولسا بولمىغاي ئىتىپاقتىن، مانا كەپ جەرراسى ئۇ!

يۇرت ۋە ئەل روناق تاپار ھەرقايسى مىللەت زېھنىدىن...
كەم بۇنىڭدىن پايدىلانسا، كىشىنىڭ داناسى ئۇ.

قىلسا كەم يۇرتنى ياسانغان قىز - يىگىتتەك ھېيت ئۈچۈن،
راست بولۇر ھەر چاغ، ۋەتەن مىللەت دىگەن دەۋاسى ئۇ.

كىشى دىسە باش قاشلسا، جىدەل دىسە، ئۇ، باشلسا...
ئېيتسا ھەم مىللەت، ۋەتەن... ئەلۋەتتە ئادەم جاسى ئۇ.

بى مەھەل ئۈلگەن خورازدەك، قىچقىرىشتىن بىسەھەل...
بى مەھەل مىللى جىدەل ئويلار كوڭۇل ئەماسى ئۇ.

مىللى دوستلۇق گۈلى كۈلسە، ئېچىلار كوڭلۈم گۈلى...
قوزغىلار مىللى پاساتتىن دەل بېشىم سەپراسى ئۇ.

پىكرى قىلغىن يېڭىچە، داشقال قاراشنى تاشلىۋەت!
پىكرى قىلماق كۈنچە، كونا ئەسىر مىراسى ئۇ.

ئىنتىپاقسىزلىق كىرىدىن نەپ ئالار ھەردەم رەقىب...
ياۋغا ئەڭ سەگەك كىشىنىڭ ئىنتىپاق - ئوقىياسى ئۇ.

كىمكى توپتىن ئايرىلار كەن، شۇم قاراقچى يەنچىگەي...
ئېيتتى شۇ ھىكمەتنى ئەلنىڭ بۆلبۈلى گوياسى ئۇ.

دوستلېرىڭغا ئۈلگە بول ئۇيغۇر ھامان بىرلىكتە سەن!
ئىستىپاق — "ئۇيغۇر" دىمەكتۇر، ئۇيىماق مەناسى ئۇ.

ئېرىكى بىل، بىرلىكتە بەخت — بىرلىكتە قۇت، بىرلىكتە كۈچ،
بول پۇ كۈندىن ئېستىۋارەن ئىستىپاق شەيداسى ئۇ.

1982 - يىل فېۋرال، قەشقەر.

ئىنسان كىم؟

بولسا كىمدە ھەر قاچان ئىنسان ھىسى، ئىنسان ئاشۇ،
ئىككى كۈزەل ئىدھلاق ئىدەپ شۇ، مەرىپەت - ئىرپان ئاشۇ.

قىلسا ئىنسان، باشقا ئىنساننىڭ ھوقۇقىنى ئېتىراپ،
بىز دىگەن ئىنسانىيەتلىك ھىسسىيات، ھەر ئان ئاشۇ،

ئوزى ئوبدان كورمىگەننى، ئوزگىگە كورمەس راۋا...
ھەر كوڭۈلنى بىلسە كىم ئوز كوڭلىدەك، جانان ئاشۇ.

ھەر نۇچۇك ئىنساننى بىلسە، ئوزىدەك ئىنسان پۈتۈن،
ھەر نۇچۇك مىللەتنى كورسە ئوزىدەك، ۋىجدان ئاشۇ.

كورسە ئۇستۇن ئوز ئوزىنى، باشقا مىللەتنى توۋەن...
كىم ئىكەن شۇ بىر كېسەلگە مۇپتلا، ھايۋان ئاشۇ.

بار جاھاندا قانچە مىللەت، تىلى، رەڭگى قانچە خىل...
مويلا تارىخى نەسەپتىن ھەممە بىر تۇققان ئاشۇ.

قاشلىما قىچىشمىغان جايلىك بولۇر قاشلاپ زىمە...
بى ئورۇن ئاچچىقلىغاننى كىم دىگەي پالۋان ئاشۇ؟!

ياخشى كورمەكلىك كىشىگە، مىللىتىنى ياخشى ئىش...
بۇ ئىنقاپ بىرلە بولەكنى خورلىغان شەيتان ئاشۇ.

ئوز ئېلىڭنى ياخشى كورسەڭ، باشقىنى كورمە يامان!
كىمكى بۇ مەنتىقىنى بىلمەس تازا دوت، نادان ئاشۇ.

بول دىسەڭ كەمتەر بولەكنى، غادىيىپ ئەمما ئوزەڭ،
سەن ئوزەڭ ئىنسان ئەمەس، ھەر بىر سوزۇڭ يالغان ئاشۇ.

كەڭ قوساقلىق باشقا مىللەتلەرگە ئىنسانى قىلىق...
كىم بىلەر بۇ ئىشنى، ئەخلاق مۇلكىگە سۇلتان ئاشۇ.

بولسا سەندە "ئېركى" گەر ئىنسانىيەتلىكتىن ئەسەر،
كۈيلە مىللەتلەرگە دوستلۇق، ھەممىدىن ئوبدان ئاشۇ.

1982 - يىل مارت، قەشقەر.

ئەگەر قىز بىز دىگەن قىز بولسا

ياخشى يارنى يار تۇتساڭ ھەر كۈنىڭ باھار، دوستۇم.
ئىككى ياخشى بىر بولسا ئىشۇ بەخت يار دوستۇم.
كىم ھىچايسا يارىم دەپ چالمىغىن دۇتار دوستۇم.
يار دىگەن ھەقىقىي بىر، تۇتما نەچچە يار دوستۇم.
مۇھەببەت ئەزىز نەرسە، ئۇنى قىلما خار دوستۇم.

X

قىز — ئايال دىگەن گوھەر، بىز دىگەن ئايال بولسا،
ئوزى بولسا ئىپپەتلىك، سوزى بولسا بال بولسا،
مۇھەببەتتە "شەرىن" دەك داستان - ماقال بولسا،
يىگىت بولسا پەرھاتتەك مەقسىدى ھالال بولسا،
بۇنى ياز دىسەڭ يۈز توم قوللىرىم يازار دوستۇم.

X

قىز ئاماننىسا ئوخشاش بولسا ئىلمۇ - ھىكمەتتە،
"نوزۇگۇم" كەبى بولسا زالىملەرگە نەپرەتتە،
"رابىيە" كەبى بولسا چىڭ "پىدا" مۇھەببەتتە،
ئىنقىلاپتا "رىزىۋان" دەك جەڭگە چىقسا شەيرەتتە،
ئەخلاق بىرلە شۇنداق قىز - يىگىتتىن ئاشار دوستۇم.

X

مېھنەت دىسە دەس تۇرسا، قولغا ئالسا كەتمەننى،
يىگىت بىرلە تەڭ ئىشلەپ دات دىگۈزسە سويگەننى...
يۈز بو ياشنى سەل قويسا ئىگەللىسە ھەر پەننى،

ئايرىپ بىلسە دوست، دۇشمەن يەنە توغرا كويىدەننى،
ياخشى بولسا ئەخلاقى ھەممەنى باسار دوستۇم.

شۇنداق قىز بىلەن ئىشلەپ، ئەمگەك قىلسا كىم ھارغاي؟!
شۇنداق قىز بىلەن جەڭگە، بەختلىك يىگىت بارغاي؛
شۇنداق قىز نەزەر سالسا، تاغنى ھەم يىگىت يارغاي...
شۇنداق قىز بىلەن ئۆسكەن يىگىت كوڭلى ئۇ، قارىغاي...
شۇنداق قىز ئۇچۇن قەلبىڭ ئوت كەبى يانار دوستۇم.

قىلىقى گۈزەل بولماي، چىرىيى گۈزەل بولسا.
دىللىرى بولۇپ ئەگرى تىللىرى ھەسەل بولسا.
ياسىنىش ئۇچۇن مال دەپ، ئويىگە لىق جىدەل بولسا.
كۈندە بىرسىگە كويىگەك، تۇراقسىز كېسەل بولسا.
بولسا ھەم قىزىل بىر گۈل، بۇ كوڭۇل يانار دوستۇم.

قىز دىمەك بولۇر پاكىز، پاكىزلىك دىمەككىم قىز.
ھەر قاچان مۇھەببەتتە پاكىز قىزنى تۇتقان بىز؛
ياشلىق ۋاقتى نازۇك گۈل، ياشلىق ۋاقتى ئوتتەك تېز...
ساقلا ئابرويىڭنى، بىلان ماڭسا قالغاي ئىز.
نا خىلىڭنى تۇتساڭ يار باشلىرىڭ قايار دوستۇم.

قىز دىگەنگە ئالتۇن تاج ھايا بىرلە ئىپەت ئۇ،
بۇ گۈزەل، ئىسىل گوھەر نامۇس بىرلە قىممەت ئۇ.
خەلقىم ئەسلى ئەخلاقلىق، كوڭلى ياخشى مىللەت ئۇ،
بۇنى قىلسا ھىس ياشلار، جەمىيەتكە زىننەت ئۇ،
بولسا زەررە داغ ئۆزدە، شۇ زامان يۇپار دوستۇم.

1982 - يىلى ئاپرېل، قەشقەر.

ھەسەتخور توغرىسىدا

(نەزى مىكايە ۋە ئۇنىڭ شەرى)

شۇنداق بىر ھىكايە ئاڭلىغان ئىدىم،
ھەسەتخور خوشنىسى باي بولۇپ كەتمەش...
كۆرەلمەي ئۇ بۇنى... كۈندە مىڭ ئولۇپ،
ئاقشۈت بىر ئولۇش قارارغا كەلمەش:

بېرىپتۇ مىڭ تىللا. دەپتۇ جاللاتقا:
«مېنىڭ بۇ كوزۇمنى قىلىچ بىرلە ئوي!
بۇ كوزۇم كورمىسۇن، مەن تۇرالمىدىم...
باي بولۇپ يەۋاتسا خوشنام كۈندە قوي.

مەن كورۇپ خوشنامنىڭ ياخشى كۈنىنى،
كۈندە مىڭ ئولگىچە پەقەت بىر ئولەي!
باشقىنىڭ رونقىن ماڭا كورسىتىپ،
يۈرىڭىم ئەزگەن بۇ، كوزۇمدىن كېچەي...»

ئاڭلىدىم بۇ گەپنى، كەلدى يادىغا،
ھەسەتخور ئادەمدىن قانچە - قانچە تىپ.
بىر ئىشتا بىر ئادەم كۈلسە ئازراقلا،
بۇنىڭدىن يۈرۈپتۇ ئەلەمگە پېتىپ،

بىرى دەر: تۇنۇگۇن ئۇ، ئورۇق ئىدى،
بۇگۇن ئۇ، نىمانچە سەمىرىپ كېتىدۇ؟
ئەجدادى كىيىمگەن نىلۇڭ سارچىنى،
ئۇ كىيىپ نىمىشقا كوز - كوز ئېتىدۇ؟

بىرى دەر: ئوتكەن يىل ئاشقا قەرزدار،
ھەسەنباي ئۇ، بۇ يىل كەتتى يوغىناپ...
يەر ئالدىم ھوددىگە، ئاش ئاشۇردۇم دەپ،
قارىسام قارىسام ماڭار يورغىلاپ...

بىرى دەر: ئۇ تېخى باش ۋىراج ئىمىش...
ئالدىمدا ئىككى پۇل ئانداق مىڭ ۋىراج.
بىرى دەر: چاچ قويۇپ، كەيمىش كىپكە ئۇ،
كەيسە ئۇ ئالتۇن تاج... كەسپىڭ ساتىراج

بىرى دەر: تېخى ئۇ، ئىشچى ئابلاجان،
مۇكاپات سوممىغا تېلېفونزور ئاپتۇ...
خوشام يوق نەرسىگەن كورگۇم كەلمەيدۇ...
بىر قورچاق ئاڭا چوڭ ئىش بولۇپ قاپتۇ.

بىرى دەر: ھالى چوڭ مۇختەرنىڭ بۇگۇن،
تەنھەركەت بەيگىدە زەر مېدال ئېلىپ...
بىرى دەر: ھىچكىمگە گەپ بەرمەس تۇرغۇن...
ئىلغار دەپ سايلىساق تۇنۇگۇن كېلىپ.

بىرى دەر: شائىر دەپ شوھرەت ئاپتۇ نۇر،
قۇرۇق گەپ ھەممىسى... نىمىنى سەن ياز.

بىرى دەر: چاۋاكتىن ئۇچۇپتۇ ئايگۈل،
كورىمىز تۇرمايدۇ دائىم ئۇنى ساز...

بىرى دەر: (ئۇ ئوزى بولغاچقا پاكار)،
كورەلمەي، "ئىگىز بوي — ھاماقەت كېلۇر..."
بىرى دەر: (ئۇ ئوزى بولغاچقا ئۇزۇن)،
كورەلمەي، "پاكار، بوي — كاساپەت كېلۇر..."

بىرى دەر: ئىتتىكىنى شەپشەك، ئوپكىسىز...
ئەدەپلىك كەم سۇخەن بولسا، دوت دەيدۇ.
ھەسەتخور بۇرنى ئۇ، ھاي دەپ تۇرمسا،
ئوڭ كوزى چەپ كوزنى كورەلمەي يەيدۇ.

ئاشۇنداق ھىچكىمنى دىمەس ياخشى ئۇ...
ھەسەتخور ئالدىدا گۈزەل يۈزمۇ ئەيىپ.
ھىچ بىر كىم ھىچ نىمە چىرايلىق ئەمەس،
ئاڭا بۇ بىر كېسەل، بۇ قىزىق بىر كەيىپ...

ئاشۇنداق ھەسەت ئۇ، ھەسەتخور ئۇچۇن،
تەڭرىدىن بېرىلگەن پەقەت بىر جازا،
ئىچىدىن ئورۇلۇپ، ئۇ ھەسەت بىلەن،
يادايدۇ، قۇرۇيدۇ... تاپىدۇ قازا.

ئاشۇنداق ئادەمنى كورەلمەي ئولۇش،
ھەسەتخور جاناپقا تەبىي ھالدىر...
زەر كىمخاپ كىيىگەندە، كورمەس بولىدۇ،
پەتىنىكەڭ يىرتىلسا، كوردۇ بالدۇر.

تاس قاندى تېپىشقا قۇياشتىن قۇسۇر،
ھەسەتخور ئايدىكى "داغ" نى ئىزلىدى؛
ھەسەتخور نۇر چۈشكەن يەرنى تاتىلاپ،
يوقالماي زەررە نۇر، كۆپ ئەلەم يىدى...

ئۈزىچە ئالەمنى ئالماس بىر پۇلغا،
بازاردا ئۈزىنى يېرىم پۇل دىمەس.
باشقىنىڭ ئۇتۇغى ھەسەتكە زەربە...
باشقىلار نۇرلانسۇ، بولۇر كۈنى تەس.

ھىچ شەيى، ھىچ ئىنسان چىرايلىق ئەمەس،
ھەسەتخور ئالدىدا، سەۋىيىسى - ھەسەت.
ياسالماس بىر ئوقۇر سامان تۇرغىدەك.
ھەسەتكە يۈز قەۋەت زەر بىننامۇ سەت.

×

سەپدىشىم كېتىۋەر، يولىڭدا ئۇدۇل!
ھەسەتخور ھەسەتكە ئولۇپ قاندىدۇ...
يورۇقنىڭ ئالدىدا شەپەرەڭ كەبى،
خاتىرجەم بول دوستۇم، ھەسەت چاندىدۇ.

1982 - يىلى ماي، قەشقەر.

رۇبائىلار

ئەدەبىيات

بۇ جاھان باغدا بىر قۇش، بەلكى سۇمرۇغ ئەدەبىيات،
پەلسەپە باشتۇر ئۇنىڭغا، تىل دىگەن گویا قانات؛
يۈرگى تارىخ ئۇنىڭكى، قۇيرۇغى قالمىش ساۋات،
ئۇ، شۇلار بىرلە مۇقەددەس، ئۇ، شۇلار بىرلە ھايات.

ماڭا شىرىن نەرسە

ماڭا شىرىن مىسىلى شىرىن ئەڭ لېزىز ۋەتەن - ۋەتەن،
نەمە دۇنيادا ئەزىز، ئاندىن ئەزىز ۋەتەن - ۋەتەن،
قان توكۈلگەندۇر ساڭا، ئەجدات كومۇلگەندۇر ساڭا...
شۇ ئۈچۈن سەن موھتىرەم، قەدىرىڭ ئىگىز ۋەتەن - ۋەتەن.

ھايات مەۋسى خىزمەت

تۈگمەس - پۈتمەس ھاياتلىق، بىل ساڭا مېھنەت دىگەن،
دەل ھاياتنىڭ مۇسىددۇر ئىش دىگەن، خىزمەت دىگەن؛
نەرسىگە قويغاي باھا، جىسمىدىكى پەزىلى بىلەن،
پەلگىلەنگەي "ئىش" بىلەن، ئادەمدىكى قىممەت دىگەن.

ھور پىكرى قىل

ئەي خالايق ھور پىكر قىل، ئەقلى قۇلىنى ئېچىپ،
ئەجرى قىل بىلمەككە ئالەم، يۈرمە بارغا ئەگىشىپ...
تۇنۇگۇن كىم پىكرى قىلىمىش. تۇنۇگۇننىڭ پىكرى ئۇ،
سەن بۇگۈنچە پىكرى قىلغىن، مەن پىكرى تىن نۇر چىچىپ.

سوز ۋە ئەمەل

ئەي قولۇم! سەن خەلققە خىزمەت، توغرى ئېيت قىلدىڭمۇ يوق؟
ئەي پۈتۈم! سەن خەلق يولىدا توغرا ئېيت ماڭدىڭمۇ يوق؟
سوزلىرىڭ بۇ ھەقتە بولدى خۇددى كوكنى يارغۇدەك...
ئەي تىلىم! ئېيتقان سوزۇڭنىڭ ئەھدىدىن چىقتىڭمۇ يوق؟

ئىسلىق نىمە

بىرنى ئېيتتى "ئىسل" دەپ، بىرسى "باي ئەۋلادى" مىش،
بەزىلەر "تېگى ئىسل" دەپ، ئەسلى پۇلدارنى دەيمىش...
ياق ئىسلىق خىسلىتى — ئادەمدە پۇلدارلىق ئەمەس،
چاڭ ئىسلىق ئادىمىڭدە ياخشى ئەخلاق، ياخشى ئىش.

ياخشى پۇرسەت بۇ يىگىت

تاكى بىر كۈن بىر ئولۇم بار... زادى قىسمەت بۇ يىگىت!
ئەلگە بىر ئىش توھپە قىلغىن، ياخشى پۇرسەت بۇ يىگىت!

سەرپ ئېتىلىشۇن ياخشى يولغا ياش كۈچۈك ۋە ياش مىگەك...
ئەنە شاۋكەت، ئەنە دولەت، ئەنە سەۋلەت بۇ يىگىت!

خەلق سېنى ياخشى كورسۇن دىسەك

ياخشى كورسۇن خەلق دىگەندە، ياخشى ئىش قىلماق كېرەك،
ياخشى بولغىن، تاكى قىلساڭ ياخشى كورمەكنى تىلەك!
"ياخشى كوردى" دەپ چۈشەنمەس، ياخشى ئىش قىلماي تۇرۇپ،
ئوزىنى ئادەم تۈگۈل، ھەتتاكى بىر گالۋاك ئىشەك.

بىر ئاغىنەم بار مېنىڭ

بىر "ئاغىنەم" بار مېنىڭ كورسەڭ ئاجايىپ سەۋلىتى،
پوستى رەڭگارەڭ يىلاندىك. بەكمۇ قالتىس ھەيۋىتى...
دەم "زىيالى" دەم ۋە تەنچى دەم ھاراقكەش، دەم سوپى...
قاچىخاندىك ئاغزىدا كىيەك گېپى، دوست غەيۋىتى.

ياخشى ئىشلە ئوھۇر ئاز

ياخشى ئىشلە ئومرى ئاز... ئۇخلاپ تۈگەتسەڭ بولمىغاي،
غەم بىلەن ئەخمەق بولۇپ كوڭلۈڭنى ئەزسەڭ بولمىغاي...
ياز چېقىڭدا بىل ياشاشنى، كەلسە ئومىرۇڭنىڭ فىسىشى،
سەر تاراشقا سەن ئوزەڭ قانداق تۈزەتسەڭ... بولمىغاي.

ئەگەر كۆچۈم يەتسە

بولسا كۆچ مەندە، ياراتسام بىر گۈزەل دۇنيا ئوزى،
چىقسا راستلىقتىن تىلى، بىر بولسا ئىش بىرلە سوزى...
پۇل تالاشقاق، يەر تالاشقاق ئۇ، ئۇرۇشقاق بولمىسا،
بولسا ھەققانى يۈزى، بولسا ئادالەتلىك كوزى.

خوشام يوق نەرسە

ھەممىدىن بەكرەك خوشام يوق ئىش — ئەمەلسىز لاپ بىلەن،
جەمىيەتكە مېھنىتى يوق ئومرى ئوتكەن تاپ بىلەن...
ماڭا ئۇ، ئادەم ئەمەس، يوقتۇر تۇراقلىق مەسلىگى،
ھەممىدىن بەكرەك خوشام يوق، ھەر شامالغا باپ بىلەن.

ئەقىللىق كىشى ئىشلەر ۋە چىشلەر

شۇم ئەجەلنىڭ شاملى، بىر كۈن سېنى ئۇ، ئەپكېتەر،
ئىشقا سالغىن شۇ قولۇڭنى! گوردا تۇپراق يەپكېتەر...
كىم ئەقىللىق ئاز ئومۇردە ئىشلىگەي ۋە چىشلىگەي...
ئومرىدىن چىن پايدىلانغاي، گېپى بولسا دەپ كېتەر.

زور جىنايەتتۇر خۇشامەت

يالۋۇرۇشتىن خۇمىسىلارغا ياخشى ئولمەك نان ئۇچۇن،
زور جىنايەتتۇر خوشامەت بىر يىگىت ئىنسان ئۇچۇن...

يالىنىپ مېھنەتكە چومدۇم، گەرچە ئەللىك ياش تېنىم،
قالدى پۈت - قول، ئۇنى سەزدىم بەكمۇ راھەت جان ئۇچۇن.

ئەلگە قۇربان ئەتكۈلۈك

بۇ جاھانغا كەلدى كىم، ئاخىر بۇ يەردىن كەتكۈلۈك،
بولسا ئىدرەك بولسا كۈچ... دەل جايدا ئىشلەتكۈلۈك،
ئاسرىغان تاتلىق جېنىڭنى، جان خۇمادىن ھەم چىقار،
"توھپە" قىلماستىن كېسەلگە، ئەلگە قۇربان ئەتكۈلۈك.

ئەڭ ياخشى يولداش

ھەممە يولداشتىن ساڭا، "ئەمگەك" دىگەن يولداش تۈزۈك،
ھەممە ئاشلاردىن ساڭا، ئەمگەكتە يىگەن ئاش تۈزۈك.
خۇمىغا مۇھتاج بولۇشتەك سەت ھاقارەتتىن كورە،
دۇمبىدىن قان چىقىرىپ، تاشلىقتا يۈتكەن تاش تۈزۈك.

ئىش كىشىنىڭ ئەينىكى

باقما ھەرگىز لاپۇ - قاپقا، شەخسىنى بىلمەك ئۇچۇن،
گىرمىيۇندىن ھەم چىقار، تەكرارلىغان ئۇ، ياخشى ئۇن...
ئىش كىشىنىڭ ئەينىكى، ئىشتىن چۈشەن ھەزمۇنىنى،
كىملىكىگە شەخسىنىڭ ئىش - ھەركىتى ۋەكىل بۇ تۇن.

ئۈزەمگە ئېيتىمەن

شېرىيەت ئۇ، كاتتا بىر پەن، دىل يورۇتقۇچ ئاپتاپ،
قويسا بولماس مەنسىزلا، كاپنى كاپقا توغرىلاپ...
ئۈزى گويا سايرماقتا، سوزى يۈرگەن گاڭگىراپ،
"ئېركى" بۇ ھالىڭغا باقماي، ئۇرما شائىرلىقتا لاپ.

1982 - يىل ماي، قەشقەر.

ئەي قەلەم!

ئىككىمىز كەل ئېيتىشايلى بىللە ئەسرار ئەي قەلەم!
ئۇيقۇدىن دۇنيانى بىز ئەيلەيلى بىدار ئەي قەلەم!
ئىچ سىرىمنى ساڭا ئېيتتىم، كۆپ ئىشەندىم مەن ساڭا،
كەلگۈسىنى يۈرىڭىدىن قىل خەۋەردار ئەي قەلەم!

×

سىلساڭ ئۇخلايدۇ نادان چىمدىقىن، سەن ئەي قەلەم!
تا نادان ئويغانمىغۇنچە، تىنىمىغىن سەن ئەي قەلەم!
بىر تىنىمىز يازغۇچىڭمەن... ماڭا دوست بولساڭ ئەگەر،
يوق خوشام سۆلىمى سالانى قىلمىغىن سەن ئەي قەلەم!

×

پىكىرى دەرياسى ئارامەن بىرلە چوڭقۇر چوك قەلەم!
مىڭ ئەسىردىن ئاشقىدەك خەلقىڭگە گوھەر توك قەلەم!
ئاچمىدى ھىچكىم يېتەرلىك ئۇ، ھەقىقەت قوينىنى.
ئاچ ئۇنى شۇنداق گۈزەل پۇرسەتكە يەتتۈك ئەي قەلەم!

ئوق دىسە ئالغا يۈگۈردۈڭ يانمىدىڭ سەن ئەي قەلەم،
بارىكالا ئوز ئېلىڭدىن تانمىدىڭ سەن ئەي قەلەم.
ئوتقا كىردىڭ، سۇغا كىردىڭ، ئىزلىدىڭ ئەركىن ھايات
قانمىدىڭ ھەرگىز كۈرەشكە، قانمىدىڭ سەن ئەي قەلەم!

1982 - يىلى ئۆكتەبىر، قەشقەر.

تۈزۈش

96 - بەت توۋەندىن 3 - قۇردىكى "قىزىق" دىگەن
سوزنى "قىزلىق" دەپ، 97 - بەت توۋەندىن 4 - قۇردىكى
"ئەر - ئايال" دىگەن سوزنى "ئەدىيال" دەپ ئوقۇشىڭىزلارنى
سورايمىز،

布谷鸟与春天 (诗集)

努尔买买提儿克著 责任编辑阿不里米提阿吉

喀什维吾尔文出版社出版

新疆新华书店发行 新疆新华印刷二厂印刷

787×1092毫米32开本 印张：5.375

1982年7月第1版 1983年5月第1次印刷

印数：1—5000

统一书号：M10264·20

定价：0.28元